

اسلام و تشیع ایرانیان

و انقلاب اسلامی زمینه ساز ظهور

در کلام معصومین (علیهم السلام)

ملفوظات امام خمینی



دکتر محمد رضا جواهری

عضو هیئت علمی دانشگاه فردوسی مشهد

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اسلام و شیخ ایرانیان
و انقلاب اسلامی زمینه ساز ظهور
در کلام معصومین علیهم السلام

دکتر محمد رضا جواهری
عضو هیات علمی دانشگاه فردوسی مشهد

فهرست نویسی پیش از انتشار توسط کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه فردوسی مشهد

سرشناسه :	جواهری، محمدرضا ، ۱۳۴۱ -
عنوان و نام پدیدآورنده:	اسلام و تشیع ایرانیان و انقلاب اسلامی زمینه ساز ظهور در کلام معصومین علیهم السلام / محمدرضا جواهری
مشخصات نشر:	مشهد: خیرالبریه ، ۱۳۸۸ هـ.ش، ۱۴۳۰ هـ.ق
مشخصات ظاهری:	۱۱۲ ص.
قیمت :	۱۶۵۰۰ ریال
شابک :	۹۶۴-۶۴۵۱۳-۸-۲
وضعیت فهرست نویسی:	فیبا
کتابنامه :	ص ۱۰۶ - ص ۱۱۲ : همچنین به صورت زیر نویس
موضوع :	۱- اسلام - ایران
موضوع :	۲- شیعه امامیه - ایران
موضوع :	۳- ایران - تاریخ - انقلاب اسلامی ، ۱۳۵۷
موضوع :	۴- مهدویت
موضوع :	۵- احادیث شیعه و سنی
رده بندی کنگره :	۱۳۸۸ الف ۵۸۷ ج / ۱۵۵۲ DSR
رده بنده دیویی :	۹۵۵/۰۸۳
شماره کتابشناسی ملی :	۱۸۴۵۰۲۵

شناسنامه کتاب

نام: اسلام و تشیع ایرانیان و انقلاب اسلامی زمینه ساز ظهور در کلام معصومین علیهم السلام

مؤلف: دکتر محمدرضا جواهری عضو هیأت علمی دانشگاه فردوسی مشهد

ناشر: انتشارات خیرالبریه

چاپ: موسسه چاپ و انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: پاییز ۱۳۸۸ هـ.ش ، ۱۴۳۰ هـ.ق ، ۲۰۰۹ م.

پست الکترونیک مؤلف : Javaheri@Ferdowsi.um.ac.ir

ISBN 964-94513-8-2

شابک: ۹۶۴-۹۴۵۱۳-۸-۲

EAN 9789649451381

ای.ای.ان ۹۷۸۹۶۴۹۴۵۱۳۸۱

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

هو العزيز

ثواب این اثر را هدا می نمایم به پدر بزرگوارم روحانی

مبارز، واعظ شهیر، خطیب توانا و خادم الحاج مرحوم

مغفور حجه الاسلام والمسلمین کربلایی

حاج شیخ محمد جواهری در ضمن الله تعالی علی

که از آغاز انقلاب اسلامی به رهبری امام خمینی رحمه الله در سال ۱۳۴۱ در مبارزات روحانیون علیه رژیم طاغوتی سلطنتی پهلوی حضور داشت و بارها به ساواک احضار و شکنجه گردید و پس از پیروزی انقلاب اسلامی نیز زمانی که یکی از پنج فرزندش، طلبه مجاهد و بسیجی مخلص عبدالناصر جواهری در راه خدا در جبهه های نبرد به شهادت رسید، با صداقت و اخلاص گفت: خمس فرزندانم را در راه خدادادم.

روحش شاد و بارهبرانقلاب بزرگ اسلامی صدر اسلام آخرین و برترین پیامبر خدا حضرت محمد بن عبدالله صلی الله علیه و آله و سلم، و سبط اکبر اوسیدالشهداء رهبرانقلاب

عاشوراء امام حسین علیه السلام، محشور باد.

فهرست مطالب

۷	مقدمه
	فصل اول: اسلام و تشیع ایرانیان زمینه ساز انقلاب اسلامی
۱۳	سلمان فارسی نخستین مسلمان ایرانی
۱۳	سلمان فارسی از پیشگامان تشیع
۱۵	دفاع پیامبر از سلمان پیشگام اسلام و تشیع ایرانیان
۱۵	سلمان فارسی آغازگر خدمات ایرانیان به اسلام
۱۸	مسجد سلمان فارسی
۱۸	سلمان فارسی بار حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف
۲۰	اسلام ایرانیان مقیم یمن در عصر رسالت
۲۱	اسلام در ایران
۲۲	ورود اسلام به ایران با طرح امام علی علیه السلام
۲۳	پیش بینی اسلام بایندار ایرانیان در کلام پیامبر
۲۳	اسلام ایران در آیات قرآن
۲۴	پیوندده سوره قرآن با ایران
۲۵	پیام سوره مائده
۲۷	پیام سوره محمد
۲۸	پیام سوره جمعه
۲۹	پیام سوره نساء
۳۰	پیام سوره اسراء
۳۱	پیام سوره آل عمران
۳۲	پیام سوره حج
۳۴	مجوس (آیین زرتشت) در کلام معصومین علیهم السلام
۳۵	پیشینه طولانی تمدنی دینی ایران
۳۶	پیام سوره انعام
۳۷	پیام سوره توبه
۳۷	پیام سوره فتح
۳۸	ارزش و جایگاه دین و ایمان ایرانیان در کلام پیامبر

۲۲	بیش بینی استعداد علمی ایرانیان
۲۲	امام صادق علیه السلام و آموزش شناخت وقت نماز به ایرانیان
۲۳	اسلام آگاهانه و داوطلبانه ایرانیان در کلام معصومین علیهم السلام
۲۳	تبیین ریشه ی گسترش اسلام در ایران در گفتار امامان علیهم السلام
۲۷	دفاع امام علی علیه السلام از ایرانیان
۲۸	ایمان گروهی ایرانی به امیرمؤمنان علیه السلام
۲۹	برقراری عدالت و مساوات بین زن ایرانی و ام هانی خواهر خویش
۵۰	مفهوم عجم
۵۱	ایران گروه برگزیده عجم
۵۲	بیش بینی نبرد ایرانیان با عرب ها برای اسلام توسط پیامبر اکرم
۵۳	نبرد امر به معروف و نهی از منکر
۵۴	شیران فداکار پایدار
۵۵	نبرد الهی خونین
۵۶	آموزش قرآن
۵۶	جایگاه عید نوروز ایرانیان در فرهنگ اهل بیت علیهم السلام
۵۷	امام علی علیه السلام و عید نوروز
۵۷	امام صادق علیه السلام و عید نوروز
۵۹	علل گسترش تشیع در ایران
۶۲	خویشاوندی امامان علیهم السلام با ایرانیان
۶۳	ارتباطات ایرانیان با امام رضا علیه السلام
۶۴	کرامت امام هادی علیه السلام

فصل دوم: انقلاب اسلامی ایران زمینه ساز ظهور حضرت مهدی علیه السلام

۶۷	انقلاب اسلامی شرقی زمینه ساز ظهور در کلام پیامبر اسلام
۶۸	وظایف منتظران ظهور در انقلاب اسلامی
۶۹	امام باقر علیه السلام و انقلاب اسلامی مقدمه ظهور
۷۰	دلایل ارتباط حدیث با انقلاب اسلامی ایران
۷۲	انقلاب یاران اهل بیت علیهم السلام
۷۴	خیر هدف انقلاب

۷۵ پیوند انقلاب ایران و اهل بیت علیهم السلام
۷۷ قم پایگاه بزرگ انقلاب اسلامی ایران و انقلاب مهدوی
۷۸ جایگاه قم در کلام پیامبر و امامان علیهم السلام
۷۹ سهم قم در نخستین گروه یاران انقلاب مهدوی در میان پیامبر و امامان
۸۱ نقش قم در انقلاب مهدوی در کلام امام صادق علیه السلام
۸۳ مسئولیت تاریخی حوزه علمیه قم و روحانیت شیعه
۸۵ نقش و رسالت حوزه علمیه و عالمان دینی در صدور انقلاب اسلامی
۸۸ پیش بینی نهضت امام خمینی و انقلاب اسلامی ایران در کلام امام کاظم علیه السلام
۸۸ شواهد و مدارک ارتباط حدیث با نهضت امام خمینی
۸۹ سکونت نیم قرن در قم
۸۹ افتخار امام خمینی به قمی بودن
۹۰ منطقه جغرافیایی قم در عصر حیات معصومین علیهم السلام
۹۱ اهل علم قم
۹۱ انقلاب بی سابقه در قم
۹۲ ازدواج و ولادت فرزندان در قم
۹۲ تدریس و تربیت شاگردان مبارز و وفادار در قم
۹۲ تألیف و چاپ کتب در قم
۹۳ قم پایگاه اصلی نهضت و سنگر بزرگ مبارزات امام خمینی
۹۴ مفهوم اهل قم در لغت و اصطلاح
۹۵ ویژگی های انقلاب اسلامی ایران در کلام امام هفتم
۹۵ ویژگی ها و ابعاد حق در قرآن
۹۶ دعوت به سوی حق، هدف انقلاب
۹۷ ناس مخاطب انقلاب
۹۹ ویژگی های یاران امام خمینی
۱۰۰ سرنوشت و پایان انقلاب اسلامی
۱۰۲ پیوند و انقلاب در کلام امام خمینی رضوان الله تعالی علیه
۱۰۵ نتیجه گیری
۱۰۶ فهرست منابع

مقدمه

ایران و انقلاب اسلامی ایران در کلام پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و اهل بیت علیهم السلام از جایگاه عالی و برجسته ای برخوردار است. در این پژوهش کوشش شده است حقایق از ایران و انقلاب اسلامی ایران با استناد به احادیث معصومین علیهم السلام تبیین گردد. احادیث معصومین علیهم السلام بهترین سند و منبع در تاریخ نگاری است. این احادیث دارای سند و سلسله راویان است که نقد و بررسی آن امکان پذیر است. منابع حدیثی کمتر از کتب تاریخی تحت تاثیر قدرت، ثروت و فشار حاکمان قرار گرفته است و بهتری تواند واقعیت ها و حقایق را نشان دهد. تاریخ معمولاً تاریخ پادشاهان است و مطابق خواست آنان نوشته شده است و حقایق زندگی اولیاء خدا و حق گویان و پاکان در کتب تاریخی کتمان گردیده است.

سلمان فارسی نخستین ایرانی است که به سرزمین وحی رفت و در زمان حیات پیامبر خدا ایمان آورد و از روی آگاهی، تعقل و تفکر مسلمان و شیعه شد. اسلام وی نمونه ای از «اسلام ایرانیان» پس از رحلت پیامبر خداست. دقت در سخنان پیامبر خدا و امامان درباره شخصیت وی، جایگاه حقیقی اسلام ایرانیان در نزد پیامبر اسلام و اهل بیت را آشکار می نماید و به رخ جهانیان می کشد. از این رو در این پژوهش از راه گزارش گفتار و رفتار رسول خدا و اهل بیت با سلمان فارسی، تاریخ اسلام در ایران و جایگاه ملت ایران در چشم بنیانگذاران اسلام برای عموم مسلمانان تبیین می شود. بارها در آیات قرآنی از اسلام ایرانیان خبر داده شده است. در پرتو تفسیر قرآن با حدیث پیامبر خدا و امامان علیهم السلام، امتیازات اسلام مردم ایران به دست می آید. در سخنان رسول خدا از وضعیت «دین» و «ایمان» و «علم» ایرانیان و اسلام پایدار آنان گزارش و خبر داده شده است. انقلاب اسلامی ایران و نقش آن در زمینه سازی برای ظهور حضرت مهدی علیه السلام نیز در احادیث پیامبر و اهل بیت پیش بینی شده است. متن این احادیث در این پژوهش بررسی شده و پیام های آن در زمینه ی ماهیت و مراحل انقلاب اسلامی، رهبری و خصوصیات یاران وی، ویژگی های انقلاب اسلامی ایران و سرنوشت آن، استنباط و بازنویسی می گردد. نقش قم در انقلاب اسلامی، و در گسترش دین و دانش و تشیع در عصر غیبت، و در آماده سازی جهان برای

ظهور امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف حقایق دیگری است که در احادیث اهل بیت علیهم السلام به صراحت آمده است و در این پژوهش به ملت ایران عرضه می گردد. سرانجام با بررسی و تفسیر حدیثی از امام کاظم علیه السلام، حقایق آن حدیث درباره «آغاز نهضت امام خمینی از قم» و «ویژگی های یاران وی» و «ماهیت و امتیازات انقلاب اسلامی ایران» و «زمینه سازی انقلاب اسلامی برای ظهور و پیوستگی انقلاب ایران به انقلاب جهانی مهدوی» کشف و تنظیم خواهد شد و به شیفتگان و منتظران ظهور قائم آل محمد علیهم السلام، ارائه می شود و دلایل و شواهد و مدارک آن نیز بررسی می گردد.

برخی عرب ها، مستشرقان و غرب زدگان ایران معاصر، درباره اسلام ایرانیان ادعاهای نادرست و برخلاف واقع دارند و نقش آگاهی، تعقل و تفکر مردم ایران را در اسلام آوردن داوطلبانه، آزادانه و تدریجی آنان پنهان می کنند و با اهانت به مردم ایران، ورود اسلام به ایران را با زور و فشار اعراب مسلمان در ارتباط می دانند. باید این مسئله ی مهم در پرتو منطق و برهان و اکاوی و پاسخ داده شود. ماهیت انقلاب مردم ایران در پایان قرن چهاردهم هجری قمری، و نسبت آن با اسلام و تشیع، و همچنین پایان و سرنوشت آن و ارتباط آن با مهدویت و ظهور امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف و انقلاب جهانی مهدوی نیز موضوعی بنیادین و پیچیده است که باید به درستی تحلیل و تبیین گردد. از این رو اسلام ایران و انقلاب اسلامی ایران دو مسئله اساسی است که پژوهش دینی درباره ی آن ضرورت دارد. این کتاب در راستای حل این دو مسئله و پاسخ منطقی و عقلی به این دو است. برخی حقایق تاریخی در لابلای احادیث پیامبر خدا صلی الله علیه و آله وسلم و امامان علیهم السلام نهفته است. در این پژوهش سعی شده است بر اساس احادیث معصومین علیهم السلام پاسخ این دو مسئله ارائه گردد.

یک ویژگی بزرگ انقلاب اسلامی ایران «اتصال» تاریخی به گذشته است. این انقلاب بر اساس مکاتب وارداتی و بشری پدید نیامد بلکه با اتصال به گذشته روی داد. تاریخ ملت ایران با آمدن اسلام به ایران دارای یک گذشته ی پرافتخار و سعادت بخش شده است که برای همیشه می تواند بشریت را نجات دهد. بنابراین ورود اسلام به ایران در قرن اول هجری قمری زمینه ساز انقلاب اسلامی ایران در قرن چهاردهم هجری قمری بوده است

و انقلاب اسلامی ایران نیز زمینه ساز دولت جهانی حضرت مهدی علیه السلام می باشد. البته روح دینی و وجدان مذهبی ملت ایران بآیین جامع، جاویدان و جهانی اسلام کاملاً سازگار بود، از این رو به تدریج به اسلام راستین و جریان اصلی اسلام که «تشیع» است ایمان آورد و «اسلام شیعی» الهام بخش انقلاب اسلامی گردید. ریشه ی اصلی انقلاب اسلامی ایران، آمدن دین اسلام به ایران و گسترش تدریجی اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله وسلم یعنی مذهب شیعه در ایران است.

پروفسور حامدالنگار در این باره می گوید: در حقیقت یکی از مهم ترین عواملی که انقلاب اسلامی ایران را متفاوت از سایر انقلابات و تحولات قرن حاضر می سازد، ریشه های عمیقی است که این انقلاب در گذشته تاریخی ایران دوانده است. در حالی که انقلابات روسیه، چین و سایر ملت ها در پی آن هستند که لااقل در تئوری، گذشته را به شیوه ای قطعی و صریح نفی کنند، انقلاب اسلامی ایران تداوم اوج یک بخش پراهمیت در میراث اسلامی ایران است. به اعتباری سرآغاز این میراث به ظهور اسلام در ایران در قرن هفتم میلادی بازمی گردد و به اعتباری صریح تر و قاطع تر، نقطه عطف واقعی جهت بررسی زمینه تاریخی انقلاب را در همان سال های نخست قرن شانزدهم یعنی زمانی که ایران به عنوان تنها کشور جهان اسلام اکثریت جمعیت آن به مکتب تشیع گرویدند می بایست جستجو کرد.^۱ «اسلام ایران» و «تشیع ایران» زیربنای انقلاب اسلامی ایران است و شناخت انقلاب اسلامی ایران نیازمند پژوهش درباره اسلام و تشیع در ایران است. بهترین منبع برای تحلیل و بررسی گسترش اسلام و تشیع در ایران، قرآن و حدیث است و «اسلام» و «تشیع» ملت ایران در متن سخنان رسول خدا و امامان پیش بینی شده و مورد ستایش قرار گرفته است. نقش برجسته ی ایرانیان در فرآیند شکل گیری «تمدن اسلامی» روشن و غیر قابل انکار است. این یک واقعیت تاریخی است که خدمات متقابل اسلام و ایران بیش از هر ملت دیگری بوده است. توانایی های فراوان امپراطوری بزرگ ایران و هوش و استعداد سرشار ایرانی، سرمایه و امکانات بی نظیر تمدن سازی ملی ایران بود که با اسلام آوردن اختیاری ایرانیان در خدمت اسلام قرار گرفت. این حقیقت در سخنان پیامبر اسلام

۱ - حامدالنگار، ایران و انقلاب اسلامی، ترجمه انتشارات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، تهران، چاپ اول، بی تا، ص ۱۳.

وسپس اهل بیت بیان شده است. پژوهشگران حوزه فرهنگ و تمدن اسلامی با تأمل در احادیث مرتبط با ایران، معجزه‌ی تاریخی پیامبر در پیش‌گویی اسلام پایدار ایران و دین و ایمان و علم ایرانیان را مشاهده خواهند نمود. پیش‌بینی‌ای که دقیقاً مطابق بیان رسول خدا روی داد. جایگاه برتر و بزرگ ایرانیان به حکم آموزه‌های پیامبر و امامان، به روشنی نقش ایران در فرهنگ و تمدن اسلامی در میان ملت‌های مسلمان را به نمایش می‌گذارد.

اسلام آوردن ایرانیان آگاهانه و داوطلبانه و آزادانه و با اختیار و تدریجی روی داد. هیچ چیز به اندازه فهم و شعور مردم در ایمان ایرانیان و گسترش اسلام در ایران نقش نداشت. بنابراین اسلام به زور به مردم ایران تحمیل نشد بلکه مردم ایران که از ظلم پادشاهان و فساد دولت ظالم و آیین و رسوم فاسد و بی‌ارزش حاکم بر کشور خویش به شدت ناراضی بودند با میل، رغبت، علاقه، اشتیاق، روحیه حق‌طلبی و عدالت‌خواهی به پیامبر خدا حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم ایمان آوردند و با تفکر و تعقل و اراده خودشان دین اسلام را پذیرفتند. تغییر دین و مذهب ایرانیان از آیین زرتشت به مکتب اسلام، بیش از قدرت شمشیر مسلمانان، با قدرت کلام پیروان پیامبر، جاذبه اسلام، سازگاری آن با روح ایرانی و با تحول فرهنگی روی داده است. استاد شهید مطهری^۱ و ادوارد براون^۲ و دیگران^۳ همین واقعیت را یادآوری نموده‌اند. در این کتاب با دلایل معتبر و مدارک فراوان این واقعیت اثبات می‌گردد.

۱ - مرتضی مطهری، خدمات متقابل اسلام و ایران، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، چاپ جدید، ۱۳۶۲، ص ۷۶ تا ص ۸۹

۲ - ادوارد گرانوئل براون، تاریخ ادبیات ایران، ترجمه و تحشیه علی پاشا صالح، وزارت فرهنگ، تهران، ۱۳۵۸، ص ۲۹۹.

۳ - ناصرالدین صاحب الزمانی، دیباچه‌ای بر رهبری، انتشارات عطایی، تهران، ۱۳۴۵، ص ۲۵۵ * عبدالحسین زرین کوب، کارنامه اسلام، امیر کبیر، تهران، چاپ سیزدهم، ۱۳۸۷، ش، ص ۱۳ و ص ۱۴ * عبدالحسین زرین کوب، بامداد اسلام، امیر کبیر، تهران، چاپ سیزدهم، ۱۳۸۵، ش، ص ۸۷ تا ص ۹۸ * حسین مفتخری، تاریخ ایران از ورود مسلمانان تا پایان طاهریان، سمت، تهران، چاپ اول، ۱۳۸۱، ش، ص ۳۵ تا ص ۴۷ و ص ۱۲۳ تا ص ۱۳۰.

فصل اول

اسلام

وتشیع ایرانیان

زمینه ساز انقلاب اسلامی

سلمان فارسی نخستین مسلمان ایرانی

اولین فرد مسلمان ایرانی سلمان فارسی است. این حقیقت در حدیث پیامبر خدا صلی الله علیه و آله وسلم نیز بیان شده است. انس، ام هانی و ابی امامه از پیامبر خدا نقل کرده اند که رسول الله فرمود: *السَّبَاقُ اربعة: انا سابق العرب و صهیب سابق الروم و سلمان سابق الفرس و بلال سابق الحبش*^۱. پیشگامان چهارتن اند: من پیشگام عرب ام و صهیب پیشگام روم و سلمان پیشگام ایران و بلال پیشگام حبشه است. در حدیث نبوی دیگر پیشگامی سلمان چنین گزارش گردیده است: *سلمان سابق فارس*^۲. سلمان پیشگام مردم ایران در اسلام آوردن است.

سلمان فارسی از پیشگامان تشیع

اسلام سلمان ایرانی آن قدر بالا گرفت و ایمان، تقوی، اخلاص، معرفت و دانش وی آن قدر افزایش یافت که پیامبر خدا درباره او فرمود: *سلمان منا اهل البيت*^۳. سلمان از ما اهل بیت است. حسین بن صهیب گفته است در حضور امام باقر علیه السلام از سلمان فارسی یاد شد. امام باقر علیه السلام فرمود: *لا تقولوا سلمان الفارسی ولكن قولوا سلمان المحمدی ذاک رجل منا اهل البيت*^۴. سلمان فارسی نگویید و سلمان محمدی بگویید. او مردی از ما اهل بیت است.

ابوبصیر گفته است در محضر امام صادق علیه السلام صحبت از سلمان ایرانی شد و برخی از روی بی احترامی گفتند: *ان سلمان كان مجوسياً ثم اسلم*. سلمان مجوسی بود سپس اسلام آورد. امام صادق علیه السلام خشمگین شده فرمودند: *يا ابابصیر جعل الله*

۱ - علاء الدین علی المتقی بن حسام الدین الهندی، کنز العمال فی سنن الاقوال والافعال، تحقیق محمود عمر الدمیاطی، دارالکتب العلمیه، لبنان - بیروت، چاپ اول، ۱۴۱۹ - ۱۹۹۸ م، ج ۱۱، ص ۱۸۴، حدیث ۳۱۹۰۶.

۲ - کنز العمال فی سنن الاقوال والافعال، ج ۱۱، ص ۳۱۶، حدیث ۳۳۳۲۷.

۳ - علامه شیخ محمد باقر مجلسی، بحار الانوار الجامعه لدرر اخبار الائمه الاطهار علیهم السلام، مؤسسه الوفاء، لبنان بیروت، چاپ سوم، ۱۴۰۳ ه ق - ۱۹۸۳ م، ج ۲۲، ص ۵۳۲۶ کنز العمال فی سنن الاقوال والافعال، ج ۱۱، ص ۳۱۶، حدیث ۳۳۳۳۶.

۴ - بحار الانوار الجامعه لدرر اخبار الائمه الاطهار علیهم السلام، ج ۲۲، ص ۳۴۹.

علویاً بعدان کان مجوسياً وقرشياً بعدان کان فارسياً فصلوات الله علی سلمان^۱ ای ابوبصیرا خداوند سلمان را پس از این کہ مجوسی بود علوی قرار داد و بعد از این کہ ایرانی و فارسی بود قرشی قرار داد، صلوات خدا بر سلمان بادا.

امام رضا علیہ السلام نیز سلمان ایرانی را شیعه امیر مومنان امام علی علیہ السلام نامیده اند^۲. سلمان فارسی نخستین ایرانی مسلمان، نمونہ ای از اسلام و ایمان آگاہانہ، داوطلبانہ و آزادانہ عموم مردم ایران است کہ از روی عقل و بصیرت و تفکر انجام شدہ است. رشد و کمال سلمان ایرانی بہ آن جا رسید کہ پیامبر و امامان اورا سلمان محمدی، علوی و از اہل بیت نامیدند. او از پیشگامان تشیع است کہ در عصر رسالت، دعوت الہی رسول خدا بہ سوی ولایت علی علیہ السلام را پذیرفت و علوی و شیعه شد. سلمان ایرانی برترین صحابی پیامبر خدا، پیرو اسلام راستین و کامل و اصیل و راہنمای مردم بہ سوی مذهب شیعه بود و پس از رحلت رسول خدا نیز بہ راہ پیامبر و فادارمانند و عوض نشد او و ہموارہ وصیت رسول خدا در بارہ اہل بیت را آشکار می نمود و علی بن ابی طالب علیہ السلام را وصی حضرت محمد صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم و امیر مومنان می دانست و اطاعت از او و امامان از نسل او را اطاعت خدا و رسول می شمرد و بر ہمگان واجب می دید^۳. از این رو از بیعت با ابوبکر سرباز زد^۴ و افتخار حضور در تشیع جنازہ دختر پیامبر خدا حضرت زہراء سلام اللہ علیہا را پیدا نمود^۵. ابن ابی الحدید سنی معتزلی در بارہ سلمان ایرانی نوشت: کان سلمان من شیعه علی^۶. سلمان شیعه علی علیہ السلام بود.

۱- شیخ مفید، عبد اللہ محمد بن النعمان المکبری البغدادی، الاختصاص، تصحیح و تعلق علی اکبر غفاری، انتشارات جامعہ مدرسین حوزہ علمیہ، قم، چاپ اول، بی تا، ص ۳۴۱ بحار الانوار الجامعہ لدرر اخبار الائمہ الاطہار علیہم السلام، ج ۲۲، ص ۳۴۸ و ص ۳۴۹.

۲- بحار الانوار الجامعہ لدرر اخبار الائمہ الاطہار علیہم السلام، ج ۲۲، ص ۳۳۰.

۳- شیخ مفید، الامالی، تحقیق استاد ولی و علی اکبر غفاری، قم، جامعہ مدرسین، چاپ اول، ۱۴۰۳، ق، ص ۱۳۹ بحار الانوار الجامعہ لدرر اخبار الائمہ الاطہار علیہم السلام، ج ۲۲، ص ۳۱۵ و ص ۳۱۶ و ص ۳۴۱ و ج ۵۳، ص ۱۴۲ و ص ۱۴۳.

۴- ابن واضح یعقوبی، احمد بن ابی یعقوب، تاریخ یعقوبی، ترجمہ محمد ابراہیم آیتی، مرکز انتشارات علمی و فرهنگی، وابستہ بہ وزارت فرهنگ و آموزش عالی، تہران، چاپ سوم، ۱۳۶۲، ج ۱، ص ۵۲۴.

۵- تاریخ یعقوبی، ج ۱، ص ۵۱۲.

۶- ابن ابی الحدید معتزلی، شرح نہج البلاغہ، تحقیق محمد ابو الفضل ابراہیم، اسماعیلیان، قم، چاپ اول، بی تا، ج ۱۸، ص ۳۹.

دفاع پیامبر از سلمان پیشگام اسلام و تشیع ایرانیان

پیامبر خدا بر خورده‌های نادرست عرب هابا عجم هارا نکوهش کرده و از سلمان پیشگام در اسلام آوردن ایرانیان دفاع نمودند و هشدار دادند که عرب برای ایرانی هیچ برتری ندارد و تنها تقوی عامل برتری است. روزی سلمان فارسی به مجلس پیامبر آمد اصحاب به دلیل اختصاص سلمان به پیامبر و اهل بیت علیهم السلام و برای بزرگداشت و تجلیل حق سلمان او را گرامی داشته و در صدر نشاندهند. عمر آمد و به جایگاه سلمان نگریست و گفت: من هذا العجمی المتصدر فیما بین العرب؟ این ایرانی که بین عرب صدر نشین شده است کیست؟ پیامبر خدا صلی الله علیه و آله وسلم منبر رفته و خطبه خوانده و فرمودند:

انّ الناس من آدم الی یومنا هذا مثل اسنان المشط، لافضل لعربی علی عجمی ولا للاحمر علی الاسود الا بالتقوی، سلمان بحر لا ینزف و کنز لا ینفد سلمان منا اهل البیت! مردم از آدم تا امروز مثل دندان‌های شانه برابرند، فضیلت و برتری برای عرب بر عجم و برای سرخ بر سیاه جز به تقوی نیست، سلمان دریایی است که پایان نمی یابد و گنجی است که تمام نمی شود سلمان از ما اهل بیت است.

این حکایت از طرفی گویای رفتار تبعیض آمیز و نادرست عرب هابا ایرانیان در عصر رسول الله است و از طرف دیگر جایگاه شریف سلمان ایرانی پیشگام ایرانیان در اسلام را نشان می دهد. پیامبر خدا ملاک و معیار برتری را تقوی دانسته و بر اساس آن سلمان ایرانی راستوده و از اهل بیت شمرده اند و از او در برابر عرب هابا پشتیبانی و دفاع نموده اند.

سلمان فارسی آغازگر خدمات ایرانیان به اسلام

سلمان فارسی پیش از پیوند «تمدن ایرانی» با «اسلام» است. هوش و استعداد درخشان و توانایی های ایرانیان، نخستین بار با اسلام آوردن سلمان فارسی ایرانی در راه خدمت به دین اسلام و کمک به پیشرفت مسلمانان قرار گرفت. خدمات سلمان در جنگ «خندق»

یا «احزاب» که باعث توفیق یاران پیامبر شد^۱ سر حلقه های خدمات فراوان و بی نظیر ایرانیان به اسلام است. همه گروه های دشمن اسلام و پیامبر خدا هماهنگ شده بودند تا در جنگ احزاب به مدینه حمله کنند و مسلمانان و پیامبر اسلام را بکشند. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله وسلم با اصحاب در باره ی کیفیت نبرد با دشمنان مشورت کردند، حاضران هفتصد تن بودند. سلمان عرض کرد: یا رسول الله ان القليل لا يقاوم الكثير في المطاوله. ای پیامبر خدا! گروه کم در گردن کشی و سرفرازی در برابر گروه زیاد مقاومت نمی کند. پیامبر فرمودند: چه بکنیم؟ سلمان عرض کرد: نَحْفِرُ خندقاً يَكُونُ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ حِجَاباً فَيَمْكُنُكَ مِنْهُمْ فِي الْمَطَاوِلِ وَلَا يَمْكُنُهُمْ اِنْ يَأْتُونَكَ مِنْ كُلِّ وَجْهٍ، فَأَنَا كُنْتُ مَعَ الْعَجَمِ فِي بِلَادِ فَارَسٍ إِذَا دَعَمْنَا دَعَمَهُمْ مِنْ عَدُوِّنَا نَحْفِرُ الْخَنْدِاقَ فَيَكُونُ الْحَرْبُ مِنْ مَوَاضِعٍ مَعْرُوفَةٍ، فَنَزَلَ جِبْرِئِيلُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ فَقَالَ: إِشَارٌ بِصَوَابٍ، فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ بِمَسْحِهِ مِنْ نَاحِيَةِ إِحْدَالِي رَاتِحاً^۲. خندق می کنیم که بین ما و آنان مانع باشد پس شمارا در بازداشتن و منع آنان از سرفرازی و گردن فرازی ممکن و توانایی سازد و آنان نمی توانند از هر وجهی به سوی ما بیایند پس ما گروه های عجم در شهرهای ایران هنگامی که بایورش و تهاجم ناگهانی از جانب دشمنان مانع مواجه شویم خندق هایی را حفر می کنیم پس نبرد در جایگاه های شناخته شده واقع می گردد. جبرئیل بر پیامبر خدا نازل شد و گفت: سلمان رأی درست و حقی داد پس پیامبر خدا امر به حفر خندق از احد تا راتح نمود. سلمان گفته است در کندن خندق با صخره سختی برخورد کردیم که نتوانستیم آن را از میان برداریم، خدمت پیامبر رسیدم و گزارش دادم. پیامبر خدا به خندق آمدند و کلنگ مرا گرفتند سه ضربه ی پی

۱ - تاریخ یعقوبی، ج ۱، ص ۴۰۹ محمد ابراهیم آیتی، تاریخ پیامبر اسلام، تحقیق ابوالقاسم گرجی، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ اول، ۱۳۵۹، ص ۲۵۱.

۲ - بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمه الاطهار علیهم السلام، ج ۲۰، ص ۲۱۷ و ص ۲۱۸ محمد بن عمرو افسدی، مغازی (تاریخ جنگ ها پیامبر)، ترجمه محمود مهدوی دامغانی، مرکز نشر دانشگاهی، تهران، چاپ اول، ۱۳۶۲، ص ۳۳۳، ج ۲، ص ۳۳۳.

در پی زدند سنگ تکه تکه شد و با هر ضربه ی پیامبر برقی جهید و فضا را روشن کرد و پیامبر و اصحاب تکبیر گفتند و در پایان پیامبر خدا در تفسیر این برق ها خبر از فتح ایران و روم و صنعاء دادند.^۱

به گزارش واقعی حفر خندق با تلاش فراوان پیامبر خدا و اصحاب تنها شش روز طول کشیده است. وی می نویسد: در آن روز اگر مسلمانان از کسی سستی می دیدند بر او می خندیدند و در آن روز بود که مسلمانان در مورد سلمان بگو مگو کردند. سلمان مردی نیرومند و کاملاً آشنا به حفر خندق بود... مهاجران می گفتند سلمان از ماست، و انصار می گفتند او از ماست و به او سزاوارتریم. چون این گفتار مهاجران و انصار به اطلاع پیامبر رسید فرمود: *سلمان مردی است که از خاندان ما شمرده می شود.* سلمان به اندازه ده مرد کاری کرد.^۲

طرح سلمان ایرانی در میان هفتصد تن از اصحاب پیامبر خدا برگزیده شد و جبرئیل امین به فرمان خداوند آن را نظر درست نامید. این واقعیت نمایانگر هوش و استعداد سرشار ایرانیان است. از میان اصحاب رسول خدا تنها سلمان ایرانی، توانایی ارائه راهکارهایی از شد دشمنان را داشت و راه شکست دشمنان و پیروزی مسلمانان را نشان داد. طرح سلمان ایرانی در جنگ احزاب زمینه ی پیروزی مسلمانان و شادی پیامبر خدا را فراهم نمود. دشمنان از مشاهده خندق اطراف مدینه شگفت زده شدند و گفتند عرب این کاررانی شناخت^۳ و راهی به درون مدینه نیافتند و شکست خوردند. این طرح سلمان ایرانی که از تمدن امپراتوری ایران سرچشمه گرفت آغاز خدمات ایرانیان مسلمان به جهان اسلام بوده است.

۱ - بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار علیهم السلام، ج ۲۰، ص ۱۸۹ و ص ۱۹۰ و ص ۲۱۹ و ص ۲۷۰ مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۴۲۷ مغازی، ج ۲، ص ۳۳۷.

۲ - مغازی، ج ۲، ص ۳۳۴ و ص ۳۴۰.

۳ - تاریخ یعقوبی، ج ۱، ص ۴۰۹.

مسجد سلمان فارسی

مدینه در منطقه جغرافیایی درگیری در «جنگ احزاب» که بر اساس طرح سلمان فارسی «جنگ خندق» نیز نام گرفت، مساجدی به نام مساجد سبعة یا مساجد فتح ساخته شده است و اکنون وجود دارد. یکی از آن مساجد، «مسجد سلمان فارسی» است که در پایین مسجد فتح قرار گرفته است. به پاس فداکاری ها و ابتکار و خلاقیت سلمان فارسی در جنگ احزاب که نقش برجسته ای در فتح و پیروزی سپاه اسلام داشت، این مسجد به نام این برترین صحابی رسول خدا سلمان فارسی ساخته شده است. دکتر محمد الیاس عبدالغنی درباره نام گذاری این مسجد می گوید: «مسجد سلمان فارسی رضی الله عنه، در پایین مسجد فتح از جهت جنوب واقع شده است» و «وسمی باسم سلمان الفارسی لانه احد مرافقی الرسول فی غزوه الخندق و صاحب فکرة عمل الخندق الذی اکتسبت المعركة اسمها منه»^۱. و مسجد به نام سلمان فارسی نامیده شده است زیرا او یکی از همراهان و یاران پیامبر در جنگ خندق و صاحب اندیشه کندن خندق است که جنگ و معرکه نامش را از آن گرفت.

دستاوردهای انقلاب اسلامی ایران در قرن پانزدهم هجری قمری برای اسلام و مسلمانان جهان در تاریخ سیاسی معاصر نیز از آثار به کار گرفتن هوش و استعداد ایرانیان در راه دفاع از دین اسلام و قرآن و سنت های پیامبر خدا و اهل بیت عصمت و طهارت در عصر حاضر به شمار می رود.

سلمان فارسی یار حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف

در یاران قائم آل محمد علیهم السلام گروهی از اصحاب پیامبر خدا حضور دارند. برترین صحابی رسول خدا سلمان فارسی، از پیشگامان اسلام و تشیع ایرانیان، کسی است که در انقلاب اسلامی صدر اسلام به رهبری پیامبر خدا فداکاری نمود و در آخرین و بزرگ ترین انقلاب جهانی به رهبری حضرت مهدی علیه السلام نیز فداکاری خواهد

۱ - محمد الیاس عبدالغنی، المساجد الاثریه فی المدینه النبویه، مطابع الرشید، المدینه المنوره، چاپ چهارم، ۱۴۲۴ هـ ق - ۲۰۰۳ م، ص ۱۴۳ و ص ۱۴۴.

کرد. از اخبار رجعت استفاده می شود سلمان ایرانی پس از ظهور امام زمان زنده می شود و به جهان بازمی گردد و از همراهان و همکاران و هم‌زمان حضرت مهدی علیه السلام است.

سلمان فارسی در حدیثی طولانی از پیامبر خدا، مشخصات دوازده وصی ایشان از امام علی علیه السلام تا امام مهدی علیه السلام را با نام و لقب و اوصاف آنان فراگرفت، وی پس از شنیدن اسامی امامان علیهم السلام گریست و عرض کرد: ای پیامبر خدا چگونه می تواند سلمان آنان را درک کند؟ پیامبر خدا در پاسخ او فرمودند: *یا سلمان انک مدرگهم و امثالک و من توکاهم حقیقه المعرفه. ای سلمان! همانا تو و امثال تو و هر کس از روی حقیقت و معرفت، ولایت آنان را بپذیرد و آنان را دوست بدارد آنان را درک می کند.* سلمان شکر فراوان به جای آورده و عرض کرد: آیا عمر من تا آن زمان ادامه خواهد یافت؟ پیامبر خدا آیات مرتبط با ظهور حضرت مهدی علیه السلام را تلاوت نموده و رجعت امامان علیهم السلام در عصر ظهور را یادآوری می نمایند. سلمان در پایان نقل حدیث نبوی می گوید: *فممت من بین یدی رسول الله و ما یبالی سلمان متی لقی الموت اولقیه^۱.* از محضر رسول خدا بلندشدم و سلمان پروایی نداشت کی او مرگ را ملاقات کند یا مرگ او را دریابد.

امام صادق علیه السلام سلمان ایرانی را از افرادی می داند که با قائم علیه السلام خروج می نماید. مفضل گفته است: *امام صادق علیه السلام فرمودند: ینخرج مع القائم علیه السلام ... سلمان و المقداد و مالک اشتر فیکونون بین یدیہ انصاراً و حکاماً^۲.* با قائم

۱ - بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار علیهم السلام، ج ۵۳، ص ۱۴۲ و ص ۱۴۳ * شیخ علی یزدی حائری، الزام الناصب، دار الآثار، لبنان - بیروت، چاپ چهارم، ج ۲، ص ۲۳۳.

۲ - شیخ مفید، الارشاد فی معرفه حجج الله علی العباد، ترجمه سیدهاشم رسولی محلاتی، انتشارات علمیه اسلامیة، تهران، چاپ دوم، بی تا، ج ۲، ص ۳۶۱ بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۹۰ و ص ۹۱ * سیدهاشم بحرانی، المحججه فیما نزل فی القائم الحججه علیه السلام، تحقیق محمد منیر میلانی، موسسه الوفاء، لبنان - بیروت، چاپ اول، ۱۴۰۳ هـ ق - ۱۹۸۳ م، ص ۷۷ * الزام الناصب فی اثبات الحججه الغائب عجل الله فرجه، ج ۲، ص ۲۸۴.

علیه السلام... سلمان و مقداد و مالک اشتر خروج می نمایند پس یاران و حاکمان قائم علیه السلام پیش روی آن حضرت می باشند.

سلمان فارسی ایرانی در رجعت به دنیا بازمی گردد و در انقلاب جهانی مهدوی حضور دارد، هم وطنان سلمان نیز با انقلاب اسلامی ایران و تشکیل دولت اسلامی در کشور ایران و گسترش فرهنگ مهدویت به سراسر جهان، زمینه ساز ظهور حضرت مهدی علیه السلام شده و از مهدی یاوران خواهند بود.

اسلام ایرانیان مقیم یمن در عصر رسالت

یمن در عصر ظهور پیامبر اسلام از کشورهایی بود که در حوزه نفوذ و سلطه ی امپراتوری ابر قدرت ایران قرار داشت. از این رو حاکم یمن ایرانی بود و گروهی از ایرانیان نیز در یمن کار می کردند. پیامبر اسلام در سال ششم هجرت، پادشاه وقت ایران خسرو پرویز را به اسلام فراخواند اما او مغرورانه نامه پیامبر را درید و به حاکم خود در یمن باذان بن ساسان دستور داد پیامبر را دستگیر کند. او نیز دوتن از ایرانیان مقیم یمن به نام های بابویه و خسرو را بدین منظور روانه مدینه کرد و این نخستین ارتباط رسمی ایرانیان با پیامبر اسلام بوده است.^۱ پیامبر خدا صلی الله علیه و آله وسلم ضمن پیشگویی خبر قتل خسرو پرویز توسط فرزندش شیرویه، باذان بن ساسان را به اسلام فراخواند و به وی وعده داد چنانچه اسلام بیاورد در مقام خود ابقا شود.^۲ باذان اسلام آورد و به پیروی از او ایرانیان ساکن یمن مسلمان شدند. در منابع اسلامی از آنان به «ابناء» یاد شده است.^۳ شهر بن باذان پس از فوت

۱- محمد بن جریر طبری، تاریخ الامم والملوک، دارالکتب العلمیه، لبنان - بیروت، چاپ اول، ۱۴۱۷ هـ ق، ج ۲، ص ۱۳۲ و ص ۱۳۳ * ابو عبدالله محمد بن اسماعیل بن ابراهیم ابن المغیره بن بردزیه البخاری الجعفی، صحیح بخاری، دارالفکر، لبنان - بیروت، چاپ اول، ۱۴۰۱ هـ ق - ۱۹۸۱ م، ج ۵، باب کتاب النبی صلی الله علیه و آله وسلم الی کسری و قیصر، ص ۱۳۶.

۲ - ابن هشام، السیره النبویه، به کوشش مصطفی السقاء و دیگران، المکتبه العلمیه، لبنان - بیروت، چاپ اول، بی تا، ج ۱، ص ۶۹ * محمد بن یوسف الصالحی، سبل الهدی والرشاد، به کوشش عبدالوجود و معروض، دارالکتب العلمیه، لبنان - بیروت، چاپ اول، ۱۴۱۴ هـ ق، ج ۱، ص ۵۵ و ج ۱۱، ص ۳۳۸ و ص ۳۶۲.

۳ - محمد بن حبيب الهاشمی البغدادی، المحبر، به کوشش ایلزه لیختن شتیتر، دارالآفاق الجدیده، لبنان - بیروت، بی تا، ص ۲۶۶ * تاریخ الامم والملوک، ج ۲، ص ۱۳۴.

پدر، از جانب رسول خدا در یمن به قدرت رسید و در جنگ با اسود عنسی از مرتدان و پیامبران دروغین به شهادت رسید.^۱ آنگاه ایرانیان مقیم یمن به ریاست فیروز و به فرمان رسول خدا مامور جنگ با اسود عنسی شده و او را کشتند.^۲ بنابراین علاقه ی ایرانیان به دین مقدس اسلام از همان آغاز ظهور اسلام شروع شد. قبل از این که شریعت اسلام توسط مجاهدین مسلمان به این سرزمین بیاید، ایرانیان مقیم یمن به آیین اسلام گرویدند و بامیل و رغبت به احکام اسلام تسلیم شدند و از جان و دل در ترویج شریعت اسلام کوشش نمودند و حتی در راه اسلام و مبارزه با دشمنان پیامبر اسلام شهید شدند.^۳

اسلام در ایران

مردم ایران از وضعیت جامعه و حکومت در عصر ساسانیان ناراضی بودند و آمادگی روحی فراوانی برای ازین بردن ظلم و تبعیض بی حد و حساب حاکمان و فساد و انحراف گسترده زرتشتیان و موبدان پیدا کردند، تشنه سخن تازه شدند و در حقیقت در انتظار فرج به سر می بردند. خبر بعثت آخرین پیامبر خدا حضرت محمد بن عبدالله صلی الله علیه و آله وسلم و اسلام سلمان فارسی و ایرانیان مقیم یمن^۴ به مردم ایران رسید گرچه نامه پیامبر اسلام به کسری طاغوت بزرگ ایران خسرو پرویز برای دعوت وی و مردم ایران به سوی دین اسلام، بابی مهری و بی احترامی شخص وی مواجه شد^۵ و همین نشانه ی فساد بزرگ شاه و درباریان ایران بود ولی هرگونه خبری از این نوع با سرعت برق در میان مردم می پیچید و زمینه را برای ورود اسلام به ایران فراهم نمود. سرانجام در عصر امامت امیر مومنان علی بن ابی طالب علیه السلام، در اواخر حکومت ابوبکر و تمام دوران حکومت عمر، سرزمین

۱ - خدمات متقابل اسلام و ایران، ص ۵۶۵ اسماعیل بن کثیر دمشقی، البدایه و النهایه، به کوشش علی محمد معوض و عادل احمد، دارالکتب العلمیه، لبنان - بیروت، چاپ دوم، ۱۴۱۸ هـ ق، ج ۲، ص ۱۴۲.

۲ - ابن اثیر جزیری، الکامل فی التاریخ، به کوشش عبدالله قاضی، دارالکتب العلمیه، لبنان - بیروت، چاپ اول، ۱۴۰۷ هـ ق، ج ۲، ص ۳۳۷ و ص ۳۳۸.

۳ - خدمات متقابل اسلام و ایران، ص ۶۱.

۴ - خدمات متقابل اسلام و ایران، ص ۶۰ تا ص ۷۵.

۵ - ابی الحسن علی بن الحسین بن علی المسعودی، مروج الذهب و معادن الجواهر، دارالهجره، قم، چاپ دوم، ۱۴۰۴ هـ ق - ۱۳۶۳ هـ ش - ۱۹۸۴ م، ج ۲، ص ۲۸۹ «تاریخ یعقوبی»، ج ۱، ص ۴۴۲ و ص ۴۴۳ «تاریخ پیامبر اسلام»، ص ۴۵۵ تا ص ۴۵۸.

ایران به دست مسلمانان افتاد^۱ و پیام اسلام به همه ی ایرانیان رسید و عموم مردم گروه گروه با آگاهی، از روی حق طلبی دین اسلام را پذیرفتند.

ورود اسلام به ایران با طرح امام علی علیه السلام

در دوران حکومت عمر بن خطاب، با طرح و برنامه ی امیر مومنان علی بن ابی طالب علیه السلام، امپراتوری ایران فتح شد و اسلام به سرزمین ایران رسید. عمر که نگران جمعیت و قدرت نظامی فراوان ایران بود، جلسه ای مشورتی تشکیل داد. طلحه بن عبیدالله و عثمان بن عفان و امام علی علیه السلام سخن گفتند. عمر از رای و نظرات امام علی علیه السلام شگفت زده شد و همان طرح را اجرا کرد و اسلام وارد ایران شد^۲. این رهنمودهای امام علی علیه السلام به عمر بن خطاب در نوع نبرد با حاکمان ایران در عصر پادشاهان ستمگر و فاسد ساسانی برای صدور و گسترش اسلام در کشور ایران در نهج البلاغه آمده است^۳. بی تردید اسلام با برنامه و هدایت خلیفه پیامبر خدا علی بن ابی طالب علیه السلام به ایران آمد. همین رهنمودهای وصی رسول الله بود که بر عمرو سپاهیان اسلام تاثیر گذاشت و تا حدودی رفتار و گفتار لشکر اسلام را کنترل نمود و اسلام با کمترین مشکلات به ایرانیان مشتاق و تشنه ی راه نور رسید.

علی بن ابی طالب علیه السلام «امامت جهانی» داشتند و پیش از این پیامبر خدا صلی الله علیه و آله وسلم در خطبه ی غدیر از نصب الهی علی علیه السلام به عنوان امام واجب الطاعه بر اصحاب از مهاجرین و انصار و بر تابعین و بر حاضر و غایب و کوچک و بزرگ و سفید و سیاه و به ویژه بر «عجم» و ایرانیان، و عرب خبر داده بودند^۴. با رهبری الهی امام علی علیه السلام، اسلام به ایران آمد و ایرانیان به تدریج مسلمان شدند و ولایت و امامت علی بن ابی طالب علیه السلام را پذیرفتند.

۱ - تاریخ یعقوبی، ج ۱، ص ۲۱۸ و ص ۲۱۹، ج ۲، ص ۴۴ و ص ۴۵ * مروج الذهب و معادن الجواهر، ج ۲، ص ۳۱۹ * خدمات متقابل اسلام و ایران، ص ۶۰ * تاریخ ایران از ورود مسلمانان تا پایان طاهریان، ص ۲۳ تا ص ۳۱.

۲ - شیخ مفید، الارشاد فی معرفه حجج الله علی العباد، ج ۱، ص ۱۹۸ تا ص ۲۰۱ * بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمه الاطهار علیهم السلام، ج ۴۰، ص ۱۹۴ و ص ۲۵۳ تا ص ۲۵۵ * شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید معتزلی، ج ۹، ص ۹۹ تا ص ۱۰۱.

۳ - نهج البلاغه سید علی نقی فیض الاسلام و دکتر صبیحی صالح مصری، خطبه ۱۴۶.

۴ - بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمه الاطهار علیهم السلام، ج ۳۷، ص ۲۰۷.

پیش بینی اسلام پایدار ایرانیان در کلام پیامبر

گرچه آغاز تاریخ اسلام در ایران پس از رحلت پیامبر اسلام بوده است، اما پیامبر خدا حضرت محمد صلی الله علیه و آله وسلم، پیش از اسلام آوردن ایرانیان از گسترش دین اسلام در کشور بزرگ ایران خبر داد.

پیش بینی گرایش عمومی و روی آوردن مردم ایران به سوی اسلام، خبر از آینده بود و علم غیب رسول الله رانشان داد و یکی از معجزات آن حضرت است. آن چه پیامبر اسلام درباره اسلام ایرانیان فرموده بودند، دقیقاً پس از رحلت پیامبر روی داد و مردم ایران اسلام را پذیرفتند و به آن وفادار ماندند و بر اساس آن در پایان قرن چهاردهم هجری قمری انقلاب کبیر اسلامی را به وجود آوردند. انقلابی که راه خدایانشان داد و مسیر جهان را عوض کرد و از شرک و کفر به توحید و ایمان رساند و ایمان به خدای را به زندگی بشر بازگرداند.

اسلام ایران در آیات قرآن

پیامبر اسلام تعدادی از آیات قرآن را با اسلام ایرانیان در ارتباط دانسته اند. قرآن در این آیات از قومی یاد کرده است که اسلام آنان پایدار و جاویدان است، و ارتداد و بازگشت در آنان راه ندارد. قومی که هرگز از اسلام دست بر نمی دارند و به آن پشت نمی کنند.

در تعدادی از آیات قرآنی اسلام آوردن ایرانیان پیش بینی شده است. آیات قرآنی از اسلام قومی خبر داده است که در ایمان به خدا و پیامبر خدا و قرآن و دین اسلام پایدار و استوارند. قرآن به عرب ها هشدار می دهد اگر در پاسداری از اسلام و نبرد با دشمنان اسلام سستی کنند مأموریت پاسداری و دفاع از اسلام به ملت دیگری واگذار خواهد شد که در فداکاری و ایثار در راه اسلام کوتاهی نخواهند کرد. پیامبر اسلام در شأن نزول این آیات قرآنی از اسلام ایرانیان خبر داده اند. در احادیثی که شیعه و سنی گزارش کرده اند پیامبر خدا در تفسیر این آیات قرآنی قوم سلمان و ملت ایران رانشان داده اند. در پرتو تفسیر قرآن با حدیث نبوی، امتیازات و ویژگی های اسلام ایرانیان و ایرانیان مسلمان آشکار می گردد. این احادیث تفسیری گویای جایگاه عالی و بی نظیر اسلام و مسلمانان در ایران است و آگاهانه و داوطلبانه بودن گرایش عموم مردم ایران به سوی اسلام رانشان

می دهد. بدیهی است اسلام پایدار ایرانیان همراه با فداکاری پیوسته ی مسلمانان ایرانی در راه اسلام با تعقل و تفکر و اراده و اختیار بوده است و نمی تواند تحمیلی باشد. هر یک از این آیات و احادیث مرتبط با آن، پیام های روشنی درباره کمیت و کیفیت اسلام ایرانیان دارد و مجموعه ی این پیام ها هویت ایران اسلامی و اسلام ایرانی را آشکار می نماید.

تاریخ اسلام در ایران از قرن اول هجری تا امروز گواه درستی این پیش بینی ها است. خدمات ایرانیان به اسلام و مسلمانان بیش از هر نژاد و ملت دیگری بوده است. انقلاب کبیر اسلامی ایران نیز در جهان اسلام تاثیرات بی نظیری گذاشت و عزت و عظمت و بیداری مسلمانان را در پی داشت و زمینه ساز ظهور منجی بشریت حضرت مهدی علیه السلام است.

پیوند ده سوره قرآن با ایران

در مجموع ده آیه از آیات قرآنی در ده سوره قرآن با اسلام ایرانیان در ارتباط است. پیوند هفت آیه از این ده آیه قرآن با ایران، در پر تو احادیث پیامبر خدا صلی الله علیه و آله وسلم و امامان علیهم السلام آشکار می گردد و ارتباط اساسی این هفت آیه با اسلام ایرانیان بر پایه احادیث تفسیری و شان نزول استوار است. ارتباط و پیوند سه آیه ی دیگر در بیان مفسرین قرآن بر اساس شواهد و مدارک تاریخ اسلام ایرانیان برقرار شده است. محتوای این آیات و احادیث گواه بر تری اسلام ایرانیان در جهان، و سند معتبر و محکمی برای سرافرازی و سر بلندی مردم مسلمان ایران در جهان اسلام است. تفکر در این آیات و روایات، از طرفی مسئولیت های بزرگ ملت مسلمان ایران و حوزه های علمیه شیعه در راه پاسداری و گسترش اسلام در جهان را نشان می دهد و از سوی دیگر وظایف ملت های مسلمان در پذیرش رسالت ایرانیان و علمای اسلامی در پر چمداری و رهبری امت اسلامی برای زمینه سازی جهت ظهور حضرت مهدی علیه السلام و برقراری حکومت جهانی اسلامی را آشکار می نماید.

پیام سوره مائده

در سوره مائده خطاب به مومنان در عصر حیات رسول خدا چنین آمده است: *يا ايها الذين آمنوا من يرتد منكم عن دينه، فسوف ياتي الله بقوم يحبهم ويحبونه اذك على المؤمنين اعزته على الكافرين يجاهدون في سبيل الله ولا يخافون لومه لانهم ذلك فضل الله يؤتیه من يشاء والله واسع عليم*^۱. ای کسانی که ایمان آورده اید، هر کس از شما از دین خود برگردد (زیانی به خدای منی رسد، زیرا) به زودی خدا مردمی را می آورد که آنان را دوست می دارد و آنان نیز او را دوست می دارند. در برابر مومنان فروتن اند و در برابر کافران سرسخت. در راه خدا جهاد می کنند و از سرزنش هیچ سرزنش گری بیم ندارند. این فضل خداست که آن را به هر کس بخواهد از زانی می دارد و خدا گشایش گر و دانا است.

این آیه از اسلام قومی خبر می دهد که در زمان نزول آیه مسلمان نبوده اند. جمله فسوف یاتی الله بقوم این واقعیت را بیان می کند. اصحاب پیامبر در صد بودند بدانند این آیه از چه قومی سخن می گوید. راز این آیه با پرسش اصحاب و پاسخ روشن و زیبای پیامبر گشوده شد. شیخ طبرسی در تفسیر این آیه نقل کرده که منظور از قوم در این آیه ایرانیان اند وی درباره دلیل این قول نوشته است: *روی ان النبی صلی الله علیه وآله وسلم سئل عن هذه الآیه فضرب بیده علی عاتق سلمان فقال: هذا وذووه. ثم قال: لو كان السدین معلقاً بالثریا لتناولہ رجال من ابناء فارس*^۲. روایت گردیده که از پیامبر درباره این آیه سوال شد پس با دست خود بردوش و کتف سلمان زده و سپس فرمود: این و اصحابش. آن گاه فرمود: اگر دین به ثریا آویزان باشد مردانی از فرزندان ایران به آن می رسند.

در این حدیث شریف نبوی، مردم ایران و قوم سلمان وهم وطنان وی، قومی دارای ویژگی ها و امتیازات این آیه شناخته شده اند.

۱- سوره مائده، آیه ۵۴

۲- شیخ طبرسی، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، منشورات کتابخانه آیت الله العظمی مرعشی نجفی، قم، چاپ اول، ۱۴۰۳ هـ ق، ج ۲، ص ۲۰۸.

جارالله محمد بن عمر زمخشری و فخر رازی و میبدی و حویزی و آلوسی نیز ملت ایران را همان قوم شایسته ای که در این آیه از آنان یاد شده می دانند و همین گفتگو و حدیث نبوی را دلیل و مدرک ادعا قرار داده اند.^۱

بر اساس این حدیث شریف نبوی که مفسران شیعه و سنی در تفسیر آیه ذکر کرده اند، ملت ایران هفت امتیاز بزرگ دارد شش امتیاز در متن آیه و یکی در متن حدیث آمده است. پیامبر اسلام در این حدیث شریف، از اسلام آوردن مردم ایران در آینده خبر داده اند. در این آیه قرآن، از قومی با شش امتیاز بزرگ و شگفت انگیز یاد شده است قومی که خداوند آنان را دوست می دارد و آنان نیز خدا را دوست می دارند. فروتن و پشیمان مومنان اند و سرسخت و اهل مبارزه و نبرد با کافران اند. در راه خدا جهاد می کنند و از سرزنش و ملامت هیچ سرزنشگری نمی ترسند. به حکم حدیث نبوی در تفسیر آیه، این شش صفت زیبا و فضیلت های بزرگ از امتیازات مسلمانان ایرانی است. این ویژگی های شش گانه به صراحت برای مردم ایران در این آیه بیان شده است، و از بخش اول آیه نیز پایداری مردم ایران در اسلام گرای و نفی ارتداد و عدم بازگشت آنان از دین اسلام به دست می آید.

بر اساس پیوند آیه قرآن و حدیث نبوی، این امتیازات و فضایل قرآنی برای ایرانیان مطرح و آشکار می گردد. علاوه بر آن فضایل، روحیه ی زیبای دین گرایی و دین جویی ایرانیان که در رسیدن به دین خدا پرتلاش، سخت کوش، پی گیر و فداکارند با تعبیر رسیدن ایرانیان به دین حتی اگر در ثریا باشد، نیز توسط رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم روشن و صریح به همه مسلمانان معاصر پیامبر و اصحاب نبی اعلام شده است.

۱ - جارالله محمود بن عمر زمخشری، الکشاف عن حقائق غوامض التنزیل و عیون الاقاویل فی وجوه التاویل، دارالکتاب العربی، لبنان - بیروت، چاپ اول، بی تا، ج ۴، ص ۶۴۶ * کشف الاسرار و عده الابرار، ج ۳، ص ۱۴۷ * التفسیر الکبیر، ج ۱۲، ص ۱۹ و ص ۲۰ * شیخ عبدعلی بن جمعه العروسی الحویزی، تفسیر نور الثقلین، تصحیح و تعلیق هاشم رسولی محلاتی، چاپ بانفقه ابوالقاسم سالک، المطبعه العلمیه، قم، چاپ دوم، ۱۳۸۳ هـ. ق، ج ۱، ص ۶۴۱ * شهاب الدین محمود آلوسی بغدادی، روح المعانی فی تفسیر القرآن العظیم و السبع المثانی، دارالفکر، لبنان - بیروت، چاپ اول، ۱۳۹۸ هـ. ق - ۱۹۷۸ م، ج ۶، ص ۱۶۳ * امین الدین ابوعلی الفضل بن الحسن الطبرسی، تفسیر جوامع الجامع، تصحیح و تعلیق ابوالقاسم گرجی، دانشگاه تهران و مرکز مدیریت حوزه علمیه قم، چاپ دوم، ۱۴۰۹ هـ. ق - ۱۳۶۷ هـ. ش، ج ۱، ص ۳۳۶ * محسن قرائتی، تفسیر نور، مرکز فرهنگی درسهای از قرآن، تهران، چاپ پنجم، بهار ۱۳۸۳، ج ۳، ص ۱۰۷.

پیام سوره محمد

در سوره محمد خطاب به مسلمانان معاصر پیامبر چنین آمده است: *ان تتولوا یتبدل قوماً غیرکم ثم لایکونوا امثالکم*^۱. اگر روی برگردانید، قومی غیر شما را جایگزین شما خواهد ساخت، سپس آنان مانند شما نخواهند بود.

زمخشری و شیخ طبرسی و سایر مفسران نقل کرده اند: گروهی از اصحاب پیامبر به آن حضرت عرض کردند: یا رسول الله من هولاء الذین ذکر الله فی کتابه؟ ای رسول خدا این قومی که خداوند در کتاب خود قرآن از آنان یاد کرده است چه کسانی اند؟ *کان سلمان فی جنب رسول الله فضر بیده علی فخذ سلمان فقال: هذا قومه والذی نفسی بیده لوکان الایمان منوطاً بالثریا لتناولہ رجال من ابناء فارس*^۲. سلمان در کنار رسول خدا بود پیامبر دست خود را بران سلمان زده و فرمود: این و قومش! به خدا سوگند اگر ایمان وابسته به ثریا (پروین) باشد مردانی از فرزندان ایران به آن دسترسی پیدا خواهند کرد و به آن می رسند.

ابوبصیر گفته است که امام صادق علیه السلام در تفسیر این آیه فرمودند: *ان تتولوا یتبدل قوماً یتبدل قوماً غیرکم یعنی الموالی*^۳. ای گروه عرب اگر از اسلام روی برگردانید، خداوند قومی غیر شما یعنی موالی و ایرانیان را جایگزین شما می کند.

در حدیث دیگر نیز امام صادق علیه السلام فرمودند: *قد والله ابدل بهم خیراً منهم الموالی*^۴. به خدا سوگند خداوند جای آنان بهتر از آنان یعنی موالی و ایرانیان را قرار خواهد داد.

۱- سوره محمد، آیه ۳۸.

۲- مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۵، ص ۱۰۸، الکشاف عن حقائق غوامض التنزیل و عبون الاقویل فی وجوه التاویل، ج ۴، ص ۳۳۱، مولى محسن فیض کاشانی، تفسیر الصافی، موسسه الاعلمی للمطبوعات، لبنان - بیروت، چاپ دوم، ۱۴۰۲ هـ ق - ۱۹۸۲ م، ج ۵، ص ۳۲، علامه محمد حسین طباطبائی، المیزان فی تفسیر القرآن، موسسه مطبوعاتی اسماعیلیان، چاپ دوم، ۱۳۹۳ هـ ق - ۱۹۷۳ م، ج ۱۸، ص ۲۵۰، بحار الانوار، ج ۶۷، ص ۱۶۸، تفسیر نور، ج ۱۱، ص ۱۰۴، محمد بن جریر طبری، جامع البیان عن تأویل آی القرآن، به کوشش صدقی جمیل العطار، دار الفکر، لبنان - بیروت، چاپ اول، ۱۴۱۵ هـ ق، ج ۲۶، ص ۸۶، الجامع لاحکام القرآن (تفسیر قرطبی)، ج ۱۶، ص ۲۱۹.

۳- مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۵، ص ۱۰۸، سید هاشم بحرانی، البرهان فی تفسیر القرآن، موسسه الوفاء، لبنان - بیروت، چاپ سوم، ۱۴۰۳ هـ ق - ۱۹۸۳ م، ج ۴، ص ۱۸۹، بحار الانوار، ج ۶۷، ص ۱۶۸.

در این حدیث شریف نبوی نیز اسلام آوردن مردم ایران توسط پیامبر اکرم پیش بینی شده است. ایرانیان قومی هستند که اسلام آنان بی بازگشت و بی ارتداد است. اسلام ایرانیان همانند برخی عرب ها، سست و ناپایدار نخواهد بود. پیامبر اسلام در این حدیث خبر از اسلام پایدار و جاودان ایرانیان داده و دین گرایی و ایمان خواهی ایرانیان را بی نهایت دانسته اند به گونه ای که اگر ایمان در ثریا باشد به آن می رسند.

امام صادق علیه السلام نیز اسلام موالی و ایرانیان را بی بازگشت دانسته و ایرانیان را بهتر از اعراب سست ایمان شمرده اند.

مطالعه و بررسی این آیه و احادیث نبوی، امتیازات بزرگ مسلمانان ایرانی به ویژه پایداری و استقامت آنان در اسلام را نشان می دهد. ایرانیان در اسلام و ایمان استوار و ثابت قدم خواهند ماند و در پاسداری از اسلام از هیچ اقدامی دریغ نمی کنند و پرتلاش و پرتوان در راه اسلام گام برمی دارند و سرانجام با انقلاب کبیر اسلامی زمینه ساز ظهور حضرت مهدی علیه السلام خواهند شد.

پیام سوره جمعه

در سوره جمعه پیرامون مخاطبان بعثت رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم و جهانی بودن اسلام آمده است. و آخرین منعم لهما یلحقوا بهم وهو العزیز الحکیم^۱. و او را بر گروه های دیگری از آنان که هنوز به آنان ملحق نشده اند نیز برانگیخته است و او است که عزتمند و حکیم است. ابوهریره گفته است زمانی که سوره جمعه نازل شد و پیامبر خدا آن را تلاوت نمود به آیه ی «و آخرین منعم لهما یلحقوا بهم» رسید، مردی از پیامبر پرسید: یا رسول الله امن هؤلاء الذین لم یلحقوا بنا؟ ای رسول خدا! آنانی که هنوز به ما ملحق نشده اند کیستند؟ فوضع یدیه علی رأس سلمان الفارسی وقال: والذی نفسی بیده

۱- مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۵، ص ۱۰۸ المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۱۸، ص ۲۵۰.

۲- سوره جمعه، آیه ۳.

لو كان الايمان بالثريا لئاله رجال من هولاء^۱. پیامبر خدا دست خود را بر سر مسلمانان ایرانی نهاده و فرمود: سوگوئید به کسی که جانم در دست اوست (به خدا سوگوئید) اگر ایمان به ثریا باشد مردانی از آنان به آن می رسند.

پیامبر خدا در تفسیر این آیه ی قرآنی نیز از اسلام ایرانیان خبر داده و مردم ایران را در ایمان گرایبی، پرتوان و پایدار و سخت کوش شمرده اند به حدی که اگر ایمان در بالاترین نقطه ی آسمان باشد به آن می رسند. شگفت این که پیامبر خدا با تاکید و سوگند خبر از این حقیقت بزرگ داده اند. بی تردید خدمات فراوان و بی نظیر ایرانیان به جهان اسلام در گسترش علوم اسلامی و ایجاد تمدن اسلامی از قرن اول هجری تا کنون اسناد و مدارک نشان دهنده ی این حقیقت است. انقلاب اسلامی ایران و دستاوردهای شگفت انگیز معنوی آن در ایجاد و گسترش ایمان به خدا در جهان بشری گویای همین واقعیت و دلیل درستی آن پیش بینی است.

پیام سوره نساء

در سوره نساء آمده است: *ان یثأیذہبکم ایہا الناس ویأت بآخرین وکان اللہ علی ذلک قدیراً^۲*. اگر بنخواهد، شما را از میان می برد و دیگران را می آورد و خدا برای این کار تواناست. مفسران شیعه و سنی نقل کرده اند: *لمانزلت هذه الآیه، ضرب النبی یدہ علی ظہر سلمان وقال: ہم قوم ہذا یعنی عجم الفرس^۳*. هنگامی که این آیه نازل شد،

۱ - جلال الدین سیوطی، الدر المنثور فی التفسیر بالمأثور، تصحیح شیخ نجدت نجیب، دار احیاء التراث العربی، لبنان - بیروت، چاپ اول، ۱۴۲۱ هـ ق، ج ۶، ص ۲۱۵. تفسیر نور، ج ۱۲، ص ۲۷ و ص ۲۸. الجامع لاحکام القرآن (تفسیر قرطبی)، ج ۱۸، ص ۸۲ و ص ۸۳. ابوالحسن مسلم بن الحجاج القشیری النیسابوری، صحیح مسلم، تحقیق و تصحیح محمد فواد عبدالباقی، دار احیاء التراث العربی، لبنان - بیروت، چاپ دوم، ۱۹۷۲ م، باب فضل فارس، ج ۴، ص ۱۹۷۲ و ص ۱۹۷۳. صحیح بخاری، ج ۶، ص ۶۳.

۲ - سوره نساء، آیه ۱۲۳.

۳ - شیخ طوسی، التبیان فی تفسیر القرآن، به کوشش احمد حبیب العاملی، دار احیاء التراث العربی، لبنان - بیروت، چاپ اول، بی تا، ج ۳، ص ۳۵۲. مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۲، ص ۱۲۲. ابوالفضل رشید الدین میبدی، کشف الاسرار و عده الابرار، به کوشش علی اصغر حکمت، امیر کبیر، تهران، چاپ چهارم، ۱۳۶۱ هـ ش، ج ۲، ص ۷۲۰. الکشاف عن حقائق غوامض التزیل، ج ۱، ص ۵۷۴. تفسیر الصافی، ج ۱، ص ۵۰۹. ابو عبد الله محمد بن

پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم دست خود را بر پشت سلمان زد و فرمود: *آنسان قوم این مرد یعنی غیر عرب ایرانی اند*. این آیه هشدار می‌دهد که اعراب مسلمان که اگر قدر دان نعمت الهی دین اسلام نباشند و از آن پاسداری ننمایند، خداوند این مأموریت را به گروه دیگری خواهد سپرد و مطابق این حدیث نبوی، منظور از «آخرین» که قرآن وعده آمدن آنان را داده است قوم سلمان فارسی و ایرانیان مسلمان اند. در تفسیر این آیه با حدیث نبوی بشارت اسلام آوردن ایرانیان نهفته است. اسلام ایرانیان پایدار و استوار خواهد بود هرگز از اسلام دست نکشیده و در راه اجرای احکام اسلامی و گسترش دین اسلام تلاش خواهند کرد. راز بردن و آوردن مذکور در این آیه همین تفاوت در اسلام اعراب و ایرانیان است.

پیام سوره اسراء

در سوره اسراء از بندگان خدا که دارای قدرت و شوکت اند و اهل نبرد و فداکاری اند یاد شده است. این گروه از بندگان خدا چه کسانی اند؟ در سوره اسراء آمده است: *فَمَاذَا جَاء وَعْدَ أُولَيْهِمَا بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَا أُولَىٰ بَأْسٍ شَدِيدٍ فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِ وَكَانَ وَعْدًا مَفْعُولًا*^۱. هنگامی که نخستین وعده فرارسد، گروهی از بندگان پیکارجوی خود را بر ضد شما برمی‌انگیزیم تا شمار اسخت در هم کوبند حتی برای به دست آوردن مجرمان خانه ما را جستجو می‌کنند، و این وعده ای قطعی است. برخی اصحاب امام صادق علیه السلام گفته اند: در محضر امام صادق علیه السلام نشسته بودیم این آیه را خواندند، عرض کردیم: *جعلنا فداک، من هولاء؟ فقال ثلاث مرات: هم والله اهل قم*^۲. فدای شما شویم، آنان چه کسانی اند؟ پس امام سه مرتبه فرمود: *آنسان به خدا سوگند اهل قم اند*. در این حدیث تفسیری، امام صادق علیه السلام «اهل

۱- احمد الانصاری القرطبی، الجامع لاحکام القرآن (تفسیر قرطبی)، تحقیق عبدالرزاق المهدی، دارالکتاب العربی، لبنان - بیروت، چاپ اول، ۱۴۱۸ هـ ق - ۱۹۹۷ م، ج ۵، ص ۴۸۹. تفسیر جوامع الجامع، ج ۱، ص ۲۹۳.

۲- سوره اسراء، آیه ۵.

۳- بحار الانوار الجامعه لدرر اخبار الائمه الاطهار علیهم السلام، ج ۶، ص ۲۱۶.

قم «رامصداق قوم سرافراز، سربلند، پرتوان، سختکوش و جنگجویی که به دلیل «بندگی خدا» ماموریت الهی سرکوب مجرمان، جنایتکاران، ستمکاران و فاسدان را خواهند داشت شمرده اند. قومی که در این ماموریت و بعثت الهی قطعاً پیروز خواهند شد. اهل قم نخستین یاران نهضت امام خمینی بودند که با آن نهضت رژیم سلطنتی پهلوی نابود شد و دیکتاتورها و جنایتکاران بزرگ به سزای خود رسیدند و استبداد داخلی و استعمار خارجی شکست خورد. اهل قم پیشگامان تشیع در ایران اسلامی بوده اند و حوزه علمیه قم مکتب بیداری اسلامی را در جهان اسلام پدید آورد و عامل گسترش اسلام در جهان بشری است و ان شاء الله صهیونیسم بین المللی به سرکردگی رژیم جعلی اسرائیل و استکبار جهانی به سرکردگی آمریکا را نابود خواهد کرد و جنایتکاران بزرگ بین المللی را از لانه ها و کاخ های شان بیرون خواهد کشید و مجازات خواهد کرد.

پیام سوره آل عمران

پیش بینی فتح ایران و اسلام آوردن ایرانیان به صراحت در سال پنجم هجری در مدینه توسط پیامبر خدا در زمان حفر خندق در غزوه خندق^۱ صورت گرفت، اما زمانی که مکه در سال هشتم هجری فتح گردید این نوید دوباره داده شد. در سوره آل عمران آمده است: *قل اللهم مالک الموتی توتی الملك من تشاء وتنزع الملك ممن تشاء وتعزّز من تشاء وتذل من تشاء بيدک الخير انک علی کل شیء قدير*^۲. ای پیامبر! بگو: بارالها، ای مالک حکومت و فرمانروایی، به هر که بخواهی حکومت و فرمانروایی می دهی و از هر که بخواهی فرمانروایی را می ستانی و هر که را بخواهی عزیز می کنی و هر که را بخواهی خوار می سازی. خوبی ما فقط به دست توست، همانا تو بر هر چیز توانایی. ابن عباس و انس بن مالک در شأن نزول این آیه

۱ - علی بن احمد الواحیدی، اسباب النزول، به کوشش ایمن صالح شعبان، دار الحدیث، قاهره، چاپ اول، بی تا، ص ۸۷ و ص ۸۸ محمد صهر فخر رازی، التفسیر الکبیر، دفتر تبلیغات اسلامی، قم، چاپ چهارم، ۱۴۱۳ ه ق، ج ۸، ص ۴۴ مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۴۲۷ و ص ۴۲۸ الکشاف عن حقائق غوامض التنزیل، ج ۱، ص ۳۵۰.
۲ - سوره آل عمران، آیه ۲۶.

گفته اند: لما فتح رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم مكة ووعدته ملك فارس وروم قال المنافقون واليهود: هيهات من أين لمحمد ملك فارس والروم؟ ألم يكفه المدينة ومكة حتى طمع في الروم والفارس؟ ونزلت هذه الآية^۱. زمانی که رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم مکه را فتح نمود و به امت خود وعده ای حکومت و فرمانروایی ایران و روم را داد منافقان و یهودیان گفتند: بسیار دور است. حکومت ایران و روم برای محمد کجاست؟ آیا مدینه و مکه برای محمد کافی نیست که در حکومت روم و ایران طمع کرده است؟ این آیه نازل شد. مطابق روایت دیگر این آیه پس از آن نازل گشت که پیامبر از خداوند خواست تا ملک فارس و روم را برای امتش قرار دهد^۲. پیش بینی رسیدن دین اسلام به ایران و اسلام ایرانیان توسط پیامبر خدا با تائید وحی الهی همراه بوده است و در آینده نیز به طور کامل تحقق یافت.

پیام سوره حج

واژه مجوس در قرآن تنها یک بار آن هم در سوره حج آمده است و با توجه به این که مجوسیان در برابر مشرکان در صف ادیان آسمانی قرار گرفته اند چنین برمی آید که دارای دین، کتاب و پیامبری الهی بوده اند. در سوره حج آمده است: *ان الذين آمنوا والذين هادوا اوالصابئين والنصارى والمجوس والذين اشرکوا ان الله يفصل بينهم يوم القيامة ان الله على كل شئ شهيد*^۳. همانا میان کسانی که ایمان آورده اند (مسلمانان) و یهود و صابئان و نصاری و مجوس، و کسانی که شرک ورزیده اند خداوند در روز قیامت داوری می کند و حق را از باطل جدا می سازد، خداوند بر هر چیز گواه است.

۱ - اسباب النزول، ص ۸۶ کشف الاسرار وعده الابرار، ج ۲، ص ۷۱ مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۱،

ص ۴۲۷ الکشاف عن حقائق غوامض التنزیل، ج ۱، ص ۳۵۰.

۲ - اسباب النزول، ص ۸۶ التفسیر الکبیر، ج ۸، ص ۴.

۳ - سوره حج، آیه ۱۷.

تفکیک ردیف ادیان از مشرکان در این آیه، روشنگر این واقعیت تاریخی در دین شناسی است که مجوس جدای از مشرکان و همانند اسلام و یهود و نصاری دین الهی و صاحب کتاب آسمانی و پیامبر راستین بوده است. یهود و مسیحیت و صابئان و مجوس در ابتدا پیرو دین و کتاب و پیامبری برحق بوده اند و در گروه ادیان توحیدی قرار داشته اند سپس از اصل توحید انحراف پیدا کرده و گرفتار اعتقادات شرک آلود و باطل شده اند. فقهای شیعه به حکم همین آیه و احادیث معصومین علیهم السلام مجوس را اهل کتاب و اهل ذمه شمرده اند.^۱ مفسران شیعه و سنی، مورخان و پژوهشگران حوزه ادیان نیز مجوس را در گروه اهل کتاب قرار داده اند.^۲ منظور از مجوس در این آیه قرآن چه کسانی اند؟ مراد از مجوس پیروان زرتشت اند. تعدادی از مفسران و دین شناسان بر همین واقعیت تصریح دارند و مجوسی و زرتشتی را یکی دانسته اند.^۳ حاکمان اسلامی نیز پس از فتح ایران به پیروی از قرآن و پیامبر و اهل بیت علیهم السلام، ایرانیان را که زرتشتی بودند در زمره اهل کتاب قلمداد نموده و به حکم اهل کتاب با آنان رفتار کردند.^۴

۱- شیخ طوسی، المبسوط فی فقه الامامیه، تصحیح و تعلیق محمد تقی کشفی، المكتبه المرتضویه لاحیاء آثار الجعفریه، چاپ اول، بی تا، ج ۲، ص ۹۹. زین الدین الجبلی العاملی (شهید ثانی)، الروضه البهیة فی شرح اللمعه الدمشقیه، تصحیح و تعلیق محمد کلاتر، دار العالم الاسلامی، لبنان - بیروت، چاپ اول، بی تا، ج ۲، ص ۳۸۸. محقق حلی ابوالقاسم نجم الدین جعفر بن الحسن، شرائع الاسلام فی مسائل الحلال والحرام، دارالاضواء، لبنان - بیروت، چاپ اول، ۱۴۰۳ هـ ق - ۱۹۸۳ م، ج ۱، ص ۳۰ و ص ۳۲۷. محمد حسن النجفی، جواهر الکلام فی شرح شرائع الاسلام، تحقیق و تعلیق عباس قوچانی، دار احیاء التراث العربی، لبنان - بیروت، چاپ هفتم، ۱۹۸۱ م، ج ۲۱، ص ۴۶ و ص ۲۲۸.

۲- الکشاف عن حقائق غوامض التنزیل، ج ۴، ص ۳۳۸. التفسیر الکبیر، ج ۱۶، ص ۳۱. وهبه الزحیلی، التفسیر المنیر، دار الفکر المعاصر، لبنان - بیروت، چاپ اول، ۱۴۱۱ هـ ق، ج ۱۰، ص ۱۷۶. علی اکبر قرشی، احسن الحدیث، بنیاد بعثت، تهران، چاپ اول، ۱۳۶۶ هـ ش، ج ۴، ص ۲۲۷. خدمات متقابل اسلام و ایران، ص ۱۰۳ و ص ۱۶۰ و ص ۲۰۴. جان بایرناس، تاریخ ادیان (با ویرایش جدید)، ترجمه علی اصغر حکمت، ویراستار پرویز اتابکی، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، تهران، چاپ شانزدهم، ۱۳۸۵، ص ۴۷۷. گنوویدن گرن، دین های ایران، ترجمه منوچهر فرهنگ، آگاهان دیده، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۷ هـ ش، ص ۴۶۹. محمد جواد مشکور، گفتاری درباره دینکرد، چاپخانه پاکت چی، تهران، ۱۳۲۵ هـ ش - ۲۵۵۸ مادی، ص ۱۳۶. مهرداد مهرین، دین بهی فلسفه دین زرتشت، موسسه انتشاراتی فرهنگی فروهر، تهران، چاپ دوم، ۱۳۸۰ هـ ش، ص ۸۲.

۳- المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۱۴، ص ۳۵۸. تفسیر نمونه، ج ۱۴، ص ۴۴. حسین توفیقی، آشنایی با ادیان بزرگ، سمت، تهران، چاپ هشتم، ۱۳۸۵ هـ ش، ص ۵۷. خدمات متقابل اسلام و ایران، ص ۵۹ و ص ۸۵ و ص ۸۶. عبدالله ابراهیم زاده و علیرضا علی نوری، ادیان الهی و فرق اسلامی، اداره آموزش عقیدتی سیاسی نمایندگی ولی فقیه در سپاه، چاپ پنجم، ۱۳۸۵ هـ ش، ص ۱۱۱.

۴- احمد بن علی بن المثنی التمیمی، مسند ابی یعلی الموصلی، به کوشش حسین سلیم اسد، دارالمأمون للتراث، لبنان - بیروت، چاپ اول، بی تا، ج ۱، ص ۲۵۷. الدر المنثور فی التفسیر بالمأثور، ج ۳، ص ۲۲۸. ذبیح الله صفاء، تاریخ ادبیات

مجوس (آیین زرتشت) در کلام معصومین علیهم السلام

پیامبر اسلام و امامان علیهم السلام مجوسی و زرتشتی را اهل کتاب دانسته و دارای پیامبر و کتاب آسمانی شمرده اند. ابویحیی واسطی نقل کرده برخی از اصحاب امام صادق علیه السلام درباره مجوس سؤال کردند: اکان لهم نبی؟ آیا مجوس پیامبر داشتند؟ امام پاسخ داد: آری، سپس نامه پیامبر به اهل مکه را یادآوری نمود که پیامبر به آنان نوشت: *ان المجوس کان لهم نبی فقتلوه و کتاب فاحرقوه*^۱. برای مجوس پیامبری بود او را کشتند و کتابی بود که آتش زدند. امام علی علیه السلام فرمود: *المجوس انما الحقوا بالیهود والنصارى فى الجزیه والدیات لانه قد کان لهم فیما مضى کتاب*^۲. مجوس در جزیه و دیات به یهود و نصاری ملحق شده اند زیرا در گذشته برای آنان کتاب آسمانی بوده است. اصبح بن نباته نقل کرده است. امام علی علیه السلام روی منبر فرمود: *سلونی قبل ان تفقدونی. پیش از این که من از میان شما بروم از من سؤال کنید.* پس اشعث گفت: چگونه از مجوس همانند اهل کتاب جزیه گرفته می شود در حالی که برای آنان کتابی نیامده و پیامبری به سوی آنان برانگیخته نشده است؟ امام علی علیه السلام پاسخ داد: *بلی یا اشعث، قد انزل الله علیهم کتاباً و بعث الیهم نبیاً*^۳. بلی ای اشعث، به تحقیق خداوند بر آنان کتاب نازل کرده و پیامبر برانگیخته است. امام سجاد علیه السلام فرموده اند: *المجوس تؤخذ منهم الجزیه لانّ النبی صلی الله علیه وآله وسلم قال: سنوا بهم سنه اهل الکتاب و کان لهم نبی فقتلوه و کتاب فاحرقوه*^۴. از مجوس جزیه گرفته می شود چون پیامبر خدا صلی الله علیه وآله وسلم فرمود: *بما مجوس همانند اهل کتاب برخورد کنید و برای آنان*

در ایران، انتشارات فردوس، بی جا، چاپ هشتم، ۱۳۶۷ ه. ش، ج ۱، ص ۴۱. خدمات متقابل اسلام و ایران، ص ۲۴۱. جواهر الکلام فی شرح شرائع الاسلام، ج ۲۱، ص ۲۲۹ و ص ۲۳۰.

۱ - شیخ حر عاملی، وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعه، تحقیق شیخ عبدالرحیم ربانی شیرازی، دار احیاء التراث العربی، لبنان - بیروت، چاپ اول، بی تا، ج ۱۱، ص ۹۶ و ص ۹۷.
 ۲ - وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعه، ج ۱۱، ص ۹۸.
 ۳ - وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعه، ج ۱۱، ص ۹۸.
 ۴ - وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعه، ج ۱۱، ص ۹۷.

پیامبری بود پس او را کشتند و کتابی را داشتند پس آن را آتش زدند. امام رضا علیه السلام نیز از پدران خویش از رسول خدا نقل کرده اند که فرمود: ستوا بهم سنه اهل الکتاب یعنی المجوس^۱. بامجوس همانند اهل کتاب برخورد نماید. با توجه به آیه هفده سوره حج و احادیث پیامبر و اهل بیت درباره مجوس و آیین زرتشتی، پس از پیروزی انقلاب کبیر اسلامی ایران به رهبری امام خمینی در اصل سیزدهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، زرتشتیان همانند کلیمیان و مسیحیان اقلیت دینی شناخته شدند که در حدود قانون در انجام مراسم دینی خویش آزادند و در احوال شخصی و تعلیمات دینی بر طبق آیین خود عمل می کنند.

پیشینه طولانی تمدنی دینی ایران

با پذیرش این واقعیت که زرتشت پیامبر بوده و او ستا کتاب مقدس آسمانی اوست، باید پذیرفت که تمدن ایران باستان تمدنی دینی است. بنابراین، ایران دارای پیشینه تمدنی بسیار طولانی است. آیین زرتشت یک آیین توحیدی^۲ و کیش زرتشتی یک دین الهی ریشه دارد در ایران پیش از اسلام بوده است گرچه پس از کشته شدن زرتشت، دین اونیز به سرنوشت ادیان دیگر دچار شد و همچون سایر ادیان موقت و منطقه ای، انحراف پیدا کرد و شرک جای توحید را گرفت ولی با آمدن اسلام به ایران توحید ناب قرآنی در دل مردم زنده شد و قدرت یافت. ریشه های تمدن ایرانی دینی و توحیدی بوده است اما آیین و فرهنگ ایران پس از زرتشت به هزاران خرافه و عقاید زشت و پست آلوده شد ولی سرانجام پیامبر اسلام مردم ایران را بیدار کرد ایرانیان بر اساس فطرت توحیدی خویش، اسلام را پذیرفتند و به آخرین پیامبر و دین توحیدی جهانی و جاویدان الهی ایمان آوردند. بنابراین خوبی ها و آداب و رسوم زیبای مردم ایران پیش از اسلام نیز از آیین زرتشت الهام گرفته است و مردم ایران در گذشته های دور پیامبر و کتاب آسمانی و دین

۱- وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعه، ج ۱۱، ص ۹۸.

۲- خدمات متقابل اسلام و ایران، ص ۱۸۳ و ص ۲۰۳ کد ارنا تئواری، دین شناسی تطبیقی، ترجمه مرضیه شنکایی، سمت، تهران، چاپ اول، ۱۳۸۱ ه. ش، ص ۱۱۲ آر نور کریستین سن، ایران در زمان ساسانیان، ترجمه رشید یاسمی، نگاه، تهران، چاپ اول، ۱۳۸۴ ه. ش، ص ۴۶.

الهی داشته اند و یاهمین پیشینه ی توحیدی توانسته اند در ساختن تمدن اسلامی جهانی نقش برجسته ای پیدا کنند. امکانات و آثار تمدن دینی ایرانی پیش از اسلام و امپراتوری نیرومند ایران، در خدمت دین پایانی و آیین کامل اسلام قرار گرفت. اسلام فرهنگ و آیین زرتشتی ایران پیش از اسلام را پالایش کرد زشتی هایش را زدود و آداب و رسوم سازنده و مفید آن را پذیرفت و استعداد و نیروی مردم مسلمان ایران با آن پیشینه ی طولانی تمدنی، سراسر در خدمت اسلام و پیروان اشرف انسانها آخرین پیامبر خدا حضرت محمد صلی الله علیه و آله وسلم قرار گرفت. از این رو ایرانیان بیش از هر نژاد و قومی توانستند در نگهبانی از اسلام و تقویت و گسترش آن گام های بلند و اساسی بردارند.

پیام سوره انعام

در این سوره سخن از قومی است که تسلیم حق اند و به آن چه پیامبران الهی به ویژه آخرین پیامبر خدا آورده اند ایمان می آورند و هرگز به آنان کافر نمی شوند. در سوره انعام آمده است: *اولئك الذين اتيناهم الكتاب والحكم والنبوه فان يكفريها هولاء فقد وكننا بها قوماً ليسوا بها بكافرين!* آنان کسانی بودند که کتاب آسمانی و حکم و نبوت به ایشان دادیم. ای پیامبر اگر این مردم به آن چه به پیامبران دادیم کافر شوند، غم مدار، زیرا گروهی را بر آن گمارده ایم و نگاهبان قراردادده ایم که هرگز به آن کافر نمی شوند و منکر آن نمی گردند. خداوند در این آیه به پیامبر وعده داده است اگر مردم مکه و سرزمین وحی منکر کتاب و داوری و نبوت پیامبران الهی شوند، مردمی به آن ایمان آورده و تسلیم کتاب و داوری و نبوت آنان خواهند بود و به آنان کفر نمی ورزند و نه تنها آن را می پذیرند بلکه پیوسته از آن پاسداری و محافظت می نمایند. توکیل الهی یعنی پایدار و استوار در ایمان به خدا و پای بند و متعهد به احکام الهی اند بر نگهبانی از کتاب آسمانی و پذیرش حکم و داوری دینی و پیامبران خدا تردیدی ندارند.

میبدی، آلوسی و رشیدرضا اعتقاد دارند این قومی که در راه کفر گام بر نمی دارند و در برابر حق تسلیم اند ایرانیان اند.^۱ این گروه از مفسران با مشاهده تاریخ اسلام در ایران و خدمات فراوان مردم ایران پس از پذیرش اسلام که با تمام قدرت در پیشرفت آن کوشیدند و دانشمندان آنان در فنون و علوم اسلامی کتاب های فراوانی تالیف نمودند، به این نتیجه رسیده اند که منظور از قوم تسلیم حق و انبیاء و کتب آنان مردم ایران هستند.

پیام سوره توبه

در سوره توبه آمده است: *أَلَا تَنْفَرُوا يَعْذِبُكُمُ عَذَابًا أَلِيمًا وَيَسْتَبْدِلُ قَوْمًا خَيْرَ كُمْ وَلَا تَضُرُّوهُ شَيْئًا وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ*^۲. اگر به سوی میدان جهاد حرکت نکنید، شمارا به عذابی دردناک عذاب می کند و گروهی غیر از شمارا به جای شما قرار می دهد و هیچ زیانی به او نخواهد رسانید و خدا بر هر چیزی تواناست. در تفسیر این آیه از سعید بن جبیر چنین نقل شده است: هم ابناء فارس^۳ آنان فرزندان ایران اند. پهنآوری و نیرومندی و پیشینه طولانی تمدنی ایرانیان، پایداری ایرانیان در پاسداری از اسلام و توانایی ها و آثار فراوان اسلام ایرانیان، سبب گردیده است تا مفسران قرآن کریم هر جا در قرآن سخن از قوم جایگزین عرب برای پاسداری و گسترش اسلام است، ایرانیان را قرار دهند. در این آیه سخن از قومی بهتر از قوم عرب است که به اسلام ایمان آورده و در راه آن جهاد کنند و در اجرا و گسترش اسلام همواره تلاش نمایند و به آن وفادار بمانند. چنین قومی به نظر مفسران قرآن، ملت ایران اند.

پیام سوره فتح

در این سوره ایرانیان، قومی «سخت نیرومند و جنگجو» شناخته شده اند که در پی جنگ اعراب مسلمان با آنان، داوطلبانه به اسلام روی می آورند و در راه اسلام نیروی خویش

۱ - ابوالفضل رشیدالدین میبدی، کشف الاسرار و عده الابرار، به کوشش علی اصغر حکمت، امیر کبیر، تهران، چاپ چهارم، ۱۳۶۱، ش ۳، ج ۳، ص ۴۱۸. محمد رشیدرضا، تفسیر المنار، دار المنار، قاهره، چاپ چهارم، ۱۳۷۳، ق، ج ۷، ص ۵۹۵. روح المعانی، ج ۷، ص ۳۱۳. ناصر مکارم شیرازی و همکاران، تفسیر نمونه، دارالکتب الاسلامیه، تهران، چاپ دوازدهم، ۱۳۷۵، ش، ج ۵، ص ۳۳۴.

۲ - سوره توبه، آیه ۳۹.

۳ - مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۳۰. الکشاف عن حقائق غوامض التنزیل، ج ۲، ص ۲۷۱.

رأبه کار می گیرند و نبرد خواهند کرد. در این سوره چنین آمده است: *قل للمخلفین من الاعراب ستدعون الی قوم اولی بأس شدید تقاتلونهم اویسلمون^۱*. ای پیامبر به متخلفان از اعراب که از سفر صمره حدیبیه تخلف کردند بگو: فرصتی برای جبران در پیش است به زودی به نبرد با قومی سخت نیرومند و جنگجو فراخوانده می شوید و شما با آنان می جنگید یا آنان تسلیم می شوند و اسلام می آورند. مطابق این آیه قتال یا اسلام آوردن در ارتباط با این قوم قطعی است. آیه تنها قتال و نبرد را تعیین نکرده است و نبرد یا تسلیم شدن و اسلام آوردن را نتیجه و پایان رویارویی اعراب و قوم نیرومند و جنگجو می شمارد. ابن عباس درباره این قوم گفته است: *هم اهل فارس^۲ آن قوم ایرانیان اند*. گروهی از مفسران شیعه و سنی همین قول را نقل کرده اند.^۳ تاریخ گواه این واقعیت است که ایرانیان در نبرد با اعراب، از روی اندیشه حق طلبی تنها برای اسلام دست از نبرد با اعراب مسلمان برداشتند و با اختیار و اراده تسلیم مسلمانان شدند و اقرار به حقانیت دین اسلام نمودند و به خدا و پیامبر خدا و قرآن ایمان آوردند. در این آیه مردم ایران قومی سخت نیرومند، باصلابت و جنگجو که تسلیم مسلمانان شده و به آموزه های دین اسلام ایمان می آورند معرفی شده اند.

ارزش و جایگاه دین و ایمان ایرانیان در کلام پیامبر

آن چه پیامبر گرامی اسلام حضرت محمد صلی الله علیه و آله وسلم درباره ایران پیش بینی نمودند دقیقاً همان طور اتفاق افتاد و روشن است این نوع خبر از غیب و آینده خود معجزه است. هم آن چه در متن آیات قرآن درباره ایران گزارش شده است از ابعاد اعجاز قرآن است و هم آن چه رسول خدا در تفسیر این آیات قرآنی در ارتباط با اسلام ایرانیان خبر دادند معجزه بود و همه نشان دهنده سرنوشت اسلام ملت ایران

۱- سوره فتح، آیه ۱۶.

۲- مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۵، ص ۱۱۵.

۳- جامع البیان عن تأویل آی القرآن، ج ۲۶، ص ۱۰۷ و ۱۰۸، ابوالفتوح رازی، روض الجنان و روح الجنان، به کوشش یاحقی و ناصح، آستان قدس رضوی، مشهد، چاپ اول، ۱۳۷۵ هـ ش، ج ۱۷، ص ۲۳۵، الکشاف عن حقائق غوامض التنزیل، ج ۴، ص ۳۳۸.

است. پیش از این در احادیث تفسیری رسول خدا در جهت تبیین مفاد آیات و معرفی قومی که در آیات قرآنی از وضعیت آنان خبر داده شده است، جایگاه دین گرایان و ایمان خواهی ایرانیان آشکار شد. پیامبر اسلام در آن احادیث با تمثیل زیبا و تعبیر رسا اوج اسلام گرایان ایرانیان را به جهانیان اعلام کرده اند. تصریح رسول خدا به این که «دین» و «ایمان» هر کجا باشد حتی اگر در ثریا جای گیرد، ایرانیان به آن می رسند خبر از تلاش های فراوان و پیوسته مردم ایران در جهت خدمت به اسلام و ایمان است.

قیس بن سعد در حدیث دیگر همین حقیقت را از پیامبر خدا چنین نقل کرده است: *لو كان الايمان معلقاً بالثريا لاتناله العرب لئانه رجال من فارس*^۱. اگر «دین» به ثریا آویزان باشد عرب به آن نرسد، مردانی از ایران به آن خواهند رسید. در این حدیث، عرب و ایرانی مقایسه شده و برتری ایرانی در تلاش برای کسب ایمان گزارش گردیده است. ابن مسعود نقل کرده است پیامبر خدا فرمود: *لو كان الدين معلقاً بالثريا لتناوله اناس من ابناء فارس*^۲. اگر «دین» به ثریا آویزان باشد انسان هایی از فرزندان ایران آن را به دست می آورند.

ابو هریره نیز نقل کرده رسول خدا فرمود: *لو كان الايمان عند الثريا لذهب به رجل من ابناء فارس حتى يتناوله*^۳. اگر ایمان نزد ثریا باشد مردی از فرزندان ایران به آن جامی رود تا به آن دسترسی یابد.

پیامبر اسلام به ابویوب که سلمان را به جهت فارسی بودن سرزنش کرده بود فرمودند: *يا ابایوب لاتعيره بالفارسیه، فلوان الدين معلق بالثريا لتناوله ابناء فارس*^۴. ای ابویوب! او را به خاطر فارسی و ایرانی بودن سرزنش منما، پس اگر دین به ثریا آویزان باشد فرزندان ایران و فارس به آن دست خواهند یافت.

۱ - کنز العمال فی سنن الاقوال والافعال، ج ۱۲، ص ۴۲، حدیث ۳۴۱۲۴.

۲ - کنز العمال فی سنن الاقوال والافعال، ج ۱۲، ص ۴۲، حدیث ۳۴۱۲۵.

۳ - کنز العمال فی سنن الاقوال والافعال، ج ۱۲، ص ۱۳۵، حدیث ۳۵۱۲۰ صحیح مسلم، ج ۴، ص ۱۹۷۲ و ص ۱۹۷۳ * صحیح بخاری، ج ۶، ص ۶۳.

۴ - کنز العمال فی سنن الاقوال والافعال، ج ۱۲، ص ۴۲، حدیث ۳۴۱۲۸.

عبدالله بن عمر نقل کرده پیامبر خدا فرمود: دیدم گوسفندان سیاه زیادی را که گوسفندان سفید زیادی وارد آن هاشدند. به پیامبر عرض شد: منظور چیست؟ فرمودند: العجم یشرکونکم فی دینکم وانسابکم، لوکان الایمان معلقاً بالثریا لنالہ رجال من العجم واسعدہم بہ الفارس^۱. عجم (غیر اعراب) در دین شما و نسب شما با شما شریک می شوند، اگر ایمان به ثریا آویزان باشد مردانی از عجم به آن برسند و خوشبخت ترین آنان در رسیدن به ایمان ایرانیان اند. روشن است که بر اساس این حدیث نبوی سعادت مندترین عجم ها در رویکرد ایمانی ایرانیان هستند.

در جای دیگر رسول خدا فرمودند: ان الله تعالی خیرتین من خلقه: فخرته من خلقه من العرب قریش ومن العجم الفارس^۲. برای خداوند از خلقش دو گروه برگزیده است: پس از خلق خدا از بین عرب، قریش و از عجم ایران برگزیده الهی اند.

برگزیدگی و گزینش الهی ایمان ایرانیان همانند برگزیدگی قریش و گزینش آخرین پیامبر خدا و امامان از میان آنان، یک امتیاز بزرگ و بی نظیر معنوی برای مردم ایران است که رسول خدا آن را به جهانیان اعلام نموده اند.

ابن عباس نقل کرده رسول خدا فرمود: من اسلم من فارس فهو من قریش، هم اخواننا و عصبتنا^۳. هر کس از ایران اسلام آورد او از قریش است، آنان برادران و از گروه ما هستند. ابن عباس در حدیث دیگری گوید رسول خدا فرمود: فارس عصبتنا اهل البیت^۴. ایران از گروه و قبیله ما اهل بیت است. ابوهریره از رسول خدا نقل کرده که فرمود: اعظم الناس نصیباً فی الاسلام اهل فارس^۵. اهل ایران بزرگ ترین مردم

۱ - کنز العمال فی سنن الاقوال والافعال، ج ۱۲، ص ۴۲، حدیث ۳۴۱۲۹ بحار الانوار الجامعه لدرر اخبار الائمة الاطهار علیهم السلام، ج ۶۴، ص ۱۱۷ سفینه البحار و مدینه الحکم والآثار، ج ۲، ص ۱۶۵.

۲ - کنز العمال فی سنن الاقوال والافعال، ج ۱۲، ص ۴۲، حدیث ۳۴۱۳۱.

۳ - کنز العمال فی سنن الاقوال والافعال، ج ۱۲، ص ۴۲، حدیث ۳۴۱۳۲.

۴ - کنز العمال فی سنن الاقوال والافعال، ج ۱۲، ص ۳۵، حدیث ۳۵۱۲۰.

۵ - کنز العمال فی سنن الاقوال والافعال، ج ۱۲، ص ۴۲، حدیث ۳۴۱۲۱.

در بهره برداری از اسلام اند. در حدیث دیگر پیامبر خدا فرمود: *اسعد العجم بالاسلام اهل فارس!* خوشبخت ترین و پربارترین عجم ها در استفاده از اسلام اهل ایران اند.

در این دو حدیث صیغه افعال تفضیل که برتری و انحصار را می رساند آمده است و اسلام آوردن مردم ایران، بزرگ ترین و برترین اسلام در میان ملل جهان معرفی شده است. بیان این امتیاز بزرگ اسلام مردم ایران نیز در عصری که هنوز ملت ایران زرتشتی و غیر مسلمان بوده اند، پیش بینی آینده و خبر از غیب بوده است. اسلام آوردن ایرانیان و خدمات متقابل فراوان و بی نظیر ایران و اسلام، نشانه های درستی این گزارش پیامبر خدا از سرنوشت اسلام در تاریخ ایران است. از سربازی، جان نثاری، فداکاری، تلاش ها و مجاهدات ایرانیان در راه اسلام، نتایج درخشان بی نظیر و کم نظیری به بار نشسته است. خدمات متقابل ایران و تشیع و قیام های ایرانیان برای اقامه شعائر اسلامی و بازگرداندن اعراب به شاهراه اسلام از قرن اول هجری تا کنون، آثار و خدمات ایرانیان در قرائت و تفسیر قرآن، و حدیث و روایت، و فقه و فقهات، و ادبیات و لغت عربی، و علوم نقلی و عقلی و عرفان و اخلاق و کلام و فلسفه اسلامی و فعالیت های آنان در گسترش اسلام در جهان، کارنامه ی درخشان اسلام در ایران است که گویای همین حقیقت مذکور در احادیث نبوی می باشد.^۱ انقلاب اسلامی ایران در پایان قرن چهارم هجری قمری، نقطه عطف و جهش بزرگ و تحول بی نظیر در روابط اسلام و ایران است که نتایج و دستاوردهای شگفت انگیزی برای جهان اسلام دارد و زمینه ساز ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است. انقلاب اسلامی ایران رژیم طاغوتی ضد اسلامی حاکم بر ایران را نابود کرد و نظام اسلامی و حکومت جمهوری اسلامی را برقرار ساخت و بسا این کار بسیار بزرگ و بی نظیر، پرچمداری بیداری اسلامی در جهان و رهبری امت اسلامی در تقویت دین گرایی و گسترش ایمان در جهان بشری را بر عهده دارد. مردم مسلمان ایران به رهبری روحانیت شیعه، با صدور انقلاب اسلامی شیعی به جهان، موجبات سقوط مارکسیسم و افراهم نمودن دوسه یونیسم و امپریالیسم و همه دین ستیزان جهان را به وحشت

۱ - کنز العمال فی سنن الاقوال و الافعال، ج ۱۲، ص ۴۱، حدیث ۳۴۱۲۰.

۲ - خدمات متقابل اسلام و ایران، ص ۶۱ تا ص ۷۲ و ص ۹۸ تا ص ۱۱۲ و تمام بخش سوم کتاب ص ۳۲۷ تا ص ۶۰۸ کارنامه اسلام، تمام کتاب.

انداختند و در صدد نابودی نظام سلطه بین المللی سکولار و لائیک و همه دشمنان اسلام انقلابی و مخالفان دین و ایمان در جهان اند.

پیش بینی استعداد علمی ایرانیان

درباره دانش طلبی ایرانیان نیز ابوهریره از رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم چنین نقل کرده است: *لو كان العلم بالثريا لتناوله رجال من فارس!* اگر دانش به ثریا باشد مردانی از ایران به آن دست می یابند. دانش و تمدن ایران باستان، با اسلام آوردن ایرانیان در خدمت گسترش علوم اسلامی در جهان قرار گرفت. دسترسی به ثریا (پروین) در آسمان هادر عصر رسالت، محال به نظر می رسید و یا حداقل بسیار سخت و مشکل بود، اما پیامبر اسلام با اظهار توانایی ایرانیان در دسترسی به «دین» و «ایمان» و «علم» حتی اگر در ثریا باشد، اوج و نهایت تلاش و فداکاری های ایرانیان در راه گسترش اسلام و فرهنگ و دانش و تمدن اسلامی را پیش بینی نموده اند. توسعه علمی و پیشرفت های فراوان و شگفت انگیز علمی ایران اسلامی در پرتو نهضت اسلامی امام خمینی و روحانیون و جنبش علمای شیعه، همین واقعیت را نشان می دهد. دستاوردهای علمی اسلام ایرانیان برای جهان اسلام در طول تاریخ اسلام، و دستاوردهای تشیع ایران در قرون اخیر برای اسلام راستین انقلابی، و دستاوردهای علمی انقلاب اسلامی ایران و برتری علمی ایران اسلامی در کشورهای اسلامی، نمونه هایی از شکوفای استعداد علمی ایرانیان است که در پیش گویی رسول الله آمده است.

امام صادق علیه السلام و آموزش شناخت وقت نماز به ایرانیان

دانش ایرانیان از قرآن و پیامبر و اهل بیت الهام گرفت و ساختار و رنگ اسلامی یافت و در شکل گیری تمدن اسلامی در جهان تاثیر گذاشت. زراره بن اعین از وقت نماز ظهر و عصر در محضر امام صادق علیه السلام سخن می گفت که امام فرمودند:

۱ - بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمه الاطهار عليهم السلام، ج ۶۷، ص ۱۷۴. کنز العمال فی سنن الاقوال والافعال، ج ۱۲، ص ۴۲، حدیث ۵۳۴۱۲۶. سفینه البحار و مدینه الحکم والآثار، ج ۲، ص ۳۵۶.

انی قدرت للموالی جریده فلیس یخفی علیهم الوقت^۱. من برای ایرانیان برگه ای تنظیم و فراهم نمودم که پس از آن وقت نماز بر آنان پنهان نمی ماند. امام صادق علیه السلام به صحابی خویش زراره از آموزش تخصصی وقت شناسی به ایرانیان خبر داده اند. ایرانیان با استعداد سرشار خویش شایستگی این را داشتند که امام در ورقه ای به آنان وقت شناسی نمازها را یاد بدهند به گونه ای که وقت های نماز بر آنان مخفی نماند.

اسلام آگاهانه و داوطلبانه ایرانیان در کلام معصومین علیهم السلام

مردم ایران اسلام را با جان و دل پذیرفتند و از روی آگاهی، معرفت، آزادی و اختیار ایمان آوردند. اسلام به مردم ایران تحمیل نشد، مردم اسلام را انتخاب کردند و خودشان بر اساس عقل، فکر، آرمان و اراده، با میل، رغبت و شناخت برای تامین نیازهای حقیقی خویش مسلمان شدند و به همین دلیل در پیروی از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله سلم پایدار ماندند و هیچ گاه به اسلام پشت نکردند و از اسلام دست برنداشتند. امروز هم به اسلام وفادارند و از آن پاسداری می کنند و در عصر حاضر با انقلاب اسلامی در راه بیداری اسلامی جهانی و گسترش اسلام در جهان زمینه سازی برای ظهور قائم آل محمد علیهم السلام گام برمی دارند.

تبیین ریشه ی گسترش اسلام در ایران در گفتار امامان علیهم السلام

زمانی که اسیران ایرانی به مدینه آمدند، خلیفه تصمیم گرفت زنان آنان را بفروشد و مردان را برده عرب گرداند و می خواست انسان های علیل و ناتوان و پیران را در طواف اطراف خانه ی خدا بر پشت آنان قرار دهد، امیر مومنان علی علیه السلام فرمود: ان النبی صلی الله علیه و آله وسلم قال: اکرموا کریم قوم وان خالفوکم و هؤلاء الفرس حکماً کرماً فقد القوا الینا السلام و رضوا فی الاسلام و قد اعتقت منهم لوجه الله حتی و حق بنی هاشم^۲. پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: کریم و بزرگ ملت

۱- بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار علیهم السلام، ج ۸۳، ص ۴۸.

۲- سفینه البحار و مدینه الحکم والآثار، ج ۲، ص ۱۶۴ و ص ۳۵۶.

را ارج نهید گرچه باشما مخالفت کنند و اینان ایرانیان حاکم کریم اند دست صلح و همزیستی به سوی مادر از کرده اند و بارضایت و رغبت به اسلام روی آورده اند من برای خدا حق خویش و حق بنی هاشم از آنان را بخشیدم و آنان را آزاد نمودم. در این رفتار و گفتار می توان یک دلیل اسلام شیعی ایرانیان را یافت. وصی رسول خدا، امیر مومنان از بد رفتاری حاکمان عرب با ایرانیان جلوگیری می نماید و با استناد به سخنان رسول خدا آنان را از بی احترامی به ایرانیان باز می دارد. رویکرد ایرانیان مسلمان به سوی اهل بیت رسول الله، ریشه در عدالت طلبی اهل بیت و پاسداری آنان از حقوق بشر و تکریم ایرانیان دارد. در این حدیث امام علی علیه السلام به صراحت از «صلح طلبی» و «اسلام گرایی» داوطلبانه و آگاهانه ی ایرانیان خبر داده اند. ریشه ی اسلام ایرانیان رغبت خود آنان بوده است. اگر نبود گرایش توده ی مردم ایران به سوی دین اسلام، اعراب مجاهد مسلمان نمی توانستند به آن همه موفقیت دست یابند و گرفتار مشکلات بسیار زیادی شدند. عموم ایرانیان دست از نبرد با اعراب مسلمانان برداشتند و از روی حق طلبی و با تعقل و تفکر، اسلام را پذیرفتند و سرانجام اسلام امپراتوری ایران را فرا گرفت. «سلام» در این حدیث به معنای درود و صلح و امنیت است. به بیان امام علی علیه السلام ایرانیان آگاهانه تسلیم مسلمانان شدند و بر آنان درود فرستادند و خواستار صلح با آنان و رسیدن به امنیت در پرتو پذیرش دین اسلام بودند. ایرانیان مجبور به پذیرش اسلام نشدند و اسلام به آنان تحمیل نگردید بلکه خودشان با اعراب مسلمان صلح کردند و از روی آگاهی و علاقه اسلام را پذیرفتند.

فردی به امام صادق علیه السلام گفت: مردم می گویند هر کس عرب خالص یا مولای خالص و صریح نباشد، پس او پست است! امام صادق علیه السلام از او پرسیدند: مولای خالص و صریح کیست؟ گفت: کسی که پدر و مادرش هر دو قبلاً برده بوده اند. امام فرمودند: چرا چنین می گویند؟ گفت: بر اساس سخن رسول خدا که فرمودند: مولای هر قومی از خود آنان است! امام فرمودند: سبحان الله! به تو این سخن رسول الله نرسیده که فرمودند: من مولای هر بی مولایی هستم، من مولای هر مسلمان چه عرب و چه عجم می باشم. آیا هر کس مولایش رسول خدا باشد از نفس رسول الله نیست؟ از این

دو کدام یک شریف ترند؟ کسی که از نفس رسول خدا است یا کسی که از نفس اعرابی جلف (احمق و پست) است که به پشت پای خود ادرار می کند؟ سپس امام صادق علیه السلام به سخن خویش ادامه داده و فرمودند: *من دخل فی الاسلام رغبه خیر من دخل رهبه ودخل المنافقون رهبه والموالی دخلوا رغبه*^۱. کسی که از روی رغبت و علاقه و رضایت اسلام آورد بر کسی که از روی ترس مسلمان شود برتری دارد و این اعراب منافق از روی ترس اسلام آورده اند ولی موالی و ایرانیان با میل و رغبت مسلمان شدند.

به اعتقاد علامه مجلسی و پژوهشگران دیگر منظور از موالی در احادیث، عجم و فرزندان سرزمین ایران است^۲. هدف این گوینده از این سخنانی که در حضور امام صادق علیه السلام بر زبان جاری کرده است به ایرانیان بود. ادعای وی این بود که در غیر عرب، مردان نجیب وجود ندارد و غیر عرب ها از جمله ایرانیان از مردم پست و اراذل اند و کفو عرب هایستند. امام صادق علیه السلام از سخنان او خشمگین شدند و اسلام عرب ها و ایرانیان را با هم مقایسه نموده و اسلام مردم ایران را داوطلبانه و با میل و رغبت دانسته و اسلام گرایی ایرانیان را برتر از اقوام دیگر شمرده اند. علامه مجلسی پس از یادآوری غرض این گوینده در تفسیر این حدیث می نویسد: خلیفه از پیامبر خدا شنیده بود یاران علی علیه السلام و اهل بیت او از عجم و ایرانیان اند، لذا هنگامی که بر سرزمین های ایران استیلا یافت حکم به قتل همه ایرانیان کرد، و امیر مومنان امام علی علیه السلام او را از این کار بازداشت و فرمود: رسول خدا فرمود: *سنوا بهم سنه اهل الکتاب*. با مردم ایران همانند اهل کتاب برخوردنمائید! پس فرزندان ایرانیان از اصحاب امامان ماویاران و رازداران آنان شدند و اصول و کتب حدیثی را تدوین نمودند و به برکت آنان علوم اهل بیت در جهان انتشار یافت. و کلامی که این گوینده از مخالفان متعصب ایران و دشمنان اهل بیت و شیعیان

۱ - شیخ صدوق، معانی الاخبار، تصحیح علی اکبر فخاری، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، چاپ دوم، ۱۳۶۱، ص ۴۰۵ بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمه الاطهار علیهم السلام، ج ۶۷، ص ۱۶۸ و ص ۱۶۹.

۲ - بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمه الاطهار علیهم السلام، ج ۶۷، ص ۱۷۱ و ص ۱۷۴ خدمات متقابل اسلام و ایران، ص ۱۱۲ تا ص ۱۱۶.

آنان نقل کرد بر همین اساس استوار است و امام صادق علیه السلام از کلام آنان تعجب نموده و پاسخ داده اند که رسول خدا گرچه فرموده است: مولای قوم از نفس آنان است ولی آن حضرت نیز فرموده است: من مولای ام هر کس را که بی مولاست، پس رسول خدا مولای همه ایرانیان مسلمان است!

تصریح امام صادق علیه السلام بر اسلام و ایمان آگاهانه، داوطلبانه و آزادانه مردم ایران، گویای یک واقعیت بزرگ تاریخی و امتیاز بزرگی برای ایرانیان است و نشان دهنده ارزش و جایگاه عالی اسلام ایرانیان در مقایسه با اسلام سایر ملت ها است.

امام باقر علیه السلام نقل کرده اند که رسول خدا در پیش گیری از اهانت و رفتار تبعیض آمیز با ایرانیان فرمودند: *لا تذلوا الموالی^۱*. ایرانیان را خوار و ذلیل نکنید.

قرآن درباره رفتار عرب ها در برخورد با قرآن، در صورتی که عجمی و غیر عرب آن را بر آنان می خواند می فرماید: *لم یؤزلنا علی بعض الاعجمیین فقرأ علیهم ما کانوا به مومنین^۲*. و اگر قرآن را بر یکی از غیر عرب زبانان نازل می کردیم، و او آن را بر آنان می خواند به آن ایمان نمی آوردند. امام صادق علیه السلام در تفسیر این آیه فرموده اند: *لم یؤزل القرآن علی العجم ما آمنت به العرب وقد نزل علی العرب فآمنت به العجم فهی فضیله للعجم^۳*. اگر قرآن بر عجم نازل می شد، عرب به آن ایمان نمی آورد ولی بر عرب نازل شد، عجم به آن ایمان آورد پس آن فضیلت برای عجم است. گرچه عجم هر غیر عربی را شامل می گردد و این فضیلت برای هر مسلمان و مومن غیر عرب جاری است، اما مصداق بارز و برجسته ی عجم مسلمانان ایرانی هستند. باین که زبان قرآن و پیامبر اسلام عربی است ولی ایرانیان فارسی زبان بی تعصب، با رغبت و خوشحالی و افتخار به پیامبر اسلام و قرآن ایمان آوردند و خدمات زیادی نیز به

۱ - بحار الانوار الجامعه لدرر اخبار الائمه الاطهار علیهم السلام، ج ۶۷، ص ۱۷۰ سفینه البحار و مدینه الحکم والآثار، ج ۲، ص ۱۶۵.

۲ - بحار الانوار الجامعه لدرر اخبار الائمه الاطهار علیهم السلام، ج ۶۷، ص ۱۷۴.

۳ - سوره شعراء، آیه ۱۹۸.

۴ - بحار الانوار الجامعه لدرر اخبار الائمه الاطهار علیهم السلام، ج ۹، ص ۲۲۸ و ج ۶۷، ص ۱۷۴ * البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۱۸۹ سفینه البحار و مدینه الحکم والآثار، ج ۲، ص ۱۶۴.

و خوشحالی و افتخار به پیامبر اسلام و قرآن ایمان آوردند و خدمات زیادی نیز به زبان عربی نمودند.

دفاع امام علی علیه السلام از ایرانیان

اهل بیت پیامبر همواره از مساوات و عدالت و برابری مسلمانان نژادهای گوناگون دفاع کرده اند. امام علی علیه السلام بارها به عرب ها به جهت رفتار تبعیض آمیز آنان با ایرانیان هشدار داده و از آنان خواسته اند تفاوتی میان مسلمانان عرب و ایرانی قائل نشوند.

وقتی میان یک کنیز زن عرب و یک زن ایرانی اختلاف افتاد و برای داوری به حضور امام علی علیه السلام شرفیاب شدند، امام میان آن دو هیچگونه تفاوتی قائل نشدند و مورد اعتراض زن عرب قرار گرفتند در پاسخ وی بادیست دو مشت خاک از زمین برداشته و به خاک هانظر افکنده و آن گاه می گویند: *من هر چه تامل می کنم میان این دو مشت خاک فرقی نمی بینم*^۱. اسحاق همدانی گفته است: *زمان تقسیم بیت المال، دوزن یکی عرب و دیگری ایرانی نزد امام علی علیه السلام آمدند امام به هر کدام ۲۵ درهم و یک کرب طعام دادند. زن عرب گفت: یا امیرالمؤمنین انی امراه من العرب و هذه امراه من العجم! ای امیرمؤمنان! من زنی از عرب و این زنی از عجم است. امام علی علیه السلام فرمود: *والله لا اجد لبنی اسرائیل فی هذا الفی فضلاً عن بنی اسحاق*^۲. به خدا سوگند برای بنی اسرائیل در این خنیمت برتری بر بنی اسحاق نمی یابم. این هابخشی از حقایق تاریخی است که زمینه ساز ارتباط و پیوند بیشتر ایرانیان مسلمان با اهل بیت علیهم السلام شده است و عدالت طلبی اهل بیت علیهم السلام را در رفتار و گفتار آشکار می کند. ربیع و عماره گفته اند: زمانی که معاویه با پول افرادی را می خرید و گروهی از دنیاگران از اطراف امام پراکنده شده بودند گروهی از اصحاب امام علی علیه السلام به ایشان گفتند: ای امیرمؤمنان! این اموال حکومت را عطا کن و ببخش! و اشراف عرب و قریش را بر ایرانیان برتری ده! اولی امیرمؤمنان در پاسخ آنان فرمود: *تا مروئی ان**

۱ - خدمات متقابل اسلام و ایران، ص ۱۱۴.

۲ - بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الانمه الاطهار علیهم السلام، ج ۳۴، ص ۳۵۰.

اطلب النصر بالجور؟ والله لا افعل ما طلعت شمس ومالاح فسی السماء نجم، والله لو كان مالهم لی لو اسیت بینهم فكیف وماهی الاموالهم!؟ از من می خواهید که ازستم یاری بجویم؟ به خدا سوگند تا زمانی که خورشید طلوع و ستاره در آسمان پیدا است این کار را نمی کنم، به خدا سوگند اگر این مال آنان، مال خودم بود مساوی به آنان می دادم پس چگونه است زمانی که این مال جز اموال خودشان نیست!؟ از این گفتگوی امام علی علیه السلام واصحاب نیز مقاومت امام در برابر پیشنهاد های تبعیض آلود و توزیع نابرابر ثروت، آشکار می گردد امام به شدت در برابر پیشنهاد برتری اشراف عرب و قریش بر ایرانیان، مخالفت کرده و بر تقسیم عادلانه و برابر اموال عمومی و بیت المال تاکید نموده اند.

مغیره همیشه در مقایسه میان علی علیه السلام و عمر می گفت: کان علی علیه السلام امیل الی الموالی والطف بهم و کان عمر اشد تباعداً منهم^۱. علی تمایلش به ایرانیان و لطف و مهربانی اش نسبت به آنان بیشتر بود و عمر بر عکس از آنان خوشش نمی آمد و دورترین افراد از آنان بود.

ایمان گروهی ایرانی به امیر مومنان علیه السلام

ابن عباس نقل کرده است در مجلس امیر مومنان علی علیه السلام بودیم گروهی از ایرانیان آمدند و به امام سلام کردند و گفتند: آمده ایم تا درباره چند چیز از شما سوال کنیم اگر پاسخ دادی ایمان آوریم و تصدیق نماییم و اگر پاسخ ندادی تکذیب و انکار نماییم! سئوالات خویش را طرح کردند و پاسخ کامل و درست دریافت نمودند و در پایان گفتند: آمنا

۱ - شیخ مفید، الامالی، تحقیق حسن استاد ولی و علی اکبر فخاری، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، چاپ اول، ۱۴/۳ ه ق، ص ۱۷۵ و ص ۱۷۶، مجلس بیست و دوم، حدیث ۵۶ بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار علیهم السلام، ج ۳۴، ص ۲۰۸.

۲ - حاج شیخ عباس قمی، سفینه البحار و مدینه الحکم والآثار، دار المرتضی، لبنان - بیروت، چاپ اول، بی تا، ج ۲، ص ۶۹۳.

و صدقنا و ما علی وجه الارض من هو اعلم منك^۱. ایمان آوردیم و تصدیق نمودیم
و بر روی زمین داناتر از تو نیست.

مطابق این حدیث علوی، ایرانیان کنجکاو و حق جو، پس از این که پاسخ درست پرسش
های خویش را از علی بن ابی طالب علیه السلام دریافت نمودند و توانایی علمی بی کران
امام را دیدند اسلام و ایمان آوردند و با صراحت و شجاعت نیز حقیقتی را که به آن پی برده
بودند اظهار نموده و امیر مومنان را دانشمندترین انسان روی کره زمین اعلام و معرفی
کردند.

برقراری عدالت و مساوات بین زن ایرانی و ام هانی خواهر خویش

امام علی علیه السلام برای بستگان خویش نیز هیچ گونه برتری بردیگران را نپذیرفت. ام
هانی خواهر امیر مومنان علی علیه السلام، نزد آن حضرت آمد و امام به وی ۲۰ درهم
پرداخت نمودند. او از زن آزاد شده ای که ایرانی بود پرسید: کم دفع الیک
امیر المومنین؟ چه قدر امیر مومنان به تو داد؟ زن ایرانی گفت: ۲۰ درهم! خشمگین
نزد برادر بازگشت و اعتراض نمود. امام به خواهر خود فرمود: انصرفی رحمک الله
ما وجدنا فی کتاب الله فضلاً لاسماعیل علی اسحاق^۲. باز گرد خداوند تو را رحمت
کند، در کتاب خدا هیچ برتری برای اسماعیل بر اسحاق نیافتیم. بنابراین امام در نفی
تبعیض و اجرای عدالت بسیار قاطع بود، حتی نزدیکان امام نتوانستند امام را وادار به تبعیض
کنند. در حکومت امام علی علیه السلام بین زن مسلمان ایرانی غریب و خواهر امیر مومنان
هیچ تفاوتی نیست. امام در برابر انتظارات ناروای بستگان خود می ایستد و آنان را به عدالت
فرامی خواند و از حقوق زنان ایرانی دفاع می کند. مردم ایران شیفتگان
رفتار و گفتار عدالت خواهانه ی اهل بیت پیامبر شدند و پس از شناخت دین اسلام، سرانجام
به حقیقت اسلام که در مکتب تشیع و معارف اهل بیت جای داشت ایمان آوردند.

۱- بحار الانوار الجامعه لدرر اخبار الائمه الاطهار علیهم السلام، ج ۶۴، ص ۳۵.

۲- بحار الانوار الجامعه لدرر اخبار الائمه الاطهار علیهم السلام، ج ۴۰، ص ۱۰۶.

مفهوم عجم

گرچه واژه ی عجم در لغت عرب به معنای غیر عرب و ضد عرب است^۱ ولی در تاریخ اسلام و ملل و فرهنگ و تمدن اسلامی برای فارسی زبانان و ایرانیان و کشور ایران به کار رفت. فخرالدین طریحی نوشته است: العجمی منسوب الی العجم بفتحین وهم الفرس^۲. عجمی منسوب به عجم با فتحه عین و جیم است و آنان فارسی زبانان اند. لویس معلوف آورده است: العجم خلاف العرب، الفرس و بلاد الفرس^۳. عجم خلاف عرب است. فارسی زبانان و شهرهای فارسی زبانان است. فزاد افرام البستانی رئیس دانشگاه لبنان نیز عجم را ایرانیان و کشور ایران دانسته است^۴. دکتر خلیل جرمی گوید: عجم بیشتر به ایرانیان اطلاق می گردد^۵. ناصر علی عبدالله نیز عجم را به غیر عرب، فارس و ایرانی ترجمه کرده است^۶. فرهنگ های فارسی علی اکبر دهخدا^۷ و دکتر محمد معین^۸ و حسن عمید^۹ عجم را ایرانی، ایرانیان و کشور ایران دانسته اند. شیخ سعدی در بوستان عجم را به معنای ایرانی به کار برده و نوشته است:

چنین گفت شوریده ای در عجم به کسری که ای وارث ملک جم^{۱۰}
 فردوسی نیز عجم را ایران دانسته و سروده است:
 کجاشد فریدون و ضحاک و جم مهان عرب خسروان عجم^{۱۱}

۱- المفردات فی غریب القرآن، ص ۳۲۳ محمد محی الدین عبدالحمید و محمد عبداللطیف السبکی، المختار من صحاح اللغة، ناصر خسرو، تهران، چاپ اول، ۱۳۶۳، ص ۳۲۸ لسان العرب، ج ۱۲، ص ۳۸۵ و ص ۳۸۶.

۲- مجمع البحرین و مطلع النیرین، ج ۶، ص ۱۱۱.

۳- لویس معلوف، المنجد فی اللغة و الاعلام، دار المشرق، لبنان - بیروت، چاپ بیست و یکم، ۱۹۷۳ م، ص ۴۸۹.

۴- فزاد افرام البستانی، منجد الطلاب، ترجمه محمد بندر ریگی، انتشارات اسلامی، تهران، چاپ چهارم، ۱۳۶۲، ص ۳۵۱.

۵- المعجم العربی الحدیث (فرهنگ لاروس)، خلیل جرمی، ترجمه حمید طیبیان، امیر کبیر، تهران، چاپ پنجم، ۱۳۷۳ هـ ش، ج ۲، ص ۱۴۲۸.

۶- ناصر علی عبدالله، المعجم البسیط فرهنگ روان عربی به فارسی، دانشگاه علوم اسلامی رضوی، مشهد، چاپ سوم، ۱۳۸۰، ص ۲۲۵.

۷- علی اکبر دهخدا، لغت نامه، زیر نظر محمد معین و جعفر شهیدی، دانشگاه تهران، چاپ دوم از دوره جدید، ۱۳۷۷، ج ۱۰، ص ۱۵۷۶۱.

۸- محمد معین، فرهنگ فارسی، امیر کبیر، تهران، چاپ پنجم، ۱۳۶۲، ج ۲، ص ۲۲۷۸.

۹- حسن عمید، فرهنگ فارسی عمید، امیر کبیر، تهران، چاپ اول، ۱۳۶۳، ص ۸۵۸.

۱۰- شیخ سعدی، کلیات سعدی، به اهتمام محمد علی فروغی، امیر کبیر، تهران، چاپ چهارم، ۱۳۶۳، ص ۲۳۸.

در کلیله و دمنه و در اشعار منوچهری، سنایی و خاقانی نیز عجم در ایرانی و مردم ایران و کشور ایران به کار رفته است.^۱ بنابراین واژه ی عجم در قرآن و حدیث با مردم و کشور ایران ارتباط دارد و برخی احادیثی که واژه ی عجم در آن وجود دارد حقایق را پیرامون ایرانیان و کشور ایران بیان می کند. فضیلت هایی که در احادیث درباره «عجم» ذکر شده و باقرینه و شاهد بر ایران تطبیق می شود، جایگاه مردم و کشور ایران را در نزد پیامبر و امامان نشان می دهد.

ایران گروه برگزیده و برتر عجم

ایرانیان در میان عجم و غیر عرب ها، سرافراز و برگزیده و برترین اند. از این واقعیت پیامبر خدا خبر داده اند. زمخشری روایت کرده پیامبر خدا فرمود: *لله من عباده خیرتان، فخیرته من العرب قریش ومن العجم الفارس وکان یقول علی بن الحسین: انساب الخیرتین، لان جده رسول الله و امه بنت یزجر دالملک^۲ بسرای خدا از بندگانش دو گروه برگزیده و برترین اند، پس گروه بهتر و برگزیده از عرب قریش و از عجم ایرانیان اند.* و علی بن الحسین (امام سجاد علیه السلام) می گفت: *من فرزند و برگزیده و برترم چون جد ایشان رسول الله و مادرش دختر یزجر دپادشاه ایران بود.*

در این حدیث دو نکته ی مهم بیان شده است: پیامبر خدا به صراحت از بین عجم ها و غیر عرب ها، ایرانیان را گروه بهتر و برترین و برگزیده ی الهی نامیده اند و امام سجاد علیه السلام بر اساس آن، خویشان را فرزند دو گروه ممتاز و بهترین معرفی نموده اند چون مادرشان، همسر امام حسین علیه السلام، شهربانو دختر یزجر دپادشاه ایران بوده است که اسلام و ایمان آورده و با معرفت شایستگی یافته است مادر امام سجاد علیه السلام باشد و از طریق ایشان مادر سایر امامان تا امام عصر حضرت مهدی علیه السلام شود.

۱- ابوالقاسم فردوسی، شاهنامه

۲- لغت نامه دهخدا، ج ۱۰، ص ۱۵۷۶۱.

۳- محمود بن عمر زمخشری، ربیع الابرار و نصوص الاخبار، تحقیق سلیم النعیمی، مطبعه العانی، بغداد، چاپ اول، ۱۹۷۶م، ج ۱، ص ۴۰۲، باب دهم، باب الملائکه و الانس و الجن و الشیطان و قبیله و ماناسب ذلك من ذکر الانبیاء و الامم من العرب و العجم. بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار علیهم السلام، ج ۴۶، ص ۴ و ص ۸.

پیش بینی نبرد ایرانیان با عرب ها برای اسلام توسط پیامبر اکرم

عباد بن عبدالله اسدی گفته است: روز جمعه من و ابن صوحان در محضر امام علی علیه السلام نشسته بودیم و ایشان روی منبر آجری خطبه می خواند اشعث بن قیس کندی که از سرداران معروف عرب بود آمد و گفت: ای امیر مومنان! این سرخ رویان (ایرانیان) جلوروی تو بر ما غلبه یافته اند و توجلوی آنان رانمی گیری، سپس در حالی که خشم وجودش را فرا گرفته بود گفت: امروز من نشان خواهم داد عرب چه کاره است! امام علی علیه السلام فرمود: این شکم گنده ها خودشان روزها در بستر نرم استراحت می کنند و آنها (ایرانیان) روزهای گرم برای خدا فعالیت می کنند و آن گاه از من می خواهند که آنها را طرد کنم تا از متمکاران باشم. سوگند به خدایی که دانه را شکافت و آدمی را آفرید از رسول خدا شنیدم فرمود: لیضربنکم والله علی الدین عوداً کما ضربتموهم علیه بدواً! به خدا سوگند، قطعاً هم چنان که در آغاز و ابتدا برای دین اسلام با ایرانیان نبرد کردید، در آینده ایرانیان برای دین اسلام با شما مبارزه خواهند کرد.

این داستان، گرایش های تعصب آمیز عرب ها و گفتار و رفتار زشت و غیر اسلامی آنان با ایرانیان مسلمان و مخالفت شدید امام علی علیه السلام با آنان را نشان می دهد و خبر از نبرد ایران و اعراب در آینده برای دفاع از اسلام داده است. پیش بینی نبرد ایرانیان و عرب ها، برای پاسداری از اسلام، حقانیت و درستی راه ایرانیان در نبرد با عرب ها را آشکار می نماید. اکنون انقلاب اسلامی ایران با سران و حاکمان فاسد کشورهای عربی، برای احیای اسلام و اجرای احکام اسلامی و بیداری مسلمانان و بازگشت کشورهای اسلامی به سوی اسلام راستین و گسترش اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله و سلم و سنت های پیامبر و فرهنگ اسلام شیعی و مهدویت در سراسر جهان در حال نبرد و مبارزه است. این حقیقت درون این کلام پیامبر و وصی پیامبر نهفته است و راهنمای پیروان اهل

بیت و مبارزان راه خدا برای درک درستی و حقانیت موضع شیعیان ایران اسلامی در درگیری های گوناگون با عرب ها در کشورهای به ظاهر اسلامی است. در حدیث نبوی دیگر رسول خدا درباره ایران فرمود: *يَضْرِبُكُمْ عَلِيٌّ تَنْزِيلَهُ وَلَا تَنْقُضِي الْأَنْبِيَاءَ* یعنی ضربت می آید بر شما تا آنکه برای تنزیل قرآن و رساندن قرآن به آنان، نبرد کردید و دنیا پایان نیابد تا این که ایرانیان برای تاویل قرآن باشند. این حدیث نبوی نیز از دو نبرد بین ایران و عرب ها خبر می دهد. نبرد اول را عرب ها برای دعوت ایرانیان به سوی اسلام آغاز می کنند. نبرد دوم زمانی است که عرب ها از حقیقت و گوهر اسلام راستین و سنت های پیامبر خدا دور شده و انحراف پیدا کرده اند، و قرآن و حدیث را تفسیر به رأی می کنند در آن شرایط ایرانیان مسلمان برای تاویل و تفسیر درست قرآن و بازگرداندن عرب ها به حقایق قرآنی نبرد با عرب ها را رهبری خواهند نمود.

نبرد امر به معروف و نهی از منکر

ملت ایران اهل امر به معروف و نهی از منکر و شجاعان سرافراز جهاد اسلامی اند. شیران پایدارند که هیچ گاه نمی گریزند. این حقیقت را رسول خدا، پیش از اسلام ایرانیان به عرب ها گوشزد نموده اند. عبدالله بن عمر از امام حسن علیه السلام نقل کرده که رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم به عرب ها فرمود: *تَأْمُرُنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ* یعنی امر به معروف و نهی از منکر کنید و گرنه خداوند عجم را بر سر شما خواهد فرستاد که گردن شما را می زند و غنایم شما را می خورد و شیرانی خواهند بود که نمی گریزند. در این حدیث نبوی، پیامبر خدا به اعراب مسلمان معاصر خویش هشدار داده اند که به اسلام وفادار باشند و احکام الهی را زنده بدارند و همواره یکدیگر را امر به معروف و نهی از منکر نمایند، اگر در اسلام گرایشی سستی نمایند

۱- بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار علیهم السلام، ج ۳۳، ص ۲۶۴ و ج ۶۷، ص ۱۷۴.

۲- الملاحم والفتن فی ظهور الغائب المنتظر عجل الله تعالی فرجه الشریف، ص ۳۸.

خداوند عجم و ایرانیان را بر آنان برمی انگیزاند که با آنان نبردمی کنند و بر آنان پیروز می شوند آنان شیران و دلیر مردان مبارزی هستند که هرگز فرار نمی کنند. در این حدیث نبوی برای پیش بینی نبرد مقدس و جهاد ایرانیان و اعراب فاسد و منافق و اژه ی مقدس بعثت به کار رفته است و چون سستی در ترک امر به معروف و نهی از منکر عرب ها، زمینه ساز بعثت ایرانیان قرار گرفته است، روشن می شود اهداف جهاد ایرانیان با اعراب منحرف بریده از اسلام و جدا شده از فرهنگ امر به معروف و نهی از منکر، اهداف الهی است و آنان برای احیاء رسالت پیامبرد زمینه ی امر به معروف و نهی از منکر با عرب ها نبرد خواهند کرد. در نبرد ایرانیان و اعراب، ملت ایران بر حق و پیروز است. مردم ایران در راه دفاع از اسلام شیران میدان نبردند و هیچ گاه گریزان از معرکه ی درگیری نخواهند بود.

شیران فداکار پایدار

پایداری، استقامت و شجاعت ایرانیان در راه اسلام، حقیقتی است که بارها پیامبر خدا و امامان علیهم السلام از آن خبر داده اند. سمره بن جندب گفته است رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: *یوشک ان تملأ ایدیکم من المعجم ثم يجعلهم اسداً لا یفرون فیتقلون مقاتلکم ولا یاکلون فیثکم*^۱. می بینم به زودی دستان شما از ایرانیان پر می شود سپس خدا آنان را شیرانی که نمی گریزند قرار می دهد پس جنگجویان شما را می کشند و غنایم شمارانمی خورند. امکان دارد در حدیث پیشین نیز لایاکلن فیثکم بوده است و الف لا افتاده و لام به یاء متصل شده است، در این صورت در هر دو حدیث یادآوری شده است که ایرانیان در نبرد خویش برای اسلام در جستجوی غنایم و ثروت نیستند و هدف آنان دنیا گرایانه نیست بلکه با انگیزه الهی و اخلاص و به دون طمع غنیمت در راه خدا نبردمی کنند. اگر در یک حدیث لیاکلن و در دیگری لایاکلن باشد یکی اکل غنایم را در شرایطی که جایز و لازم است به شکل درست در راه حق برای گسترش اسلام راستین، گزارش می کند و دیگری روشنگر عدم اکل نادرست غنایم توسط ایرانیان مسلمان است و پاکی، صفا و صداقت ایرانیان در مبارزات خویش را می

۱- الملاحم والفتن فی ظهور الغائب المنتظر عجل الله فرجه، ص ۱۳۵.

رساند. مطابق این حدیث نبوی، ایرانیان عرب های منحرف و فاسد را به راه حقیقی اسلام دعوت و هدایت می کنند و به سوی اسلام راستین بازمی گردانند و خداوند ایرانیان را در این راه بزرگ قرار می دهد. ایرانیان با پیروی از وصی رسول خدا حیدر کرار غیر قرار علی بن ابی طالب علیه السلام، شیران صحنه کارزارند و با جنگجویان از لشگریان دشمنان خویش نبرد می کنند و هرگز نمی گریزند تا دشمنان خدا را نابود کنند.

نبرد الهی خونین

زمانی که عرب ها با ایرانیان تازه مسلمان برخورد بدی داشتند امام علی علیه السلام نیز از نبرد ایرانیان مسلمان و اعراب خبر داده و فرموده اند: *لَيَمْلَأَنَّ اللَّهُ اَبْدِيكُمْ مِنَ الْعَجَاجِمِ وَلَيَصِيرَنَّ اُسْدًا لَا يَفْرُونَ فَلَیَضْرِبَنَّ اَعْنَاقَكُمْ وَلَيَغْلِبَنَّكُمْ عَلٰی فَيْثِكُمْ^۱*. خداوند دستان تان را از ایرانیان پرمی گرداند و شیرانی خواهند شد که فرار نمی کنند پس گردن هاتان را می زنند و پیروز می شوند و بر غنائیم شما غلبه می نمایند. مطابق این حدیث نبرد الهی خونین ایرانیان در جهت اجرای فرمان خدا است، آنان با شجاعت و قدرت شیران، با اعراب فاسد منحرف منافق نبرد می کنند و گردن آنان را می زنند و اهل فرار نیستند و سرانجام پیروزی شوند.

تعبیر زیبای «ملا ایدی» که به معنای «پری دستان» است روشنگر نقش فراوان ایرانیان در رشد جهان عرب و جهان اسلام است. در واقع پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم و خلیفه ی ایشان علی بن ابی طالب علیه السلام در این تعبیر زیبا، توانایی های ایرانیان در پیشرفت جهان اسلام و تشکیل تمدن اسلامی را پیش بینی نموده اند. گویا دستان اعراب مسلمان معاصر پیامبر و وصی ایشان خالی است و ایرانیان پس از اسلام آوردن، با ایمان به خدا و عشق به پیامبر و اهل بیت و اخلاص و تقوا، با تمام استعداد و امکانات در خدمت اسلام و مسلمین قرار خواهند گرفت و با دست پر و سرمایه های فراوان در ابعاد فرهنگی، علمی، اقتصادی و صنعتی، پرچمدار پیشرفت و توسعه در جهان اسلام خواهند شد.

۱- بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار علیهم السلام، ج ۳۳، ص ۲۴۶.

آموزش قرآن

از آن گاه که مردم ایران، به پیامبر خدا ایمان آورده و اسلام و قرآن را پذیرفتند. همواره در راه دفاع از قرآن و گسترش فرهنگ قرآنی تلاش کرده اند و از تأویل و تفسیر به رأی قرآن جلوگیری نموده و پرچمدار آموزش حقایق قرآنی در جهان اسلام شده اند. امام علی علیه السلام از آموزش قرآن توسط ایرانیان در مسجد کوفه خبر داده اند و به نقل اصبح بن نباته فرموده اند: *كأني بالمعجم فسطيطهم في المسجد الكوفة، يعلمون الناس القرآن كما أنزل! گویی عجم و ایرانیان را می بینم که در مسجد کوفه چادر زده اند و قرآن را همان گونه که نازل شده است به مردم می آموزند.*

هبه عرنی گفته است که امیر مومنان علی علیه السلام فرمود: *كأني انظر الی شیعتنا بمسجد الكوفة قد ضربوا الفساطيط، يعلمون الناس القرآن كما أنزل! گویا می نگرم شیعیان ما در مسجد کوفه چادر زده اند، قرآن را به مردم همان گونه که نازل گردیده است می آموزند.* وجود واژه ی شیعه در حدیث دوم به جای عجم در حدیث اول، قرینه و شاهی بر ارتباط عجم و شیعه می باشد و راهنمای پژوهشگران به سوی درک مفهوم اصطلاحی عجم است. بی تردید «عجم شیعه» ایرانیان مسلمان اند.

جایگاه عید نوروز ایرانیان در فرهنگ اهل بیت علیهم السلام

در فرهنگ ایران باستان آداب و رسوم و وجود داشت که نه تنها تعارضی با فرهنگ اسلامی نداشت و اسلام با آن مخالفت نکرد بلکه به دلیل لوازم و آثار مثبت و سازنده ی آن، درون فرهنگ اسلامی ایرانی جای گرفت و ادامه یافت. یکی از این مراسم عید نوروز است. عید نوروز یک عید باستانی ایرانی است و ریشه در فرهنگ دینی زرتشتی ایران باستان دارد. در طول تاریخ در این روز حوادث بزرگی روی داده است که به ارزش

۱ - کتاب الغیبه للنعمانی، ص ۲۱۸ • سفینه البحار و مدینه الحکم والآثار، ج ۲، ص ۱۶۵ • الزام الناصب فی اثبات الحجبه
عجل الله فرجه، ج ۲، ص ۲۸۳.

۲ - کتاب الغیبه للنعمانی، ص ۲۱۷ و ص ۲۱۸.

آن افزوده است. امامان معصوم علیهم السلام که از رویدادهای گذشته و آینده ی تاریخ ایران و جهان باخبراند، عید نوروز را همراه با این رویدادهای بزرگ تاریخی می دانسته و به مسلمانان و پیروان اهل بیت علیهم السلام معرفی نموده اند.

امام علی علیه السلام و عید نوروز

روز عید نوروز نعمان بن مرزبان جد ابوحنیفه پالوده ای را برای امام علی علیه السلام هدیه آورد و علی بن ابی طالب علیه السلام به او فرمود: *نوروز تا کل یوم!* نوروز ما هر روز است! این سخن امام علی علیه السلام می رساند که امام علی علیه السلام، عید نوروز را نفی نکرده اند بلکه اصل عید نوروز را به دلیل خوبی های آن پذیرفته اند و آن را به تمام روزهای سال گسترش داده اند. در فرهنگ اسلامی علوی احوال پرسی، دید و بازدید، صلح رحم، نشاط، سرور و شادی، تبریک گویی، رها کردن کینه ها، از بین بردن دشمنی ها، تبدیل قهرها به آشتی، اطعام یکدیگر، جشن، شیرینی خوری، خبرگیری از هم، سرسبزی و رشد، دست دادن و مصافحه، معانقه و دیده بوسی، خوشحال نمودن افراد، از بین بردن غم و غصه ها، دستگیری ازضعیفان، پر کردن شکم گرسنگان، هدیه و عیدی دادن و گرفتن، همه و همه در هر روز خوب و زیباست و همواره سفارش شده است.

امام صادق علیه السلام و عید نوروز

عید بزرگ و مشهور ایرانیان دارای ریشه ی دینی بوده و در اسلام نیز تایید گردیده است. اهل بیت علیهم السلام در این عید بزرگ مسلمانان ایرانی جشن می گرفته و در مجالس این عید حضور یافته و آدابی برای این روز بیان نموده اند. معلى بن خنيس گفته در نوروز خدمت امام صادق علیه السلام رسیدم. امام پرسیدند: *تعرف هذا اليوم؟* این روز را می شناسی؟ *گفتم: جعلت فداک هذا يوم تعظمه العجم، يتبارک فيه و تتهادی فيه.* فدایت شوم این روزی است که عجم آن را بزرگ می دارد و مبارک می

شماره دو در آن روز به هم تبریک می گویند و هدیه می دهند. امام فرمودند: یا معلى ان يوم النور هو اليوم الذى اخذ الله فيه موثيق العبادان يعبدوه ولا يشركوا به شيئاً وان يؤمنوا برسالة وحججه وان يؤمنوا بالائمة عليهم السلام. ای معلى! روز «عید نوروز» روزی است که خداوند در آن از بندگان پیمان گرفت که او را عبادت و بندگی نمایند و چیزی را شریک او قرار ندهند و به پیامبران و حجت های خدا و به امامان علیهم السلام ایمان آورند. در ادامه امام صادق علیه السلام سایر حوادث بزرگ دینی ارزشمندی را که در عید نوروز روی داده است بر می شمارند و می فرمایند: هو اليوم الذى نزل فيه جبرئيل على النبي صلى الله عليه وآله وسلم ، وهو اليوم الذى حمل فيه رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم امير المؤمنين عليه السلام على منكبته حتى رمى اصنام القریش من فوق البيت الحرام فهمشها... وهو اليوم الذى امر النبي صلى الله عليه وآله وسلم اصحابه ان يبایعوا علیاً بامر المؤمنین، وهو اليوم الذى وجه النبي صلى الله عليه وآله وسلم علیاً الى وادی الجن يأخذ عليهم البيعة له. نوروز روزی است که در آن جبرئیل بر پیامبر نازل شد، و روزی است که در آن رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم امیر المؤمنین علیه السلام را بر شانه خویش حمل نمود تا بت های قریش را از بالای بیت الحرام پرت کرده و خرد کنند... و روزی است که پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم به اصحاب خویش فرمان داد با علی علیه السلام به عنوان امیر مومنان بیعت نمایند، و روزی است که پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم علی را به وادی جن فرستاد تا برای او از آنان بیعت بگیرد. امام صادق علیه السلام در پایان این حدیث خبر از ظهور قائم آل محمد علیهم السلام در عید نوروز داده و سرانجام می فرمایند: ما من يوم نیروز الا ونحن نتوقع فيه الفرج، لانه من ایامنا وایام شیعتنا، حفظته المعجم وضيعتموه انتم! هیچ عید نوروزی نیست

مگر این که مادر آن در انتظار فرج به سر می بریم، زیرا عید نوروز از روزهای ماوروزهای شیعیان ماست، ایرانی ها آن را حفظ نموده و شما عرب ها ضایع و تباه کردید! در حدیث دیگر امام صادق علیه السلام به معلی بن خنیس آداب و مستحبات عید نوروز را آموزش داده و ضمن آن فرموده اند: *اذا كان يوم النوروز فاغتسل والسبس انظف ثيابك وتطيب باطيب طيبك^۱* زمانی که عید نوروز فرا رسد پس غسل کن و پاکیزه ترین لباسهایت را بپوش و بهترین عطرها و بوی خوش را استفاده کن!

امام صادق علیه السلام در ادامه ی همین حدیث، کیفیت چهار رکعت نماز ویژه ی عید نوروز را به معلی بن خنیس آموزش داده و سپس دعایی را که مستحب است در نوروز خوانده شود به وی یاد داده اند. در بخشی از این دعا آمده است: *اللهم بارک علی محمد و آل محمد و بارک لنا فی یومنا هذا الذی فضلته و کرمته و شرفته و عظمت خطره^۲*. بار خدایا بر محمد و آل محمد برکت بده، و برکت ده به مادر این روزی که بر تبری اش دادی و گرامی اش داشتی و شرافت اش دادی و بزرگی اش بخشیدی. بر اساس این بخش از دعای مأثور برای عید نوروز، این روز را خداوند عید قرار داده است و فضیلت و کرامت و شرافت و عظمت داده است. مطابق این دو حدیث از اهل بیت علیهم السلام، روز عید نوروز روز ارزشمند و مقدس الهی است. ایرانیان این روز الهی را عید گرفته اند. «عید نوروز» در آغاز روز پیمان گرفتن خداوند در عالم ذر بوده است که خداوند از انسان ها برای توحید و نبوت و امامت پیمان گرفت و سرانجام نیز با ظهور امام زمان علیه السلام و انقلاب مهدوی ارتباط خواهد داشت. عید نوروز ایرانیان روز انتظار فرج در جهان اسلام است. روز اهل بیت علیهم السلام است روز شیعیان است. بسیار شگفت انگیز و تکان دهنده است که امام صادق علیه السلام عید نوروز را «روز اهل

۱ - بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار علیهم السلام، ج ۵۹، ص ۱۰۱.

۲ - بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار علیهم السلام، ج ۵۹، ص ۱۰۱. حاج شیخ عباس قمی، مفاتیح الجنان، تصحیح پنج تن از روحانیون حوزه علمیه مشهد، انتشارات هانف، مشهد، چاپ اول، اعمال عید نوروز، ص ۳۱ و ۳۲.

بیت» و «روز شیعیان اهل بیت» می شمارند و تلاش ایرانیان در حفاظت از عید نوروز را ستایش می کنند. در این حدیث ایرانیان پاسدار عید نوروز، شیعیان اهل بیت علیهم السلام نامیده شده و در بیان امام شیعیان به افتخار شیعه اهل بیت رسیده اند. جایگاه عالی عید نوروز در نزد امامان علیهم السلام روشنگر مناسبات و ارتباطات تنگاتنگ فرهنگ ایرانی دینی با فرهنگ اسلامی است.

با توجه به چرخش نوروز در سال شمسی، در برابر رویدادهای دینی بر اساس سال قمری، وقوع این حوادث بزرگ در نوروز امکان پذیر است. امام معصوم علیه السلام در پرتو علم غیب الهی خویش از رویدادهای الهی در نوروز در تاریخ آفرینش و تاریخ ادیان و اسلام و تاریخ حجاز و ایران و جهان، توانسته اند این حوادث را برای اصحاب خویش بر شمارند و بایادآوری حوادث بزرگ اتفاق افتاده در نوروز، جایگاه و اهمیت بالای این روز را نشان دهند. بنابراین نوروز ایرانیان روز ارزشمندی در تاریخ بشریت و دنیا است و گزینش این روز برای عید اصلی در طول سال، نشان دهنده هوشیاری و تدبیر درست ایرانیان است.

علل گسترش تشیع در ایران

تشیع به تدریج ایران را فراگرفت. آگاهی و شناخت و روح جستجوگری و کنجکاوی و حق جویی مسلمانان ایران، آنان را به تشیع رساند و آهسته آهسته اسلام راستین و جریان اصلی اسلام یعنی مذهب شیعه در سراسر ایران گسترش یافت. قم نخستین پایگاه تشیع در ایران اسلامی بوده است. پیشینه ی تشیع شهر قم به ربع آخر قرن اول هجری باز می گردد.^۱ آن چه از امامان علیهم السلام در فصل دوم درباره تشیع قم و نقش قم در انقلاب اسلامی زمینه ساز ظهور خواهد آمد در واقع پیش بینی کمیت و کیفیت تشیع قم و نقش قم در گسترش تشیع در ایران و جهان بوده است. قزوین و اصفهان و ری و خراسان

۱- رسول جعفریان، تاریخ تشیع در ایران از آغاز تا قرن دهم هجری، انصاریان، قم، چاپ سوم، ۱۳۸۰ هـ ق - ۱۴۲۲ هـ ق،

وسیستان و طبرستان و خوزستان نیز به تدریج در زمان حیات امامان علیهم السلام و پیش از عصر غیبت به تشیع گرایش پیدا کردند^۱، سرانجام تشیع در قرن دهم هجری در دوره ی صفویه در سراسر ایران رسمیت یافت و مذهب رسمی کشور گردید^۲. گرایش ایرانیان به تشیع از روی شعور و آگاهی و تعقل و تفکر و با اراده و اختیار پدید آمد. «آیات قرآنی» و «سخنان پیامبر خدا» و «سخنان امامان» و «پیام رفتار و گفتار عدالت خواهانه و ضد تبعیض اهل بیت» و «دفاع امام علی علیه السلام از ایرانیان» و «تلاش پیشگامان تشیع همانند سلمان فارسی و ادامه دهنده گان راهش» و «کوشش نخستین ایرانیان ایمان آورنده به امام علی علیه السلام در یمن و مدینه» و «برقراری خویشاوندی بین ایرانیان و امامان علیهم السلام» و «فداکاری اهل قم، پایگاه تشیع در ایران» و «آمدن امام رضا علیه السلام به ایران» و «تبلیغات اصحاب ایرانی امامان علیهم السلام» و «حضور علویان در شهرهای ایران و اقدامات آنان» و «بازتاب مظلومیت اهل بیت» و «تلاش گسترده عالمان دینی و خدمات فراوان روحانیون بزرگ شیعه در عصر غیبت» و «زحمات برخی دولت های شیعی همانند آل بویه و به ویژه صفویه» و «حضور فقهای بزرگ شیعه از کشورهای دیگر در ایران به دعوت صفویه و سعی آنان در راه تبلیغ اندیشه شیعی» و «تألیف کتب آگاهی بخش پیرامون تشیع» از علل و عوامل گسترش تشیع در ایران بوده است. سلمان فارسی ایرانی از پیشگامان تشیع در جهان اسلام بوده است. گروهی از ایرانیان نیز در مدینه در پی گفتگو با امام علی علیه السلام و پرسش و پاسخ با ایشان به امیر مومنان ایمان آورده و شیعه شدند^۳.

علی بن ابی طالب علیه السلام دوبار از سوی پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم مأموریت یافت به یمن برود و آنان را به سوی اسلام دعوت نماید و قرآن و معارف اسلامی را به آنان آموزش دهد. یک بار در سال هشتم هجرت و بار دوم در سال دهم هجرت علی بن ابی طالب علیه السلام به یمن رفته و اهل یمن و ایرانیان مقیم یمن با گفتار و رفتار علوی

۱- تاریخ تشیع در ایران، ج ۱، ص ۲۴۲ و ص ۲۴۳ و ص ۲۴۵ و ص ۲۵۵ و ص ۳۲۶ و ص ۳۳۳.

۲- تاریخ تشیع در ایران، ج ۲، ص ۷۵۴ تا ص ۷۶۲ ایران و انقلاب اسلامی، ص ۱۸ و ص ۱۹.

۳- بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار علیهم السلام، ج ۶۴، ص ۳۵.

آشنا شده اند^۱ در آن زمان حاکمان یمن ایرانی بوده و همراه آنان نیز گروهی از ایرانیان در یمن اقامت داشتند، بنابراین ایرانیان حاضر در یمن، سیره ی الهی، مهرورزی، عدالت طلبی و کرامت علی بن ابی طالب علیه السلام را از نزدیک مشاهده نموده و به اسلام راستین علوی رو آورده اند. بی تردید ارتباطات و معاشرت های ایرانیان مسلمان یمن که در پرتو دعوت علی بن ابی طالب علیه السلام در عصر حیات پیامبر خدا اسلام آورده بودند با ایرانیانی که پس از رحلت پیامبر خدا ایمان آوردند، در هدایت ایرانیان به سوی پیروی از اسلام اهل بیت و تشیع نقش داشته است. مشاهده رفتار و گفتار انسان دوستانه، نیک و پاک علوی، محبت اهل بیت را در دل ایرانیان مقیم یمن جای داد و گزارش این مشاهدات توسط همین ایرانیان به هم وطنان خویش، گرایش مسلمانان ایرانی به سوی اسلام شیعی را در پی داشت.

خویشاوندی امامان علیهم السلام با ایرانیان

امامان از نسل امام حسین علیه السلام، خویشاوند ایرانیان اند. امام حسین علیه السلام با دختر یزدگرد پادشاه ایرانی ازدواج نمود و امام زین العابدین علیه السلام از مادر ایرانی به دنیا آمد و افتخار بزرگی نصیب ایرانیان شد که جدّه مادری امامان از امام چهارم تا دوازدهم ایرانی است. سهل بن قاسم ایرانی خراسانی گفته است: امام رضا علیه السلام در خراسان به من فرمودند: انّ بیننا و بینکم نسباً. بین ما و شما نسبت قوم و خویشی وجود دارد. عرض کردم: سرور من آن خویشاوندی کدام است؟ امام فرمودند: پس از فتح خراسان دو دختر یزدگرد پادشاه ایران به اسارت درآمدند و اسلام آوردند یکی از آن دو با حسین بن علی علیهما السلام ازدواج کرد و علی بن الحسین علیهما السلام از او به دنیا آمد.^۲ بر اساس این گزارش امام معصوم در تاریخ امامت، بین ایرانیان و اهل بیت

۱- ابن سعد، الطبقات الکبری، دار بیروت للطباعة والنشر، لبنان - بیروت، چاپ اول، ۱۴۰۵ هـ. ق، ج ۴، ص ۱۱۳ هـ. ما شمس معروف الحسنی، سیره المصطفی نظره جدیده، منشورات الشریف الرضی، قم، چاپ دوم، ۱۳۶۴ هـ. ش، ص ۶۷۹ هـ. علی اکبر فیاض، تاریخ اسلام، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ پنجم، ۱۳۷۲ هـ. ش، ص ۱۲۳.

۲- عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۲۸۱.

پیامبر از راه ازدواج امام حسین علیه السلام بایک دختر ایرانی، خویشاوندی برقرار شده است. این پیوند مبارک، در ارتباط و پیوند بیشتر ایرانیان با امامان علیهم السلام و گسترش تشیع در ایران و افزایش پیروان اهل بیت نقش داشته است.

ارتباطات ایرانیان با امام رضا علیه السلام

رفت و آمدها و گفتگوهای مسلمانان ایران با امام رضا علیه السلام در تقویت و توسعه تشیع در ایران نقش برجسته ای داشت. برخی از ایرانیان در حلقه حواریون و اصحاب برجسته ی امام رضا علیه السلام جای گرفتند. اباصلت هروی گفته است: در محضر امام رضا علیه السلام بودم، جماعتی از اهل قم آمدند و سلام کردند. امام رضا علیه السلام پاسخ آنان را داد و آنان را نزدیک خود نشانید و سپس به آنان فرمود: مرحباً بکم و اهلاً، فانتم شیعتنا حقاً یأتی علیکم زمان تزورون فیہ تربتی بطوس، الافمن زارنی وهو علی غسل خرج من ذنوبه کیوم ولدته امه^۱. خوش آمدید! شما شیعیان حقیقی ما هستید. روزگاری بیاید که در آن زمان تربتم را در طوس زیارت کنید. آگاه باشید هر کس مرا با غسل زیارت کند از گناهانش خارج می شود همانند روزی که مادرش او را به دنیا آورد و هیچ آلودگی نخواهد داشت.

احترام امام رضا علیه السلام به اهل قم و خوش آمدگویی امام به قمی هایی که نزد امام آمدند نشانه ی تشیع اهل قم در آن زمان است. امام رضا علیه السلام به صراحت اهل قم را شیعه ی حقیقی امامان علیهم السلام و شهر قم را پایگاه اهل بیت دانسته اند و به آنان از زمانی که در آینده خاک و تربت قبر شریف امام در طوس زیارتگاه شیعیان جهان به ویژه اهل قم خواهد شد خبر داده اند و این خبر از غیب، معجزه و گواه امامت است.

۱ - عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۶۴۲ و مسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعه، ج ۱۰، ص ۴۴۶. روضه المتقین فی شرح من لایحضره الفقیه، ج ۵، ص ۴۰۱.

کرامت امام هادی علیه السلام

گروهی از مردم اصفهان نیز در پی مشاهده معجزه‌ی امام هادی علیه السلام به تشیع گرایش پیدا کردند. ابو جعفر محمد بن علویه نقل کرده است: کان باصفهان رجل يقال له عبدالرحمن و كان شيعياً. قيل له: ما السبب الذي اوجب عليك القول بامامه علي النقي دون غيره من اهل الزمان؟. در اصفهان مردی به نام عبدالرحمن شیعه بود. به او گفته شد: سببی که موجب قول توبه امامت علی النقی علیه السلام نه غیر او از اهل زمان گردیده است چیست؟ او در پاسخ این پرسش در شرح دلیل تشیع اش توضیح داد که چگونه همراه شماری از اصفهانی‌ها برای درخواست کمک به سراغ متوکل عباسی رفته است و در آنجا امام هادی علیه السلام را دیده است و با مشاهده کرامتی از آن حضرت به امامت ایشان معتقد شده است.^۱

تشیع ایرانیان در پی اسلام آوردن آنان به تدریج روی داد و زور و اجبار در آن هیچ نقشی نداشت. گرچه ایران با جنگ فتح شد اما اسلام ایرانیان بازور نبود از روی آگاهی و تحقیق صورت گرفت. همانطور که گسترش اسلام در ایران از روی حق جویی و با اختیار و اراده بود، نفوذ تشیع در بین مردم ایران نیز با دلیل و منطق و بر اساس تحول فرهنگی تحقق یافت.

۱ - بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار عليهم السلام، ج ۵۰، ص ۱۴۱ * كشف الغممة فی معرفة الائمة عليهم السلام، ج ۳، ص ۱۷۹ و ص ۱۸۰.

فصل دوم

انقلاب اسلامی ایران

زمینه ساز

ظهور حضرت مهدی علیه السلام

انقلاب اسلامی شرقی زمینه ساز ظهور در کلام پیامبر اسلام

انقلاب اسلامی ایران راهنمای بشریت به سوی انقلاب جهانی مهدی موعود علیه السلام است. ایران و کشورهای اسلامی و جهان در پرتو دستاوردهای داخلی و خارجی انقلاب اسلامی، با فرهنگ مهدویت آشنا شده و آمادگی بیشتری برای ظهور قائم آل محمد علیهم السلام پیدا کرده اند. این حقیقت را رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم پیش بینی نموده و در صدر اسلام از انقلاب اسلامی شرقی زمینه ساز ظهور حضرت مهدی علیه السلام و سیطره و حکومت جهانی مهدوی خبر داده اند. پیامبر خدا درباره انقلاب اسلامی مهدی باوران فرموده اند: *يُخْرِجُ نَاسَ مِنَ الْمَشْرِقِ فَيُوطِنُونَ لِلْمَهْدِيِّ سُلْطَانَهُ*. *مردمی از شرق قیام می کنند و برای سلطنت الهی حضرت مهدی علیه السلام زمینه سازی می کنند.*

واژه «خروج» در متن این حدیث نبوی همانند متن وصیت نامه ی امام حسین علیه السلام، برای تغییر و تحول الهی و انقلاب مقدس و اسلامی به کار رفته است. قطعاً منظور از «مردم شرقی» مسلمانان ایران اند زیرا اگرچه اهل سنت نیز اصل مهدویت را قبول دارند، چون منشا مهدویت سخنان پیامبر خداست و از ضروریات دین اسلام می باشد، اما در جهان بشری، ایران کشور امام زمان علیه السلام است و تنها کشوری است که مردم آن بیش از هر جای دیگر به امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف ارادت دارند و عشق می ورزند و پیوسته برای تعجیل در ظهورش دعا و تلاش می نمایند. بنابراین در این حدیث شریف که شیعه و سنی هر دو از پیامبر خدا نقل کرده اند پیدایش انقلاب اسلامی و زمینه سازی برای حاکمیت حضرت مهدی علیه السلام بر جهان و پایداری انقلاب اسلامی تا انقلاب جهانی مهدوی تبیین گردیده است. مومنان ایرانی با شنیدن متن این حدیث نبوی

۱ - بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمه الاطهار علیهم السلام، ج ۵۱، ص ۵۸۷ کتزالعمال فی سنن الاقوال والافعال، ج ۱۴، ص ۱۱۸، حدیث ۳۸۶۵۳ - حافظ ابی عبدالله محمد بن یزید قزوینی، سنن، تحقیق محمد فواد عبدالباقی، دارالفکر، لبنان - بیروت، چاپ اول، بی تا، ج ۲، ص ۱۳۶۸، حدیث ۴۰۸۸ - ابوالحسن علی بن عیسی بن ابی الفتح اربلی، کشف الغمه فی معرفه الائمه علیهم السلام، دارالکتب الاسلامی، لبنان - بیروت، چاپ اول، ۱۴۰۱ هـ - ق - ۱۹۸۱ م، ج ۳، ص ۲۶۷ - شیخ سلیمان بن ابراهیم قندوزی حنفی، بتابع الموده لذوی القربی، تحقیق سیدعلی جمال اشرف حسینی، دارالاسوه للطباعة والنشر، تهران، چاپ اول، ۱۴۱۶ هـ - ق، ج ۳، ص ۲۶۶ - ابی عبدالله محمد بن یوسف بن محمد القرشی الکنجی الشافعی، البیان فی اخبار الصحاب الزمان، موسسه الاعلمی للمطبوعات، لبنان - بیروت، چاپ چهارم، ۱۳۹۷ هـ - ق - ۱۹۷۷ م، ص ۱۴ و ص ۱۵.

و فهم محتوا و پیام های آن، بادلگرمی و تلاش و ایمان بیشتر در راه تداوم انقلاب اسلامی و پاسداری از آن و حفاظت از دولت اسلامی تاجههور حضرت مهدی علیه السلام و برقراری حکومت و دولت اسلامی جهانی مهدوی گام برمی دارند. روشن است انقلاب اسلامی زمینه ساز انقلاب جهانی مهدوی، شکست ناپذیر و پایدار است تا شرایط و زمینه را برای ظهور فراهم نماید. انقلاب اسلامی ایران که فراهم آورنده شرایط ظهور است ان شاء الله تاجههور حضرت مهدی علیه السلام باقی و پایدار می ماند و در خدمت آخرین و بزرگ ترین انقلاب الهی جهانی قرار خواهد گرفت.

وظایف منتظران ظهور در انقلاب اسلامی

مسئولیت های امت فداکار و شهید پرور ایران اسلامی شیعی، در فراهم ساختن زمینه ها و مقدمات ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف بسیار سنگین و خطیر است. انقلاب اسلامی زمینه ساز ظهور باید همواره در راستای ظهور گام بردارد. بنابراین فراهم ساختن شرایط و عوامل بقا و تداوم و تکامل انقلاب اسلامی ایران، در حقیقت کمک به فراهم ساختن زمینه های ظهور حضرت مهدی علیه السلام است. بر تمام مشتاقان دیدار حضرت مهدی علیه السلام و منتظران واقعی فرج امام زمان علیه السلام، لازم است با تمام توان در جهت بقا و پاسداری از انقلاب اسلامی شیعی ایران تلاش و جهاد کنند تا در زمره امت منتظران ظهور جای گیرند. فراموشی وظایف ملی مهم و بزرگ تاریخی برای نگرهبانی از نظام و حکومت اسلامی شیعی ایران و کوتاهی در حفاظت از دستاوردهای شگفت انگیز داخلی و خارجی انقلاب اسلامی، در واقع فراموشی انتظار فرج است. انقلاب اسلامی ایران باید نسل یاران حضرت مهدی علیه السلام را تربیت کند و بیداری اسلامی مهدوی را گسترش دهد و ملت های منتظر ظهور را در سراسر جهان سازماندهی نماید و جهان را برای ظهور آماده کند. مسلمانان معتقد و آگاه و انقلابی در کشورهای اسلامی، باید به منتظران ظهور در انقلاب اسلامی ایران به پیوندند تا جهان اسلام در راه ظهور قرار گیرد. منتظران منجی موعود در ادیان الهی ابراهیمی نیز می توانند با یاری انقلاب اسلامی ایران و تلاش در راه نابودی استکبار جهانی و صهیونیسم، موانع اساسی ظهور آخرین و بزرگ ترین منجی بشریت را از میان بردارند و به زمینه سازی انقلاب

اسلامی ایران برای ظهور قائم آل محمد علیهم السلام و برقراری حکومت عدل و قسط در جهان کمک کنند.

شاید بر همین اساس به نقل انس رسول خدا فرمودند: *الجنة بالمشرق*^۱. بهشت در مشرق است. انقلاب اسلامی ایران در مشرق با تلاش پیروان حضرت مهدی علیه السلام به پیروزی رسیده است و همین مهدی یاوران انقلابی ایرانی برای ظهور حضرت مهدی علیه السلام و تشکیل حکومت جهانی مهدوی و زندگانی بهشتی در دنیا گام های بلندی را برداشته و در راه برقراری مدینه فاضله و بهشت مهدوی در روی زمین کوشش خواهند کرد.

امام باقر علیه السلام و انقلاب اسلامی مقدمه ظهور

انقلاب اسلامی ایران زنده کننده فرهنگ مهدویت در جهان اسلام و سراسر کره زمین است و منتهی به انقلاب جهانی حضرت مهدی علیه السلام خواهد شد. خواست و دعای رهبر کبیر انقلاب اسلامی امام خمینی رضوان الله تعالی علیه و رهبر فعلی انقلاب حضرت آیت الله خامنه ای مد ظله العالی و ملت ایران و امت اسلامی، تداوم انقلاب اسلامی ایران تا ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف بوده و هست. شعار انقلابیون همواره این است: خدایا خدایا تا انقلاب مهدی از نهضت خمینی محافظت بفرما! در واقع صاحب اصلی انقلاب اسلامی ایران حضرت مهدی علیه السلام است و این انقلاب با امدهای غیبی الهی و دعای خیر حضرت مهدی علیه السلام به پیروزی رسید و تا کنون پایدار مانده و ان شاء الله به بزرگ ترین انقلاب الهی تاریخ زندگانی بشر، انقلاب جهانی مهدوی متصل خواهد شد. این حقیقت در احادیث امامان علیهم السلام پیش بینی گردیده است.

ابو خالد کابلی گفته است امام باقر علیه السلام فرمود: *کأنتی بقوم قد خرجوا بالمشرق، یطلبون الحق فلا یعطونه ثم یطلبونه فلا یعطونه فاذا رأوا ذلك وضعوا سیوفهم علی عواتقهم فیعطون ما سألوا فلا یقبلونه حتی یقوموا ولا یدفعونها الی صاحبکم*

قتلهم شهداء امانی لو ادركت ذلك لأبقيت نفسي لصاحب هذا الامر. گویامی بینم قومی در مشرق قیام می کنند، حق را طلب می نمایند پس به آنان داده نمی شود، سپس دوباره حق را طلب می کنند به آنان نمی دهند، وقتی که آن وضع راسی بینند سلاح ها و شمشیرهای شان را برشانه های شان می گذارند پس آن چه را می خواستند به آنان می دهند و دشمنان به خواسته های آنان تن می دهند ولی آنان قبول نمی کنند تا این که برمی خیزند و قیام و انقلاب می کنند (و حکومت تشکیل می دهند) آن چه را بدست می آورند جز به صاحب شما نمی دهند کشته های آنان شهیدند. هان آگاه باشید! اگر من آن زمان رادری کنم و زنده باشم خودم را برای صاحب این امر آماده می کنم و ابقامی نمایم.

دلایل ارتباط حدیث با انقلاب اسلامی ایران

ازلحن اخبار و احادیث و متون قدیمی و شرایط و قسراین به دست می آید که «مشرق» به «ایران» گفته می شده است.^۱ در این حدیث انقلاب اسلامی شرقی پیش از ظهور معرفی شده است انقلابی که تا طلوع فجر انقلاب جهانی مهدوی پایدار می ماند و دستاوردهایش، به انقلاب بزرگ امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف می رسد. انقلابی که مقدس و الهی است و «حق» راسی خواهد، مطالبات و هدف آن حق است. «حق» خدا و پیامبر و امامان و قرآن و مجموعه آموزه های وحیانی و الهی آن ها برای سعادت انسان هادرنندگی است. در این حدیث از انقلابی یاد شده است که دوبار «حق» را طلب می کند و حاکمان زیر بار نمی روند و به خواسته ی آنان تن نمی دهند تا این که با زور و قدرت و سلاح علیه حکومت باطل پیامی خیزند و حاکمان که منافع خویش را در خطر نابودی می بینند حاضر می شوند با آنان کنار بیایند و برخی خواسته های

۱ - محمد بن ابراهیم بن جعفر نعمانی معروف به ابن ابی زینب، کتاب الغیبه، موسسه الاعلمی للمطبوعات، لبنان - بیروت، چاپ اول، ۱۴۰۳ ه. ق - ۱۹۸۳ م، ص ۱۸۲ * بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار علیهم السلام، ج ۵۲، ص ۲۴۳ * عبد الهادی فضلی، فی انتظار الامام، دار الزهراء للطباعة والنشر والتوزیع، لبنان - بیروت، چاپ دوم، ۱۳۹۲ ه. ق - ۱۹۷۲ م، ص ۱۴۵.

۲ - عرفان محمود، نهضت امام خمینی زمینه ساز دولت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، ترجمه رحمت الله خالقی، روزنامه جمهوری اسلامی، سال سی ام، شماره ۸۳۶۳، پنجشنبه ۳۰ خرداد ۱۳۸۷ - ۱۵ جمادی الثانی ۱۴۲۹، ص ۸.

حق طلبانه آنان را بدهند اما آنان به مبارزه ادامه می دهند تا سرانجام به پیروزی می رسند و حکومت حق تشکیل می شود و پایدار است تا به حضرت مهدی علیه السلام صاحب اصلی آن انقلاب و امام شیعیان و مسلمانان جهان برسد. این ویژگی ها بر مراحل نهضت امام خمینی و یاران ایشان تطبیق می کند و پیش بینی تاریخ انقلاب اسلامی، کارنامه و سرنوشت آن است. قیام های ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ و ۱۹ دی ۱۳۵۶ برای رسیدن به حق به رهبری امام خمینی انجام شد ولی رژیم کودتایی، وابسته، تحمیلی، بی کفایت و فاسد پهلوی مردم را سرکوب و قتل عام کرد و به خواسته های حق آنان توجهی نشد سرانجام در سال ۱۳۵۷ عموم مردم بارهبری مذهبی و قدرت ملی و سلاح و زور به صحنه آمدند. رژیم سلطنتی پهلوی و شاه ایران محمدرضا پهلوی برای رهایی از سقوط و نابودی، تظاهر به پذیرش برخی خواسته های مردم نمودند. زندانیان سیاسی آزاد شدند، تغییر نخست وزیران و کابینه ها و جابه جایی مهره ها انجام شد، برخی وابستگان به دربار و سرسپرده گان به شاه همانند هویدا (نخست وزیر) و ارتشبد نصیری (رئیس ساواک) دستگیر و زندانی شدند و شاه از رفتار خود اظهار پشیمانی و توبه کرد، اما مردم مومن انقلابی ایران در پرتو رهبری قاطع و سازش ناپذیر امام خمینی کوتاه نیامدند و دست از مبارزه با شاه برنداشتند تا در بهمن ۱۳۵۷ رژیم سلطنتی فروپاشید و حکومت اسلامی تشکیل گردید. بنابراین قوم مشرقی حق طلب با این مراحل حق طلبی و واکنش و عکس العمل حاکمان، همین نهضت امام خمینی و انقلاب اسلامی مردم ایران است. به تصریح امام باقر علیه السلام در این حدیث، کشتگان انقلاب اسلامی ایران به فوز شهادت رسیده و در گروه شهدای اسلام جای دارند.

به حکم این حدیث «حکومت اسلامی» که بزرگ ترین دستاورد این انقلاب اسلامی است، شکست ناپذیر است هرگز نابود نمی شود و تا ظهور حضرت مهدی علیه السلام برقرار و پایدار خواهد ماند و آن چه مردم مسلمان شیعه ایران با انقلاب اسلامی به دست آورده اند و می آورند به کسی جز صاحب شان امام زمان نخواهند داد و تربیت شدگان انقلاب اسلامی یاران حضرت مهدی علیه السلام خواهند بود.

۱ - ه. موحد، دو سال آخر فرم... تا انقلاب، رخدادهای دی ۵۵ تا بهمن ۵۷، امیر کبیر، تهران، چاپ اول، ۱۳۶۱، تمام کتاب «غلامرضا کرباسچی و بخش خاطرات بنیاد تاریخ انقلاب اسلامی ایران، هفت هزار روز تاریخ ایران و انقلاب اسلامی، از ۱۳۳۹ تا ۱۳۵۷»، بنیاد تاریخ انقلاب اسلامی ایران، قم، چاپ اول، ۱۳۷۱، دو جلد.

این انقلاب اسلامی آن قدر با ارزش و مهم است که امام باقر علیه السلام آرزوی زنده ماندن و حضور در صحنه انقلاب و همکاری با رهبر حقیقی آن صاحب الامر امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف را نموده اند. بنابراین ملت ایران و دولت اسلامی مردمی ایران و آثار و دستاوردهای انقلاب اسلامی، زمینه ساز ظهور حضرت مهدی علیه السلام و تشکیل دولت جهانی پیروان پیامبر و اهل بیت علیهم السلام است.

انقلاب یاران اهل بیت علیهم السلام

نزدیک و شبیه به این روایت را ابن ماجه قزوینی در کتاب حدیثی اش که در صحاح سته اهل سنت قرار دارد و دیگران نقل کرده اند. علقمه از عبدالله نقل می کند: ما در محضر رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم بودیم، گروهی از جوانان بنی هاشم آمدند، زمانی که پیامبر آنان را دید چشمانش پر از اشک و رنگش عوض شد پس به آن حضرت عرض کردیم: چه چیزی باعث ناراحتی شما گردید که ما را ناراحت نمود؟ پیامبر فرمود: *انا اهل بیت اختار الله لنا الآخرة على الدنيا وان اهل بیتی سيقون بعدى بلاء وتشریداً وتطريداً حتى ياتي قوم من قبل المشرق معهم رايات سود فيسألون الخیر فلا يعطونه فيقاتلون فينصرون فيعطون ما سألوا فلا يقبلونه حتى يدفعوها الى رجل من اهل بیتی فيملئوها قسطاً كما ملئوها ظلماً فمن ادرك ذلك منكم فليأتهم ولو خبوا على الثلج فانه المهدي^۱. ما اهل بیتی هستیم که خداوند برای ما آخرت را بر دنیا برگزید، اهل بیتم به زودی پس از من با بلاء و آوارگی و سرگردانی و رانده شدن روبه رو خواهند گردید تا آن که قومی از مشرق با پرچم های سیاه می آیند و قیام می کنند، خیر را در خواست می کنند و می خواهند به آنان داده نمی شود (دوباره خیر را می خواهند و در راه رسیدن به آن) نبرد می کنند و یاری می شوند و پیروزمی گردند پس آن چه در خواست کرده بودند به آنان داده می شود*

۱ - سنن ابن ماجه قزوینی، ج ۲، ص ۱۳۶۶، حدیث ۴۰۸۲. سید بن طاووس، الملاحم والفتن فی ظهور الغائب المنتظر عجل الله فرجه، منشورات الرضی، قم، چاپ پنجم، ۱۳۹۸ هـ ق - ۱۸۹۷۸ م، ص ۵۲ و ص ۱۶۲. کنز العمال فی سنن الاقوال والافعال، ج ۱۴، ص ۱۱۹. حدیث ۳۸۶۷۴. ابو عبدالله محمد بن عبدالله الحاکم النیسابوری، المستدرک علی الصحیحین، دار المعرفه، بیروت، چاپ اول، بی تا، ج ۵، ص ۶۵۷ و ص ۶۵۸.

ولی نمی پذیرند و به آن اکتفا نمی کنند و پس از پیروزی حکومت تشکیل می دهند و آن حکومت سقوط نمی کند و به هیچ کس نمی دهند تا به مردی از اهل بیت من برسانند، او جهان را پر از عدل و قسط می نماید همان طور که دیگران جهان را پر از جور و ستم کرده اند پس هر کس از شما آنان را درک کرد باید با امام از اهل بیت من بیاید و به آنان پیوندد حتی اگر با سینه خیز رفتن روی برف باشد، او مهدی است! پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم در این حدیث نخست از آوارگی و سرگردانی ورنج و درد و تبعید و آزار اهل بیت خویش در آینده خبر داده اند و آن گاه انقلاب مشرقی جویای خیر و حق را پیش بینی کرده اند که سرانجام پیروز خواهد شد و حکومت را به دست خواهد گرفت و پایدار می ماند تا آن ربه اهل بیت بسپارد، انقلابی که به سرگردانی و درد ورنج اهل بیت پایان می دهد و نظام و حکومتی را ایجاد می نماید که هرگز شکست نمی خورد و باقی می ماند تا به دست حضرت مهدی علیه السلام برسد و در انقلاب بزرگ مهدوی، جهان پس از حاکمیت ظلم و جور در پرتو حکومت و دولت اهل بیت پر از عدل و قسط خواهد گردید.

روشن است انقلابی که در مشرق روی داده و انقلاب پیروان و یاران بنی هاشم و اهل بیت پیامبر است و خیر خواه و حق طلب و انقلابی مقدس و الهی است و عامل رهایی اهل بیت و پیروان آنان از سرگردانی و آوارگی ورنج است و اکنون پایدار و استوار است و ان شاء الله تاج ظهور حضرت مهدی علیه السلام ادامه خواهد یافت انقلاب اسلامی ایران و نهضت روحانیون ایران به رهبری امام خمینی می باشد. انقلاب اسلامی شیعی ایران، انقلاب پیروان و یاران اهل بیت پیامبر است، مردم مسلمان ایران به صحنه آمده اند تا با انقلاب اسلامی زمینه ساز ظهور حضرت مهدی علیه السلام گردند. انقلاب اسلامی ایران پشتیبان و مدافع اسلام و مسلمانان به ویژه شیعیان و پیروان اهل بیت است که موجبات شادی و سرور رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و امامان از اهل بیت به ویژه حضرت بقیه الله را فراهم نمود و به یاری خدای متعال تاج ظهور امام زمان، جوان، زنده و پایدار خواهد ماند.

بر اساس پیش بینی پیامبر خدا، انقلاب اسلامی ایران زنده و پایدار خواهد ماند و به ظهور حضرت مهدی علیه السلام منتهی می شود. نظام جمهوری اسلامی علی رغم ریزش ها، بارویش های بزرگ و شگفت انگیز استوار و سربلند می ماند و جوانان مومن انقلابی

بارهدی دینی و مذهبی و اطاعت از ولایت فقیه زمینه سازان ظهورند و انقلاب اسلامی ایران به انقلاب جهانی مهدوی پیوند خواهد خورد.

خیر هدف انقلاب

عبارت «یسألون الخیر» در این حدیث نبوی آشکار کننده هدف مقدس انقلاب اسلامی بر اساس آیات قرآنی است. «خیر» چیزی است که مورد رغبت همگان باشد و ضد آن شر است.^۱ منشا خیر، آگاهی، الوهیت و ربوبیت خداوند است.^۲ دین اسلام، ایمان، تعقل، توبه، جهاد، احکام خدا و اطاعت از خدا، آیات قرآن، اقرار به نبوت حضرت محمد صلی الله علیه و آله وسلم و اطاعت از ایشان، امامان معصوم علیهم السلام و دوری از کفر و گناهان از عوامل بهره مندی و از مصادیق خیر هستند.^۳ شتاب ورزیدن و سبقت در کار خیر از اوصاف صالحان^۴ و متقین^۵ است. اسلام برترین آیین در میان ادیان برای سعادت بشر است و قرآن به مسلمانان برای رستگاری چنین فرمان می دهد: *ولتکن منکم امه یدعون الی الخیر ویأمرون بالمعروف وینهون عن المنکر واولئک هم المفلحون*^۱. باید در میان شما، امتی باشند دعوت به خیر کنند و امر به معروف و نهی از منکر نمایند و آنان همان رستگارانند.

بر اساس متن این حدیث نبوی، سوال و درخواست خیر و تلاش و کوشش برای رسیدن به خیر و حاکمیت خیر، هدف مقدس انقلاب اسلامی است. همیشه باید امت دعوت کننده به خیر در میان مسلمانان باشند تا با دعوت به خیر سرفراز، پیروز و رستگار گردند.

علاء بن عقبه از امام حسن علیه السلام نقل کرده که رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم «ذکر بلاء یلقاه اهل بینه حتی یبعث الله رایه من المشرق سوداء، من نصرها

۱- المفردات فی غریب القرآن، ص ۱۶۰ ابوالقاسم محمود بن عمر الزمخشری، اساس البلاغه، تحقیق عبدالرحیم محمود، دفتر تبلیغات اسلامی، قم، چاپ اول، بی تا، ص ۱۲۳.

۲- انعام، آیه ۱۷ و ۱۸ بقره، آیه ۱۰۵.

۳- توبه، آیه ۸۸ انفال، آیه ۱۹ و ۷۰ قصص، آیه ۶۰ بقره، آیه ۵۴ و ۱۰۶ هود، آیه ۸۶ قلم، آیه ۱۲ نساء، آیه ۶۶ و ۵۹ و ۶۶ آل عمران، آیه ۱۱۰.

۴- آل عمران، آیه ۱۱۴.

۵- آل عمران، آیه ۱۱۵.

۶- آل عمران، آیه ۱۰۴.

نصره الله ومن خذلها خذله الله حتی یا توارجلاً اسمه کاسمی فیلوه امرهم فیؤیده الله وینصره یاد نمود بلائی را که اهل بیت ایشان با آن روبرو می شوند تا این که خداوند پرچم سیاهی را از مشرق برمی انگیزد، هر کس آن پرچم دار را یاری نماید خداوند او را یاری کند و هر کس او را خوار کند خداوند او را خوار می نماید آنان بارهبری مردی که نام او نام من است می آیند پس او امر آنان را سرپرستی و ولایت می نماید و خدا او را تایید و یاری می نماید.

پیوند انقلاب ایران و اهل بیت علیهم السلام

پیروان اهل بیت در ایران درسوگواری مصائب اهل بیت همواره پیراهن های مشکی می پوشند و پرچم های سیاه برپا می دارند تا امام زمان - منتقم خون شهدای اهل بیت علیهم السلام به ویژه سیدالشهداء اباعبدالله الحسین علیه السلام و اصحابش - ظهور کند. در انقلاب اسلامی ایران نیز از آغاز تا پیروزی و تداوم، همیشه پرچم های سیاه در عزای اهل بیت علیهم السلام و سوگواری شهیدان انقلاب درچشم های کشتارهای رژیم سلطنتی پهلوی برافراشته شده است و خواهد شد و این پرچم ها می تواند «پرچم های سیاه» در کلام رسول خدا در این دو حدیث را روشن کند. البته در تاریخ اسلام در میان همه نهضت هایی که تاکنون با ادعای پیروی و دفاع از اهل بیت روی داده است تنها انقلاب اسلامی ایران با صداقت و حقیقت برای حاکمیت اسلام راستین، فرهنگ اهل بیت و مذهب شیعه انجام شده و در گسترش تشیع در جهان تأثیر گذاشته است. امام خمینی مرجع تقلید و نائب امام زمان بود و به راستی در راه برقراری اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله و سلم و آرمان های اهل بیت قیام کرد و نهضت امام خمینی ادامه دهنده ی نهضت انبیاء و امامان و امام حسین علیه السلام بود و با الهام از معارف اهل بیت علیهم السلام شکل گرفت. چنین نهضت و انقلابی می تواند از رنج های اهل بیت بکاهد و موجبات شادی و سرور آنان را فراهم نماید و پایدار بماند تا آخرین وصی پیامبر از اهل بیت ظهور کند و با امداد های غیبی و یاری خدای متعال حکومت جهانی اسلامی برقرار گردد. به نقل امام حسن علیه السلام،

پیامبر خدا از «انقلاب مشرقی» با جهت گیری رهایی اهل بیت از یلایا خبر داده اند، انقلابی که یاری و همراهی بارهبران آن انقلاب واجب است، خداوند یاران رهبران آن انقلاب رایاری و دشمنانش را نابود می نماید تا به انقلاب جهانی مهدوی برسد و سرانجام با تأیید ویاری خداوند، جهان از سلطه ستمگران و فاسدان و بی دینان رهایی یابد. در واقع درون این حدیث نبوی، اصل انقلاب اسلامی ایران، پیروزی، تداوم و پایداری آن تا ظهور حضرت مهدی علیه السلام پیش بینی شده است و وظیفه مسلمانان جهان نیز تعیین گردیده است. آنان باید انقلاب اسلامی ایران رایاری کنند تا انقلابیون مهدی یاور، زمینه ساز ظهور قائم آل محمد علیهم السلام شوند. بی تردید ایران تنها کشور شیعه روی کره زمین است. مطابق اصل دوازدهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران دین رسمی ایران، اسلام و مذهب جعفری اثنی عشری است و این اصل الی الابد غیر قابل تغییر است.^۱ کجای جهان با پیروی از اهل بیت علیهم السلام بیش از ایران ارتباط و پیوند دارد؟ بنابراین در هر حدیثی از انقلاب پیروان اهل بیت یاد شود به ایران اسلامی شیعی اختصاص پیدامی کند. همان طور که در ادامه این پژوهش خواهد آمد، از دیدگاه امامان علیهم السلام نیز قم در ایران پایتخت، پایگاه و معدن شیعه و پیروان اهل بیت علیهم السلام و یاران حضرت مهدی علیه السلام شناخته شده است. در این دو حدیث نبوی پیدایش انقلاب اسلامی ایران و اتصال آن به انقلاب جهانی مهدوی پیش بینی گردیده است. دستاوردهای انقلاب اسلامی ایران در معرفی شیعه و آشکار نمودن جایگاه و توانایی های مذهب شیعه و معرفی معارف اهل بیت و تبلیغ و گسترش تشیع و فرهنگ مهدویت در جهان بی نظیر است. این حقیقت خود گویای ارتباط آن دو حدیث نبوی با مردم ایران و نهضت امام خمینی است. صبر و استقامت مردم مومن ایران در پاسداری از اصول و ارزش های مکتبی و مذهبی انقلاب اسلامی و بهره برداری از معارف اهل بیت و سیره امامان شیعه علیهم السلام و فراهم نمودن شرایط و عوامل بقاء، تداوم و تکامل انقلاب اسلامی شیعی ایران، زمینه ساز ظهور حضرت مهدی علیه السلام و اتصال انقلاب ایران به انقلاب مهدوی و تحقق پیش بینی پیامبر خدا درباره سرنوشت انقلاب اسلامی ایران است. محمّد بن

۱ - قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، انتشارات آستان قدس رضوی شرکت به نشر، مشهد، چاپ سوم، ۱۳۸۰، ص ۳۰، اصل دوازدهم.

جعفر از پدر خود امام صادق علیه السلام نقل کرده که فرمودند: *إذا أصابتكم بليته وعناء فعليكم بقم، فانه ماوى الفاطميين ومستراح المومنين... وما اراد احد بقم واهله سوءاً ألا اذله الله وابعدته من رحمته*^۱. هرگاه بلا ورنجی به شما رسید پس بر شما باد به قم/همانا قم پایگاه فاطمی ها و محل راحتی مومنان است... و هیچ کس اراده بدی به قم و اهل آن نکند مگر این که خداوند او را ذلیل کرده و از رحمتش دور کند.

در حدیث دیگر امام صادق علیه السلام بر اهل قم درود فرستاده و فرموده اند: *سلام الله على اهل قم*^۲. سلام خدا بر اهل قم باد!

امام موسی بن جعفر علیه السلام درباره قم فرموده اند: *قم عش آل محمد و ماوی شیعتهم*^۳. قم آشیانه و پایگاه ولانه آل محمد و ماوی و پناهگاه شیعیان آنان است.

امام رضا علیه السلام نیز فرموده اند: *إن للجنة ثمانية ابواب و لاهل قم واحد منها فطوبى لهم، ثم طوبى لهم، ثم طوبى لهم*^۴. همانا برای بهشت هشت دراست و یکی از آن درها برای اهل قم است پس خوشبختان حال آنان، سپس خوشبختان حال آنان، خوشبختان حال آنان! توجه به این امتیازات و فضیلت هایی که در کلام امامان علیهم السلام برای قم ذکر شده است روشنگر ارتباط و پیوند ایران و انقلاب اسلامی ایران با اهل بیت و تشیع می باشد.

قم پایگاه بزرگ انقلاب اسلامی ایران و انقلاب جهانی مهدوی

قم پایگاه اصلی انقلاب اسلامی ایران و یک پایگاه بزرگ برای یاران حضرت مهدی علیه السلام در انقلاب جهانی مهدوی است. ارتباط و پیوند اساسی و سرنوشت ساز انقلاب اسلامی ایران و انقلاب جهانی مهدوی با شهر قم در تعدادی حدیث از پیامبر و امامان علیهم السلام پیش بینی شده است.

۱ - بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمه الاطهار علیهم السلام، ج ۶۰، ص ۵۲۰۷ سفینه البحار و مدینه الحکم والآثار، ج ۲، ص ۴۴۵.

۲ - بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمه الاطهار علیهم السلام، ج ۶۰، ص ۲۱۲.

۳ - بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمه الاطهار علیهم السلام، ج ۶۰، ص ۲۱۶ سفینه البحار و مدینه الحکم والآثار، ج ۲، ص ۴۴۶.

۴ - بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمه الاطهار علیهم السلام، ج ۶۰، ص ۲۱۵.

جایگاه قم در کلام پیامبر و امامان علیهم السلام

ائمه معصومین علیهم السلام بارها شهر قم و اهل قم را ستوده اند. ستایش فراوان قم و اهل آن، بیانگر جایگاه بلند و عالی این شهر در جغرافیای سیاسی شیعیان جهان و عالم اسلام است. قم سنگر و پایگاه بزرگ انقلاب اسلامی شیعی و راهنمای جهانیان به سوی انقلاب جهانی مهدوی است. امام علی علیه السلام از قول رسول خدا نقل کرده اند که در سفر معراج در آسمان چهارم قبه ای بسیار نیک و زیبا مشاهده نموده و از جبرئیل پرسیده اند: ای جبرئیل این قبه ای که در آسمان چهارم نیک تر از آن ندیدم چیست؟ جبرئیل پاسخ داده است: *هذه صورة مدینه یقال لها قم^۱. این صورت و نماد شهری است که قم گفته می شود.*

امام صادق علیه السلام قم را معدن شیعه^۲ و حرم اهل بیت علیهم السلام و اهل قم را اخوان و برادر امامان علیهم السلام^۳ و شیعه اهل بیت^۴ و انصار و یاران امامان علیهم السلام^۵ نامیده اند.

در حدیثی دیگر امام صادق علیه السلام فرمودند: *إذا عمت البلدان الفتن فعلیکم بقم وحوالیها و نواحیها فان البلاء مدفوع عنها^۶. زمانی که فتنه ها، شهرها را فرا گرفت پس بر شما باد به قم و اطراف آن همانا بلاء از شهر قم دفع گردیده است.*

حماد گفته است: گروهی نزد امام صادق علیه السلام بودند که عمران بن عبدالله قمی آمد و امام از حال او سوال کرده و به او نیکی و مهربانی نمودند. زمانی که رفت به امام عرض کردم: *من هذا الذی بررت هذا البر؟ این فردی که این گونه به او نیکی نمودید کیست؟* امام فرمود: *من اهل بیت النجباء یعنی اهل قم، ما ارادهم جبار من الجبابره الا قصمه الله^۷.*

۱ - بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار علیهم السلام، ج ۶۰، ص ۲۱۴.

۲ - بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار علیهم السلام، ج ۶۰، ص ۲۱۴.

۳ - بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار علیهم السلام، ج ۶۰، ص ۲۱۱.

۴ - بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار علیهم السلام، ج ۶۰، ص ۲۱۵.

۵ - بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار علیهم السلام، ج ۶۰، ص ۲۱۷.

۶ - بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار علیهم السلام، ج ۶۰، ص ۲۱۴.

۷ - بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار علیهم السلام، ج ۶۰، ص ۲۱۵ سفینه البحار و مدینه الحکم والآثار، ج ۲،

از اهل بیت نجیبان، اهل قم است هیچ جبّاری از جبّاران به قم بدی و حمله نمی کند مگر این که خداوند او را درهم شکنند و نابود گرداند.

سهم قم در نخستین گروه یاران انقلاب مهدوی در بیان پیامبر و امامان

در دو حدیث نبوی، تعداد یاران حضرت مهدی علیه السلام از ۳۱۳ تن همراهان امام در آغاز انقلاب، و در میان یاران برجسته و طبقه اول آن حضرت از قم، هشت تاده تن ذکر شده است و مطابق حدیثی از امام باقر علیه السلام همه سیصد و سیزده تن از عجم و ایرانی اند.

اصبغ بن نباته گفته است زمانی که امیر مومنان علی علیه السلام از حضرت مهدی علیه السلام و یاران ایشان سخن گفت: ابو خالد کابلی از امام درخواست نمود یاران حضرت مهدی علی السلام را معرفی نماید. امام علی علیه السلام از قول پیامبر خدا صلی الله علیه و آله وسلم آنان را معرفی نمودند. در میان ۳۱۳ تن یاران حضرت مهدی علیه السلام تعدادی از شهرهای ایران اند و درباره قم فرموده اند: *وعشره من قم اسمائهم علی اسماء اهل بیت رسول الله*^۱. ده تن از قم اند که اسامی آنان بر طبق اسامی اهل بیت رسول الله است. امام علی علیه السلام در خطبه ای طولانی در موضوع مهدویت که به «خطبه الیّان» معروف شده است یاران حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف از سراسر جهان را معرفی نموده اند در این معرفی نیز تعداد و اسامی یاران حضرت مهدی علیه السلام از شهرهای ایران گزارش شده است.^۲

هم چنین امیر مومنان علی علیه السلام درباره یاران حضرت مهدی علیه السلام از طالقان ایران فرموده اند: *ویحاً للطالقان فان لله عزوجل بها کنوزاً لیست من ذهب ولا فضه ولكن بهار جبال مومنون عرفوا الله حق معرفته وهم انصار المهدی فی آخر الزمان*^۳. خوشبختانه حال طالقان برای خداوند عزوجل در طالقان گنج هایی است

۱- الملاحم والفتن فی ظهور الغائب المنظر عجل الله فرجه، ص ۱۴۶ تا ص ۱۴۹.

۲- الزام الناصب فی اثبات الحجّه الغائب عجل الله فرجه، ج ۲، ص ۲۰۰ تا ص ۲۰۵.

۳- الیّان فی اخبار صاحب الزمان، ص ۱۵.

که از طلا و نقره نیست و لکن در طالقان مردانی مومن اند که خدای آن گونه که حق معرفت اوست شناخته اند و آنان یاران مهدی در آخر الزمان اند.

ابوبصیر نیز از امام صادق علیه السلام سوال کرد: هل کان امیر المومنین علیه السلام يعلم مواضع اصحاب القائم علیه السلام کما کان يعلم عدتهم؟ آیا امیر مومنان علیه السلام همان طور که تعداد اصحاب قائم رومی دانست جای و شهرهای آنان را هم می دانست؟ امام صادق علیه السلام در پاسخ او تعداد و شهرهای ۳۱۳ تن یاران برجسته و اولیه حضرت مهدی علیه السلام را بیان نمودند که تعدادی از آنان از ایران و هشت تن از قم اند.^۱

البته ابوالجارود نقل کرده امام باقر علیه السلام درباره ۳۱۳ تن یاران حضرت مهدی علیه السلام فرمود: اصحاب قائم ثلاثمأه و ثلاثه عشر رجلاً اولاد المعجم^۲. اصحاب قائم آل محمد علیهم السلام ۳۱۳ مرد از فرزندان ایران و عجم اند. مطابق این حدیث، نخستین یاران حضرت قائم علیه السلام و طبقه اول اصحاب امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف از عجم و ایرانیان هستند.

عبدالرحمن ابن الحجاج از امام صادق علیه السلام چنین گزارش کرده است: زمانی که قائم علیه السلام قیام کند در رجبی کوفه به دستور امام از زمین دوازده هزار زره و شمشیر و کلاه خود دور، خارج می شود سپس دوازده هزار مرد مبارز از موالی و عجم فراخوانده می شوند و آن ابزارهای جنگی را می پوشند و آن گاه به آنان می فرمایند: من لم یکن علیه مثل ما علیکم فاقتلوه^۳. در نبرد خویش با مخالفان و دشمنان، هر کس مثل آن چه بر تن شماست نداشت بکشید. مطابق این حدیث دوازده هزار ایرانی از مبارزان همراه با حضرت مهدی علیه السلام هستند و لباس و سلاح ویژه ی آنان، رمزشان برای شناسایی یکدیگر در صحنه کارزار و نبرد با دشمنان انقلاب مهدوی است.

۱- الملاحم والفتن فی ظهور القائب المنظر عجل الله فرجه، ص ۲۰۲ تا ص ۲۰۵.

۲- بحار الانوار الجامعه لدرر اخبار الائمه الاطهار علیهم السلام، ج ۵۲، ص ۳۶۹ و ص ۳۷۰ الزام الناصب فی اثبات الحجج القائب عجل الله فرجه، ج ۲، ص ۲۸۳.

۳- الاختصاص، ص ۳۳۴ بحار الانوار الجامعه لدرر اخبار الائمه الاطهار علیهم السلام، ج ۵۲، ص ۳۷۷.

نقش قم در انقلاب مهدوی در کلام امام صادق علیه السلام

امام صادق علیه السلام حداقل در چهار حدیث به صراحت نقش برجسته و بزرگ قم و اهل قم در انقلاب جهانی مهدوی را گزارش نموده و از جایگاه عالی قم در آخرین انقلاب جهان خبر داده اند.

عفان بصری گفته است: امام صادق علیه السلام به من فرمود: آیامی دانی چرا قم را قم نامیده اند: عرض کردم: خدا و رسولش و شما دانان تریدید! امام خود فرمود: انما سُمی قم لان اهلها یجتمعون مع قائم آل محمد صلوات الله علیه و یقومون معه و یتقیمون علیه و ینصرونه^۱. قم، قم نامیده شده است فقط به دلیل این که اهل قم با قائم آل محمد صلوات الله علیه اجتماع می کنند و همراه با او قیام می کنند و بر راه او استقامت می کنند و او را یاری می نمایند. مطابق این حدیث، شهر قم پایگاه بزرگ انقلاب مهدوی است و اهل قم همراهان و یاران حضرت مهدی علیه السلام اند که با او قیام، استقامت و پایداری می نمایند.

ابو مسلم عبدی گفته است: امام صادق علیه السلام فرمودند: تریبه قم مقدسه و اهلها منا و نحن منهم لا یریدهم جبار بسوء الاصلت عقوبته... اما انهم انصار قائمنا و دعاه حقا، ثم رفع راسه الی السماء و قال: اللهم اعصمهم من کل فتنه و نجهم من کل هلك^۲. خاک قم مقدس است و اهل قم از ما و ما از آنان هستیم! هیچ جباری اراده بدی برای قم نمی کند مگر این که عقوبتش سریع فرابرسد... آگاه باشید اهل قم یاران قائم ما و دعوت کنندگان به سوی حق مایند، سپس سر خود را به سوی آسمان بلند نمود و فرمود: خدا یا اهل قم را از هر فتنه ای نگهدار و آنان را از هر هلاکتی نجات بده!

این حدیث دلیل و گواه روشنی برای پیوند دو حدیث نبوی پیشین با انقلاب اسلامی ایران است. در این حدیث امام صادق علیه السلام اهل قم را دعوت کنندگان راستین به سوی حق اهل بیت و یاران بزرگ ترین رهبران انقلابی از اهل بیت، امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف بر شمرده اند.

۱- بحار الانوار الجامعه لدرر اخبار الائمه الاطهار علیهم السلام، ج ۶۰، ص ۲۱۶.

۲- بحار الانوار الجامعه لدرر اخبار الائمه الاطهار علیهم السلام، ج ۶۰، ص ۲۱۹.

ابو اکراد علی بن میمون صانع نقل کرده است امام صادق علیه السلام فرمود: *ان الله احتج بالكوفة على سائر البلاد وبالمؤمنين من اهلها على غيرهم من اهل البلاد واحتج ببلده قم على سائر البلاد و باهلها على جميع اهل المشرق والمغرب ومن الجن والانس ولم يدع الله قم واهله مستضعفاً بل وفقهم وايدتهم. خداوند بیه کوفه بر سایر شهرها و به مومنان از اهل کوفه بر غیر آنان از اهل شهرها دلیل آورد و به شهر قم بر جمیع اهل مشرق و مغرب از جن و انس دلیل آورده و خداوند قم را وانگذارد و اهل قم را مستضعف قرار ندهد بلکه آنان را توفیق دهد و تایید نماید. سپس ادامه دادند: *ان البلايا مدفوعة عن قم واهله وسياتي زمان تكون بلده قم واهلها حجة على الخلائق وذلك في زمان غيبه قائمنا عليه السلام الى ظهوره ولولا ذلك لساخت الارض باهلها وان الملائكة لتدفع البلايا عن قم واهله وما قصده جبار بسوء الا قصمه قاصم الجبارين! بلاها از قم واهلش دفع شده است و به زودی زمانی بیاید که شهر قم و اهل آن حجت بر آفریدگان خدا گردد و آن در زمان عصر غیبت قائم مآتاً عصر ظهور می باشد و اگر آن نباشد زمین اهلش را فروبرد، و فرشتگان بلاها از قم و اهل قم دفع کنند و هیچ جباری قصد سوء برای قم نکند مگر این که درهم شکننده ی جباران او را نابود کند.**

در حدیث دیگر نیز امام صادق علیه السلام درباره آینده نجف، کوفه و قم فرمودند: *ستخلو كوفة من المؤمنين ويازر عنها العلم كما تآزر الحية في حجرها ثم يظهر العلم ببلده يقال لها قم وتصير معدنا للعلم والفضل، حتى لا يبقى في الارض مستضعف في الدين حتى المخدرات في الحجال وذلك عند قرب ظهور قائمنا فيجعل الله قم واهله قائمين مقام الحجة ولولا ذلك لساخت الارض باهلها ولم يبق في الارض حجة، فيفيض العلم منه الى سائر البلاد في المشرق والمغرب فيتم حجة الله على الخلق حتى لا يبقى احد على الارض لم يبلغ اليه الدين والعلم، ثم يظهر القائم ويسير سببا لنقمة الله وخطه على العباد لان الله لا يتقم من العباد الا بعد انكارهم*

۱ - بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار عليهم السلام، ج ۶۰، ص ۲۱۲ و ص ۲۱۳ سفینه البحار و مدینه الحکم والآثار، ج ۲، ص ۴۴۵.

حجه^۱ به زودی کوفه از مومنان خالی شود و دانش از آن بیرون رود همان طور که مارد لانه اش پوست می اندازد و از آن خارج گردد سپس علم در شهری که قم گفته شود آشکار خواهد شد و قم معدن دانش و فضل می گردد به گونه ای که در زمین حتی در بین زنان پرده نشین مستضعفی در دین باقی نماند و آن در عصر نزدیک به ظهور قائم ما است پس خداوند قم و اهلش را قائم مقام حجت خدا حضرت مهدی علیه السلام قرار دهد و اگر چنان نباشد زمین اهلش را فروبرد و در زمین حجتی باقی نماند ا فیض و دانش از قم به سایر شهرها از مشرق و مغرب برسد پس حجت خدا بر خلق تمام گردد و آخدی بر زمین نماند که دین و علم به او نرسد سپس قائم علیه السلام ظهور کند و سبب نعمت خدا و سخط خدا بر انسان ها گردد زیرا خداوند از بندگان انتقام نگیرد جز پس از انکار حجت.

مسئولیت تاریخی حوزه علمیه قم و روحانیت شیعه

در این دو حدیث، بخشی از دستاوردهای بزرگ انقلاب اسلامی در گسترش معارف و علم اهل بیت از ایران به سراسر جهان بیان شده است. گرچه حوزه علمیه قم در ۱۳۰۱ هـ ش توسط آیت الله حاج شیخ عبدالکریم حائری یزدی تاسیس گردید^۲ ولی با تلاش های فراوان امام خمینی پایگاه بزرگ انقلاب اسلامی شیعی شد و اکنون با از بین رفتن حوزه علمیه نجف و کوفه، بزرگ ترین حوزه علمیه شیعه در جهان است. امروز دانش سعادت بخش و سودمند برای نجات بشریت و تربیت الهی و هدایت و رستگاری فرزندان آدم، از حوزه های علمیه به جهانیان می رسد. در عصر حاضر حوزه علمیه قم حجت برای مسلمانان و مردم جهان است. الهیات رهایی بخش امروز از قم به مشرق و مغرب جهان و جن و انس می رسد. قم زنده کننده، پاسدار و گسترش دهنده سنت های پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم به سراسر جهان و راهنمای بشریت به سوی مدرسه ی اهل بیت و مکتب امامان علیهم السلام است. قم پایتخت انقلاب اسلامی شیعی و نهضت علمای شیعه به رهبری امام خمینی است و از قم فرهنگ انقلابی عاشوراء به

۱- بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار علیهم السلام، ج ۶۰، ص ۲۱۳.

۲- محمد معین، فرهنگ فارسی، امیر کبیر، تهران، چاپ پنجم، ۱۳۶۲، ج ۵، فرهنگ اعلام، ص ۴۵۲.

جهانیان می رسد و انقلاب اسلامی صادر می گردد. قم پیام دین و علم اسلامی شیعی را به شرق و غرب جهان ابلاغ نموده و زمینه ساز ظهور حضرت مهدی علیه السلام می شود. به بیان امام صادق علیه السلام چنین جایگاه برتر دینی و علمی برای قم، در عصر غیبت و نزدیک عصر ظهور پدید می آید و به انقلاب جهانی حضرت مهدی متصل می گردد. در این دو حدیث به صراحت پیوند انقلاب اسلامی ایران به رهبری حوزه علمیه قم با انقلاب مهدوی نشان داده شده است. مطابق سخن امام صادق علیه السلام حوزه علمیه قم تا عصر ظهور پایدار خواهد ماند و در تبلیغ دین، علم و معارف اهل بیت در ایران و جهان توفیق خواهد یافت و انقلاب اسلامی ایران را تا انقلاب حضرت مهدی علیه السلام رهبری می نماید. انقلاب اسلامی ایران با رهبری علمای دین و روحانیون و طلاب فداکار تربیت شده در حوزه علمیه قم و همکاری روشنفکران دینی و مذهبی دانشگاهی پیرو ولایت فقیه، در عصر ارتباطات و در دهکده جهانی با استفاده از ماهواره و اینترنت و رسانه های گروهی و ابزارهای هنری و تألیف کتاب همه ی مردم جهان را آگاه می کند و قم و اهل قم قائم مقام حجت خدا حضرت مهدی علیه السلام در جهان است و زمینه ساز ظهور قائم آل محمد علیهم السلام خواهد بود. ملت ایران پرچمدار عشق به پیامبر اسلام و اهل بیت رسول الله در جهان است و انقلاب اسلامی در حقیقت انقلاب پیروان اهل بیت پیامبر و شیفتگان و منتظران ظهور حضرت مهدی علیه السلام است که عطر پیام و معنویت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف را به جهان خواهد رساند.

آن چه در این دو حدیث از امام صادق علیه السلام درباره حوزه علمیه قم بیان شده است مسئولیت تاریخی و بزرگ حوزه علمیه قم و مراجع و علمای دینی و روحانیت شیعه را نشان می دهد. امروز توقع و انتظار شیعیان جهان و مسلمانان مبارز و انقلابی در همه کشورهای اسلامی، درست همان چیزی است که در حدیث امام صادق علیه السلام آمده است. تحرک و پویایی حوزه علمیه قم و انتشار علم الهی و تحقیقات نوین اسلامی و صدور و گسترش فرهنگ و علوم اسلامی از ایران اسلامی به سراسر جهان و پاسخگویی به نیازهای فراوان جدید، از انتظارات به حق ملت های مسلمان جهان از حوزه علمیه قم است.

نقش و رسالت حوزه علمیه و عالمان دینی در صدور انقلاب اسلامی

از دیدگاه امام خمینی «صدور انقلاب اسلامی» به کشورهای اسلامی و سراسر جهان و رساندن پیام رهایی بخش و عزت آفرین انقلاب اسلامی به جهانیان و وظیفه شرعی و تکلیف حتمی عقلی و رسالت انقلابی است. بدیهی است که رهبری فکری و نظری صدور انقلاب اسلامی و ابلاغ ارزش ها و آرمان های قرآنی و قوانین الهی به جهانیان بر عهده تربیت شده گان حوزه علمیه قم است و این همان پیش بینی امام صادق علیه السلام درباره حوزه علمیه قم است. امام خمینی رضوان الله تعالی علیه در راستای صدور انقلاب اسلامی به سراسر جهان در نامه به گورباچف صدر هیات رئیسه اتحاد جماهیر سوسیالیستی شوروی سابق و رئیس حزب کمونیست شوروی و در واقع رهبر کفار جهان، او را از مبارزه بیهوده با خدا و مبدأ هستی و آفرینش بازداشتند و به وی نوشتند: *از شما می خواهم درباره اسلام به صورت جدی تحقیق و تفحص کنید و این نه به خاطر نیاز اسلام و مسلمین به شما که به جهت ارزش های والای جهان شمول اسلام است که می تواند وسیله راحتی و نجات همه ملت ها باشد و گره مشکلات اساسی بشریت را باز نماید. در همین نامه از وی خواستند تنی چند از خبرگان تیزهوش خود را که اهل تحقیق در مسائل فلسفی و دینی اند راهی «قم» گردانند تا به آگاهی و شناخت عمیق از اسلام برسند و در پایان این نامه نیز نوشته اند: در خاتمه صریحاً اعلام می کنم که جمهوری اسلامی ایران به عنوان «بزرگ ترین و قدرتمندترین پایگاه جهان اسلام» به راحتی می تواند «خلأ اعتقادی» نظام شما را پر نماید^۱. اکنون حوزه علمیه قم، بزرگ ترین دانشگاه دینی و مذهبی جهان و قدرتمندترین دانشگاه اسلامی و حجت بر همه جهانیان است و همه پژوهشگران دین شناسی از سراسر جهان باید از آن بهره ببرند. همین حقیقت در پیش بینی ائمه معصومین علیهم السلام وجود دارد.*

تعیین استراتژی و تاکتیک ها و تنظیم راهکارها و راهبردها برای صدور ارزش های دینی به سراسر جهان تنها از علمای دینی زمان شناس با آگاهی و روحیه انقلابی امکان پذیر است. ضرورت تحقق لوازم و شرایط رهبری صدور انقلاب اسلامی از قم به

۱ - صحیفه نور، ج ۲۱، ص ۶۶ تا ص ۶۹ عبدالله جوادی آملی، آوای توحید، نامه امام خمینی سلام الله علیه به گورباچف و شرح نامه، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، تهران، چاپ پنجم، ۱۳۷۳ ه. ش، ص ۹ تا ص ۱۴.

سراسر جهان، اهمیت و جایگاه حوزه علمیه قم و علمای ایران را آشکار می کند. به دون تحقق لوازم این رهبری در حوزه علمیه قم آن رسالت تعیین شده برای قم از سوی امامان علیهم السلام به انجام نمی رسد. منظور امام خمینی از صدور انقلاب، صدور اسلام و زمینه سازی برای ظهور حضرت مهدی علیه السلام است و این بار رهبری و آمادگی همه جانبه علمای دینی، خلاقیت و پرکاری حوزه علمیه قم به درستی امکان پذیر می باشد. امام خمینی در طرح صدور انقلاب فرمودند: *ما انقلابمان را به تمام جهان صادر می کنیم چرا که انقلاب ما اسلامی است و تا بانگ لاله الا الله و محمد رسول الله بر تمام جهان طنین نیفتد مبارزه هست و تا مبارزه در هر کجای جهان علیه مستکبرین هست ما هستیم^۱*. در جای دیگر فرمودند: *ما باید اسلام را پیش ببریم و در همه جای دنیا ان شاء الله اسلام را صادر کنیم و قدرت اسلام را به تمام ابر قدرت ها بفهمانیم^۲*.

امام خمینی در راهنمایی فرزندان شهیدان انقلاب اسلامی ایران هدف صدور انقلاب را زمینه سازی برای قیام منجی عالم دانسته و فرموده اند: *آخرین سخنم در این جا باشما این که به جمهوری اسلامی که ثمره خون پدرانمان است، تاپای جان وفادار بمانید و با آمادگی خود و صدور انقلاب و ابلاغ پیام خون شهیدان، زمینه را برای قیام منجی عالم و خاتم الاوصیاء و مفخر الاولیاء حضرت بقیه الله روحی فداه فراهم سازید^۳*. ایشان در پیام به روحانیون در ارزش ایثار و فداکاری آنان چنین نوشتند: *سلام بر حماسه سازان همیشه جاوید روحانیت که رساله علمیه و عملیه خود را به دم شهادت و مرگب خون نوشته اند و بر منبر هدایت و وعظ و خطابه ی ناس از شمع حیاتشان گوهر شب چراغ ساخته اند... حقا از روحانیت راستین اسلام و تشیع جز این انتظاری نمی رود که در دعوت به حق و راه خونین مبارزه مردم، خود اولین قربانی ها را بدهد و مهر ختام دفترش شهادت باشد^۴*. در همین پیام

۱- صحیفه نور، ج ۱۱، ص ۲۶۶ معاونت پژوهشی موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، صدور انقلاب از دیدگاه امام خمینی (تبیان دفتر ششم)، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، تهران، چاپ سوم، ۱۳۷۸ ه ش، ص ۳۴.

۲- صحیفه نور، ج ۱۲، ص ۱۰۱.

۳- صحیفه نور، ج ۱۹، ص ۲۹۷.

۴- صحیفه نور، ج ۲۱، ص ۸۸.

درباره رسالت روحانیت امتیازات آنان و لوازم انجام رسالت پاسداری و صدور انقلاب نیز چنین نوشتند: تردیدی نیست که حوزه های علمیه و علمای متعهد در طول تاریخ اسلام و تشیع مهمترین پایگاه محکم اسلام در برابر حملات و انحرافات و کجروی ها بوده اند. علمای بزرگ اسلام در همه عمر خود تلاش نموده اند تا مسائل حلال و حرام الهی را بدون دخل و تصرف ترویج نمایند... در هر نهضت و انقلاب الهی و مردمی علمای اسلام اولین کسانی بوده اند که بر تارک جبین شان خون و شهادت نقش بسته است... خصوصیات بزرگی چون قناعت و شجاعت و صبر و زهد و طلب علم و عدم وابستگی به قدرت ها و مهمتر از همه احساس مسئولیت در برابر توده ها، روحانیت رازنده و پایدار و محبوب ساخته است. وجه عزتی بالاتر از این که روحانیت با کمی امکانات، تفکر اسلام ناب را بر سرزمین افکار و اندیشه مسلمانان جاری ساخته است و نهال مقدس فقاہت، در گلستان حیات و معنویت هزاران محقق به شکوفه نشسته است... اگر روحانیون طرفدار اسلام ناب و انقلاب دیربختند ابرقدرت ها و نوکرانشان مسائل را به نفع خود خاتمه می دهند... آشنایی به روش برخورد با حیلہ ها و تزویرهای فرهنگ حاکم بر جهان، داشتن بصیرت و دید اقتصادی، اطلاع از کیفیت برخورد با اقتصاد حاکم بر جهان، شناخت سیاست ها و حتی سیاسیون و فرمول های دیکته شده آنان و درک موقعیت و نقاط قوت و ضعف دو قطب سرمایه داری و کمونیزم که در حقیقت استراتژی حکومت بر جهان را ترسیم می کنند از ویژگی های یک مجتهد جامع است... حوزه ها و روحانیت باید نبض تفکر و نیاز آ آینده جامعه را همیشه در دست خود داشته باشند و همواره چند قدم جلوتر از حوادث، مہیای عکس العمل مناسب باشند. چه بسا شیوه های رایج اداره امور مردم در سال های آینده تغییر کند و جوامع بشری برای حل مشکلات خود به مسائل جدید اسلام نیاز پیدا کنند. علمای بزرگوار اسلام از هم اکنون باید برای این موضوع فکری کنند!

پیش بینی نهضت امام خمینی و انقلاب اسلامی ایران در کلام امام کاظم علیه السلام همان طور که در تبیین حقایق موجود در احادیث پیشین یادآوری شد، انقلاب اسلامی ایران به صورت های گوناگون در کلام پیامبر اسلام و امامان شیعه پیش بینی گردیده است و به مراحل و سرنوشت انقلاب و زمینه سازی آن برای ظهور حضرت مهدی علیه السلام اشاره شده است. اکنون با حدیثی از امام موسی بن جعفر علیهما السلام، ابعاد دیگری از انقلاب اسلامی ایران نشان داده می شود.

ایوب بن یحیی الجندل از امام کاظم علیه السلام چنین نقل کرده است: *رجل من اهل قم يدعو الناس الى الحق، يجتمع معه قوم كزبر الحديد، لاتزكهم الرياح العواصف ولا يملون من الحرب ولا يجبنون وعلى الله يتوكلون والعاقبه للمتقين!* ^۱ مردی از اهل قم مردم را به سوی حق دعوت نموده و فرامی خواند، برگردد او مردمانی جمع می شوند و فراهم می آیند، که چونان پاره های آهن اند، طوفان ها آنان را به لرزه نمی اندازند و از جنگ خسته نمی شوند و بزدلی نمی کنند و نمی ترسند و برخدا توکل دارند و فرجام و پایان نیک از آن پرهیزکاران است.

در این حدیث شریف امام هفتم علیه السلام «قیام و نهضت امام خمینی» و «ویژگی های انقلاب اسلامی ایران» و «امتیازات یاران راستین امام خمینی» و «سرنوشت انقلاب اسلامی ایران و پیوستگی آن به انقلاب جهانی حضرت مهدی علیه السلام» تبیین گردیده است.

شواهد و مدارک ارتباط حدیث بانهدت امام خمینی

برای پیوند و ارتباط این حدیث بانهدت امام خمینی شواهد و قرائن زیادی وجود دارد. در این جا «شاهد» برای این ارتباط ذکر می گردد. این دلایل، تردیدها درباره ارتباط حدیث با امام خمینی را از بین می برد و واقعیت را نشان می دهد.

۱ - بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار علیهم السلام، ج ۶۰، ص ۲۱۶ * سفینه البحار و مدینه الحکم والآثار، ج ۲، ص ۴۴۶ و نوشته شده بر روی جلد زر کوب ج ۱ و ۲ * محمد محمدی ری شهری، میزان الحکمه، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، چاپ اول، ۱۴۰۳ هـ ق - ۱۳۶۲ هـ ش، ج ۱، ص ۵۷۳، حدیث ۲۲۳۱ * محمد مهدی اشتهاردی، بابی گری و بهایی گری، ناصر، قم، چاپ دوم، ۱۳۸۶، ص ۲۴.

سکونت نیم قرن در قم

گرچه امام خمینی در بیستم جمادی الثانی ۱۳۲۰ هـ ق برابر با ۳۰ شهریور ۱۲۸۱ هـ ش و ۲۴ سپتامبر ۱۹۰۲ م در شهرستان خمین به دنیا آمده اند^۱ ولی در ماه رجب ۱۳۴۰ هـ ق برابر با نوروز ۱۳۰۰ هـ ش به قم هجرت کرده^۲ و تادستگیری و تبعید به خارج از کشور در ۱۳ آبان ۱۳۴۳ در قم اقامت داشته اند. در ۱۲ آبان ۱۳۵۷ از پاریس به تهران آمدند و پس از پیروزی انقلاب اسلامی در ۱۰ اسفند ۱۳۵۷ به وطن خویش قم بازگشتند و تصمیم بر ماندن در قم داشتند و در ۲ بهمن ۱۳۵۸ برای درمان به بیمارستان قلب تهران انتقال یافتند و پس از مرخصی از بیمارستان، به دستور پزشکان در تهران ماندگار شدند^۳. بنابراین حدود نیم قرن امام خمینی در شهر قم بوده اند. این حضور طولانی در قم برای قرار گرفتن «امام خمینی» در شمار «اهل قم» کافی است. قطعاً از نظر عرف و شرع و فقه، امام خمینی با پنج دهه اقامت در قم، اهل قم شناخته می شوند.

افتخار امام خمینی به قمی بودن

امام خمینی پس از پیروزی انقلاب اسلامی در سخنرانی خویش در ۱۰ اسفند ۱۳۵۷ در روز ورود به قم، خودشان را قمی دانسته و به قمی بودن خویش افتخار کرده و فرمودند: *من از عوطف ملت ایران و از عوطف «هم وطنی های» خودم «قمی ها» که من قبلاً گفته بودم از قم علم منتشر می شود، از قم قدرت منتشر شد، قم نمونه بود و من مفتخرم که در قم هستم من ۱۵ سال یا قدری بیشتر از شما دور بودم لکن دلم اینجا بود، باشما بودم. شما غیرتمندان، شما پاک جوانان سرمشق همه شدید والحمد لله تمام ملت ایران در سراسر ایران با هم همصدا شدند و این قدرت الهی*

۱ - حمید روحانی، بررسی و تحلیلی از نهضت امام خمینی، دارالعلم و دارالفکر، قم، چاپ چهارم، ۱۳۵۸، ج ۱، ص ۲۰. حمید انصاری، حدیث بیداری، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، چاپ سوم، ۱۳۷۴، ص ۱۴. محمد حسن رجیبی، زندگینامه سیاسی امام خمینی از آغاز تا تبعید، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، چاپ اول، ۱۳۷۱، ج ۱، ص ۱۱۸.

۲ - حدیث بیداری، ص ۱۶.

۳ - حدیث بیداری، ص ۱۰۶ و ص ۱۱۸.

بود که طاعت رашکست^۱. در فروردین ۱۳۵۸ نیز در سخنرانی دیگر خود، قم را «وطن خویش نامیده و فرمودند: من خوشحالم که بعد از سال های طولانی در میان شما رفقا، جوانان هستم. من همیشه در فکر ایران و در فکر «وطن خودم» «قم» بودم و هستم و دعا گویم. شما می دانید که قم مرکز تشیع از زمان حضرت صادق سلام الله علیه، حدود آن زمان مرکز تشیع بوده است و از قم تشیع به سایر جاها رفته است. هم علم از قم به جاهای دیگر منتشر شده است و بحمد الله شجاعت و زحمات در راه اسلام و فداکاری هم از قم منتشر شد. قم مرکز همه برکات است، خدا شما قومی را برای ما حفظ کند و همه ایران را برای همه^۲. حضور و اقامت طولانی مدت امام در قم و نظر و اظهارات عرف مردم و افتخار و تصریح خود امام بر این که وطن شان قم است، همه شواهد منطقی و عقلی برای انطباق جمله ی ابتدای حدیث امام صادق علیه السلام بر امام خمینی است.

منطقه جغرافیایی قم در عصر حیات معصومین علیهم السلام

منظور از اهل قم در حدیث، منطقه جغرافیایی قم در عصر حیات امام کاظم علیه السلام است که خمین را هم شامل می گردیده است. حسن بن محمد بن حسن قمی در قرن چهارم هجری قمری در ذکر حدود قم می نویسد: از برقی روایت است که او گفت که قم چهل فرسخ در چهل فرسخ است زیرا که حدود آن بغایت از یکدیگر دورند و اقطار آن متفاوت اند و از دیگر شهرها با حوز آن گرفته اند و جمع کرده اند. برقی چنین گوید که حداقل قم از ناحیت همدان است تا میلاد مجرد که آن ساوه است و حدود دوم آن از ناحیت ری تا جوسق داود بن عمران اشعری بدو فرسخ از دیر حص که فرایش قم است... حدسیم از ناحیت فراهان است آنجا که ناحیت کرج است و گویند از آنجا که جوسق دیزو آباد است از همدان، و حد چهارم از ناحیت اصفهان تا وادی که میان قریه درام و جرقام و میان

۱- امام خمینی، صحیفه نور، (مجموعه رهنمودهای امام خمینی)، مرکز مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی و وزارت ارشاد اسلامی و سازمان انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی، تهران، چاپ اول، ۱۳۶۱، ج ۵، ص ۱۳۰.

۲- صحیفه نور، ج ۵، ص ۲۰۹.

قریه راوندست^۱ روشن است که قم با این گستردگی جغرافیایی چهل در چهل فرسخ خمین را فرامی گرفته است، بنابراین زادگاه امام خمینی نیز منطقه قم خواهد بود و دیگر جای هیچ تردیدی نمی ماند. پژوهشگری دیگر درباره حدود جغرافیای قم می گوید: وسعت شهرستان قم هفت هزار کیلومتر مربع است^۲. در هر صورت با تاکید بر شهرستان خمین زادگاه امام خمینی، باز هم آغاز حدیث امام هفتم بر امام خمینی تطبیق می کند.

اهل علم قم

بدیهی است مرد قمی که در حدیث از وی یاد شده است یکی از افراد عادی، بی سواد و درس ناخوانده نیست، قطعاً «اهل علم قم» مقصود است. امام خمینی بزرگ ترین شخصیت حوزه علمیه قم از تاسیس تا امروز می باشد. امام خمینی در ۲۹ اسفند ۱۳۰۱ که حوزه علمیه قم توسط آیت الله عبدالکریم حائری یزدی تاسیس شد در قم بودند و از آغاز تاسیس حوزه علمیه قم در این شهر اقامت داشتند و در همین حوزه درس خوانده، تربیت شده و تدریس نموده اند تا در جایگاه مرجعیت و رهبری دینی انقلاب قرار گرفتند. امام خمینی به لحاظ آثار و وجودی، جامعیت، شاگردان ممتاز فراوان، تالیفات و رهبری انقلاب، تنها شخصیت علمی مشهور، برجسته و جهانی حوزه علمیه قم می باشند. از این رو منظور از جمله «رجل من اهل قم» در واقع «رجل من اهل علم قم» است و مصداق آن امام خمینی است.

انقلاب بی سابقه در تاریخ قم

گرچه قم از زمان صدور حدیث تا امروز پایگاه بزرگ و تاریخی شیعه و پیروان اهل بیت بوده است، اما بررسی تاریخ سیاسی قم و رویدادهای آن، نشان دهنده این است که

۱ - حسن بن محمد بن حسن قمی، تاریخ قم، (تالیف ۳۷۸ ه ق)، ترجمه حسن بن علی بن حسن بن عبدالملک قمی به فارسی در ۸۰۵ ه ق، تصحیح و تحشیه جلال الدین طهرانی، مطبعه مجلس، طهران، ۱۳۱۳ ه ش - ۱۳۵۳ ه ق، ص ۲۶.
 ۲ - حسن کریمیان، قم رابشناسید جغرافیای شهرستان قم، اداره فرهنگ شهرستان قم، چاپ اول، ۱۳۲۸ ه ش، ص ۶۶ نورالدین موسوی خلخالی، دارالایمان قم در سیاحت نامه ها، زیر نظر محمود مرعشی، کتابخانه آیت الله العظمی مرعشی نجفی، قم، چاپ اول، ۱۴۲۸ ه ق - ۱۳۸۶ ه ش - ۲۰۰۷ م، ص ۵۸.

تا انقلاب اسلامی ایران، در قم انقلابی باماهیت، گستردگی، ویژگی ها و سرنوشت انقلابی که امام هفتم در این حدیث پیش بینی نموده اند پدید نیامده است و محتوای حدیث بانهضت امام خمینی تطبیق می نماید.

ازدواج و ولادت فرزندان در قم

امام خمینی در قم ازدواج کرده و پنج فرزند ایشان، سه دختر و دو پسر در قم به دنیا آمده اند. این واقعت نیز از منظر عرف گواهی بر قمی بودن امام خمینی است.

تدریس و تربیت شاگردان مبارزو وفادار در قم

امام خمینی در حوز علمیه قم شاگردان بسیاری را تربیت نمودند. شاگردان سخت کوش، پرتوان، هوشیار و مبارزی که در مکتب سیاسی امام خمینی آموزش دیدند و یاران وفادار ایشان در انقلاب اسلامی شدند. استعداد های طلاب با شاگردی و تحصیل در حوزة درس امام شکوفا شد و همین نخبگان سیاسی حوزوی بودند که در پیشرفت، پیروزی و تداوم انقلاب اسلامی ایران نقش مهمی داشته و دارند. امام خمینی در حوزة علمیه قم مجتهدان بزرگی را تربیت نمود که برخی در جایگاه مرجعیت تقلید قرار گرفتند. در برخی دوره ها در درس امام خمینی تا ۱۲۰۰ تن حضور یافته اند. شهید آیت الله سعیدی و غفاری و شهید بهشتی، باهنر، مفتاح، مطهری، محلاتی، و مراجع تقلید آبات عظام فاضل لنکرانی، ناصر مکارم شیرازی، نوری همدانی، صافی گلپایگانی، جعفر سبحانی و جوادی آملی و رهبر معظم انقلاب حضرت آیت الله خامنه ای مد ظله العالی از شاگردان امام خمینی بوده اند.^۱

تالیف و چاپ کتب در قم

بسیاری از کتاب ها و تالیفات امام خمینی در دوران تحصیل و تدریس ایشان در حوزة علمیه قم نوشته شده و برخی هم در قم چاپ گردیده است.

۱- بررسی و تحلیلی از نهضت امام خمینی، ج ۱، ص ۴۱ تا ص ۵۰ حدیث بیداری، ص ۲۱.

رمز موفقیت و راز محبوبیت امام خمینی و بزرگ ترین ویژگی ایشان «جامعیت» بوده است. امام خمینی رضوان الله تعالی علیه شخصیتی ذوقنون، ذووجوه و چندبعدی اما یک پارچه بودند و در همه علوم اسلامی صاحب نظر شده و بر آن علوم اشراف داشتند و در بسیاری از علوم اسلامی کتاب تألیف نموده اند که چاپ شده است. اکثر و اغلب این آثار علمی تا قبل از تبعید امام به ترکیه در سال ۱۳۴۳، در قم تألیف و انتشار یافته است و این واقعیت نیز شاهدی بر انطباق «رجل من اهل قم» بر شخصیت امام خمینی است. متون عرفانی و فلسفی «شرح دعای سحر» و «تعلیقه بر کتاب شرح فوائد الرضویه» و «مصباح الهدایه الی الخلافه والولایه» و «تعلیقات علی شرح فصوص الحکم و مصباح الانس» و «شرح حدیث جنود عقل و جهل» و «سر الصلاة»، معراج السالکین و صلاه العارفین» و «شرح چهل حدیث» و «آداب الصلاة» و «طلب و اراده» از ۱۳۰۷ هـ ش برابر با ۱۳۷۴ هـ ق تا ۱۳۳۱ هـ ش برابر با ۱۳۷۱ هـ ق همه در دوران اقامت امام خمینی در قم تألیف گردیده است. متون اصولی و فقهی «انوار الهدایه فی التعلیقه علی الکفایه» و «مناهج الوصول الی علم الاصول» و «رسائل» و «تعلیقه علی العروه الوثقی» و «بدایع الدرر فی قاعده نفی الضرر» و «رساله در تقیه» و «کتاب الطهاره» و «تهذیب الاصول» و «مکاسب محرمه» و «تعلیقه علی وسیله النجاه» و «رساله توضیح المسائل» و هم چنین متن سیاسی و اجتماعی «کشف الاسرار» نیز در وطن امام خمینی در قم نوشته شده است.^۱

قم پایگاه اصلی نهضت و سنگر بزرگ مبارزات امام خمینی

مبارزات امام خمینی با رژیم سلطنتی پهلوی و مخالفت ایشان با «رفرم آمریکایی شاه و انقلاب سفید» و «لایحه انجمن های ایالتی و ولایتی» و «لایحه کاپیتولاسیون» و سخنرانی های پر شور و تحول آفرین امام خمینی در قم بوده است. ماموران رژیم پهلوی دوبار امام خمینی را از قم دستگیر و به تهران برده اند. قم پایگاه و سنگر مبارزه، قیام و انقلاب امام خمینی است. قم پایتخت اندیشه سیاسی دینی امام خمینی و تفکرات انقلابی اسلامی شده و از آنجا به سراسر ایران گسترش یافته است. تمام درگیری های امام خمینی با شاه

۱ - یحیی فوزی، اندیشه سیاسی امام خمینی رحمه الله علیه، دفتر نشر معارف نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه ها، قم، چاپ اول، ۱۳۸۴ هـ ش، ص ۵۷ تا ص ۶۴.

ورژیم سلطنتی از ۱۳۴۰ تا تبعید امام به بورسای ترکیه در ۱۳۴۳ در قم روی داده است. دعوت مردم از سوی امام خمینی به سوی نبرد و جهاد با طاغوت زمان شاه ورژیم شاهنشاهی ضد اسلامی پهلوی از قم آغاز شد و ادامه یافت تا به پیروزی رسید.

مفهوم «اهل قم» در لغت و اصطلاح

در این حدیث شریف «اهل قم» به کار رفته است. در لغت عرب هر جا اهل به مکان اضافه شود به معنای «ساکنان» آن مکان می باشد و هرگز به معنای زادگاه و محل ولادت نبوده و نیست. درباره مفهوم اهل بیت نوشته اند: اهل البیت سگانه^۱. اهل بیت ساکنان آن هستند. اهل مکه ساکنان بیت الله الحرام و شهر مکه اند^۲. در معنای اهل بلد گفته اند: اهل البلد سگانه^۳. اهل شهر ساکنان شهرند کسانی که در شهر زندگی می کنند. «اهل قم» به معنای «ساکنان شهر قم» است نه کسانی که الزاماً زادگاهشان قم باشد و در این شهر به دنیا آمده باشند. بنابراین اهل قم در حدیث تمام کسانی را که ساکن قم اند در بر می گیرد، چه در قم به دنیا آمده باشند و چه در جای دیگری به دنیا آمده و به قم رفته و ساکن این شهر شده باشند. گرچه ممکن است به ذهن برخی افراد برسد اهل قم اختصاص به کسانی که زادگاهشان قم است دارد ولی این برداشت هیچ ریشه ی لغوی ندارد و از نظر لغت نادرست است. در لغت اهل قم عام است و شامل هر فردی که از نظر عرف ساکن قم باشد می گردد. امام خمینی رضوان الله تعالی علیه از هجرت به قم تا تبعید به خارج از ایران، در حدود نیم قرن، در قم سکونت داشتند و در محله یخچال قاضی خانه ای خریداری نموده و در آن ساکن بوده اند^۴. بایک عمر سکونت امام خمینی در شهر قم، جای هیچ

۱ - ابی الحسن احمد بن فارس بن زکریا، ترتیب مقایس اللغة، تحقیق عبدالسلام محمد هارون و تنقیح علی عسکری وحید مسجدی، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، قم، چاپ اول، ۱۳۸۷، ص ۵۴. فخرالدین طریحی، مجمع البحرین و مطلع النیرین، تحقیق سید احمد حسینی، المکتبه المرتضویه، بی جا، بی تا، ج ۵، ص ۳۱۴. ابن منظور، لسان العرب، نشر ادب الحوزه، قم، چاپ اول ۱۴۰۵ هـ ق - ۱۳۶۳ هـ ش، ج ۱۱، ص ۲۹. المعجم العربی الحدیث، ج ۱، ص ۲۸۴.

۲ - لسان العرب، ج ۱۱، ص ۲۸ و ص ۲۹.

۳ - سعید خوری شرتونی لبنانی، اقرب الموارد فی فصیح العربیه والشوارد، مکتبه آیت الله العظمی المرعشی النجفی، قم، چاپ اول، ۱۴۰۳ هـ ق، ج ۱، ص ۲۳.

۴ - محمد حسن رحیمیان، در سایه آفتاب (یادها و یادداشت هایی از زندگی امام خمینی)، موسسه پاسدار اسلام، قم، چاپ سوم، مرداد ۱۳۷۱، ص ۱۷ و ص ۲۳.

تردید نمی ماند که ایشان اهل قم اند و قطعاً اهل قم در این حدیث امام کاظم علیه السلام، می تواند امام خمینی را در بر گیرد.

ویژگی های انقلاب اسلامی ایران در کلام امام هفتم

در سخنان امام کاظم علیه السلام درباره ی امتیازات و ویژگی های انقلابی که رهبر قومی آن را ایجاد می کند برخی ویژگی های نهضت امام خمینی و انقلاب اسلامی بیان شده است. هدف انقلاب اسلامی دعوت به سوی حق است. اهداف انحرافی و شیطانی قدرت طلبی، دنیاگرایی، ریاست طلبی، ثروت اندوزی، و شهوت رانی ندارد. در جمله ی زیبای «یدعو الناس الی الحق» نکته های مهمی درباره انقلاب مردمی وجود دارد. او «دعوت» می کند بنابراین تحول آزادانه، آگاهانه و اختیاری است، تحمیلی و اجباری نمی باشد. او «ناس» یعنی «مردم» را دعوت می کند و مخاطب او یک گروه و قشر خاص نیست انقلاب او طبقاتی نیست مردمی است عموم مردم را فرامی خواند. او فقط مردم قم یا تنها مردم ایران را به بیداری اسلامی و مبارزه با دشمنان اسلام دعوت نمی کند بلکه مخاطب او جهانیان اند. انقلاب محدود نیست و با صدور انقلاب به همه نژادها و کشورها خواهد رسید. او در حاکمیت باطل، مردم را به سوی حق دعوت می کند. او همه را به سوی «حق» دعوت می کند. انقلاب او دینی، مذهبی، الهی و مقدس است. به سوی خدا، پیامبر، قرآن و امامان و تشکیل حکومت اسلامی و برقراری عدالت راهنمایی می کند.

ویژگی ها و ابعاد حق در قرآن

از منظر قرآن کریم «حق» به شکل دقیق از جانب خداوند بیان شده است^۱. خدا و فعل خدا و احکام خدا و کتاب خدا و پیامبر خدا و خلفاء و امامان و اوصیای پیامبر خدا «حق» اند^۲. حق پایه و محور احکام و قوانین دین اسلام است^۱ تبیین و ابلاغ حق

۱- انعام، آیه ۵۷

۲- راضب اصفهانی، المفردات فی غریب القرآن، دفتر نشر کتاب، تهران، چاپ دوم، ۱۴۰۴ ه. ق، ص ۱۲۵ و ص ۱۲۶ بقره، آیه ۱۱۹ و ۱۴۶ و ۲۵۲ و آل عمران، آیه ۱۰۸ و نساء، آیه ۱۷۰ و فاطر ۲۴ و لقمان، آیه ۳۰ و احزاب، آیه ۴ و ص، آیه ۸۴

وظیفه و مأموریت الهی پیامبر خدا حضرت محمد صلی الله علیه و آله وسلم بوده است.^۱ اظهار حق و ترویج حق و ظایف عالمان دینی است^۲ پیروزی حق و ریشه کن شدن بنیان باطل و کفر هدف فرمان خداوند بر جهاد است^۳ پیروزی حق بر باطل جلوه ای از هدفداری نظام آفرینش است.^۴ محبوب باطل و پیروزی حق سنت الهی است.^۵ اراده الهی بر پیروزی حق تعلق دارد.^۶ خداوند منشأ پیروزی حق و عامل شکست باطل است.^۷ پیروی از حق وظیفه مومنان است.^۸ عالمان روحیه حق پذیری دارند.^۹ علم به وحدانیت خدا، اجتناب از سودجویی، تأمل و اندیشیدن در کیفیت آفرینش، تواضع و سلامت قلب زمینه ساز حق طلبی اند.^{۱۰} سفارش به حق از مصادیق عمل صالح است و راه رهایی از زیان کاری است.^{۱۱} سودمندی و ماندگاری از ویژگی های حق است.^{۱۲} بر اساس حدیث امام باقر علیه السلام و امام کاظم علیه السلام هدف رهبرانقلاب طلب حق و دعوت به «حق» است. مردمی مردم ایران و جهانیان را به حق فرامی خواند.

دعوت به سوی حق، هدف انقلاب

طلب حق، سوال خیر و دعوت به حق که در احادیث برای تبیین اهداف انقلاب اسلامی آمده است نشان دهنده ماهیت دینی و تقدس انقلاب است. از منظر اسلام، انقلاب هدف نیست و هر انقلابی ارزشمند نمی باشد. تنها انقلابی که واقعاً توحیدی و اسلامی و در راه حق

۱- توبه، آیه ۲۳، فتح، آیه ۲۸.

۲- سوره اسراء، آیه ۸۱، سبأ، آیه ۴۹، کهف، آیه ۲۹.

۳- بقره، آیه ۴۲ و ۲۱۳، آل عمران، آیه ۷۱.

۴- انفال، آیه ۷ و ۸، انبیاء، آیه ۱۶ تا ۱۸.

۵- رعد، آیه ۱۷، انبیاء، آیه ۱۸، شوری، آیه ۲۴.

۶- انفال، آیه ۷، توبه، آیه ۴۸، یونس، آیه ۸۲، شوری، آیه ۲۴.

۷- انفال، آیه ۷، یونس، آیه ۸۲، انبیاء، آیه ۱۸، شوری، آیه ۲۴.

۸- محمد، آیه ۳.

۹- حج، آیه ۵۴.

۱۰- سبأ، آیه ۶.

۱۱- نور، آیه ۴۸ و ۴۹، ق، آیه ۵۶، مائده، آیه ۸۲ و ۸۳، حج، آیه ۵۳ و ۵۴.

۱۲- عصر، آیه ۲ و ۳.

۱۳- رعد، آیه ۱۷.

و خیر باشد مقدس است. واژه ی حق و خیر در این روایات گویای جهت گیری سازنده، مثبت و الهی انقلاب اسلامی است.

حرکت و تحولی که در راه نابودی باطل و احیاء حق باشد سزاوارستایش است. تحولی که به رهبری حق یعنی فقیه عادل نائب ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف انجام شود می تواند برای رسیدن به حق یعنی تشکیل حکومت اسلامی باشد و بار رهبری و هدف حق ماهیت مقدس پیدا کند. خدا و پیامبر و قرآن و امامان سرچشمه ی حق و خیر واقعی اند. تلاش در راه نابودی طاغوت و حکومت ضد اسلامی و جهاد در راه برقراری حکومت اسلامی بی رهبر امکان پذیر نیست و تنها به رهبری الهی فقیهان عادل و روحانیون و عالمان دینی «حق» است و در پیشگاه خدای متعال اجر و پاداش بی پایان دارد. انقلاب اسلامی ایران به رهبری فقیه عادل امام خمینی رضوان الله تعالی علیه که رهبر برحق بود انجام شد و اهدافش اجرای احکام الهی و مقاصد قرآن و سنت پیامبر و اهل بیت است که اهداف حق اند، بنابراین انقلاب حق است و حق سودمند، پایدار و ماندگار خواهد بود.

ناس مخاطب انقلاب

مخاطب اسلام و قرآن و پیامبر و امامان «ناس» است^۱. ناس به معنای انسان ها و عموم مردم است. منظور از ناس یک گروه و طبقه خلاص از انسان ها و یک قشر از اقشار جامعه نیست. همه مردم است^۲. ناس همه طبقات و اقشار مردم از نژادها، ملت ها، کشورها و قاره ها را شامل می شود.

امام خمینی «ناس» و عموم اقشار جامعه و همه طبقات اجتماع در ایران اسلامی را به سوی «حق» فراخواند بنابراین نهضت امام خمینی مردمی بود. او همه ملت های کشورهای اسلامی و همه نژادها و مردم در همه قاره ها در سراسر کره زمین را به سوی «حق» راهنمایی کرد بنابراین نهضت امام خمینی جهانی است. «مردمی» و «جهانی بودن» دو ویژگی بارز انقلاب اسلامی ایران در مقایسه با سایر انقلاب ها در تاریخ سیاسی گزارش گردیده

۱ - بقره، آیه ۲۱ و ۱۸۵ و ۱۸۷ و ۲۱۳ آل عمران، آیه ۴ و ۹۷ و ۱۱۰ و ۱۳۸ نساء، آیه ۷۹ و ۱۷۰ احزاب، ۱۵۸ سبأ، آیه ۲۸ حدید، آیه ۲۵.

۲ - مرتضی مطهری، جامعه و تاریخ، انتشارات صدرا، تهران، چاپ اول، بی تا، ص ۱۶۶ المفردات فی غریب القرآن، ص ۵۰۹ لسان العرب، ج ۶، ص ۲۴۵.

است. همان طور که مخاطبان پیامبر اسلام صلی الله علیه وآله وسلم «ناس» و عموم اقشار مردم در مکه و مدینه و همه نژادها و ملت ها در طول تاریخ تا روز قیامت در همه کشورها بوده و هست، نهضت امام خمینی که در استمرار نهضت انبیاء الهی و انقلاب اسلامی پیامبر اعظم و قیام عاشورا است نیز مردمی و جهانی است.

امام خمینی درباره تاثیر گذاری نهضت اسلامی ایران بر جهان اسلام فرمودند: نهضت مقدس ایران، نهضت اسلامی است و از این جهت بدیهی است که همه مسلمین جهان تحت تاثیر آن قرار می گیرند.^۱ رهبر کبیر انقلاب اسلامی پس از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران درباره جهانی بودن نهضت اسلامی نیز فرمودند: ما که نهضت کردیم برای اسلام نهضت کردیم، جمهوری، جمهوری اسلامی است. نهضت برای اسلام نمی تواند محصور باشد در یک کشور و نمی تواند محصور باشد در حتی کشورهای اسلامی. نهضت برای اسلام همان دنباله نهضت انبیاست. نهضت انبیاء برای یک محل نبوده است، پیغمبر اکرم اهل عربستان است لکن دعوتش مال عربستان نبوده، محصور نبوده به عربستان، دعوتش مال همه عالم است.^۲

در جای دیگر آرمان بزرگ جهانی بودن انقلاب را این گونه بیان نموده اند: من امیدوارم که ما بتوانیم پرچم اسلام را، پرچم جمهوری اسلامی را در همه جای دنیا برپا کنیم.^۳ ایشان جهانی شدن انقلاب اسلامی را مقدمه ظهور دانسته و فرموده اند: امیدواریم که این انقلاب یک انقلاب جهانی بشود و مقدمه برای ظهور حضرت بقیه الله ارواحنا له الفداء باشد.^۴ ایشان درباره اهداف جهانی انقلاب فرموده اند: مسائل اقتصادی و مادی اگر لحظه ای مسئولین را از وظیفه ای که بر عهده دارند منصرف کند، خطری بزرگ و خیانتی سهمگین را به دنبال دارد. باید دولت جمهوری اسلامی تمامی سعی و توان خود را در اداره هر چه بهتر مردم بنماید، ولی این بدان معنایست که آنها را از اهداف عظیم انقلاب که ایجاد حکومت جهانی اسلام

۱- صحیفه نور، ج ۴، ص ۱۱۴.

۲- صحیفه نور، ج ۱۰، ص ۱۱۵.

۳- صحیفه نور، ج ۸، ص ۲۶۷.

۴- صحیفه نور، ج ۱۶، ص ۸۸.

است منصرف کند. مردم عزیز ایران که حقاً چهره منور تاریخ بزرگ اسلام در زمان معاصرند، باید سعی کنند که سختی‌ها و فشارها را برای خدا پذیرا گردند تا مسئولان بالای کشور به وظیفه‌ی اساسی‌شان که نشر اسلام در جهان است برسند.^۱

در پایان مقدمه وصیت نامه خویش نیز درباره مخاطبان وصیت نامه سیاسی الهی خویش نوشته‌اند: آنچه لازم است تذکردهم آن است که وصیت سیاسی الهی این جانب اختصاص به ملت عظیم الشان ایران ندارد بلکه توصیه به جمیع ملل اسلامی و مظلومان جهان از هر ملت و مذهب می‌باشد.^۲

امام خمینی بایامی کتبی دردی ۱۳۶۷ ابر قدرت شرق، گورباچف رهبر شوروی سابق رابه رهانمودن باطل (کمونیسم، مارکسیسم، ماتریالیسم، الحاد، کفر و شرک) و پذیرش حق (خدا، پیامبر، قرآن، دین اسلام، احکام اسلامی، حکومت اسلامی و انقلاب اسلامی ایران) فراخواند و دعوت کرد^۳ و پیام رسان این نامه آیت الله جوادی آملی در شرح نامه نوشت: هدف اصلی نهضت اسلامی ایران به رهبری امام خمینی قدس الله نفسه الزکیه جهانی بوده و هست و تفاوت بین پیام‌های امام خمینی برای شاه معدوم و مسئولان سلسله منحن پهلوی و بین پیام آن حضرت برای میخائیل گورباچف، رهبر کنونی شوروی اتحاد جماهیر شوروی فقط در نحوه اجرای وراثت عمومی اولوالعزمهای الهی است و گرنه ماموریت دینی نسبت به درون مرز ایران و بیرون آن یکسان است و امتیاز در تدرج اجرا خواهد بود.^۴

ویژگی‌های یاران امام خمینی

در قسمت سوم حدیث امام هفتم از «یجمع معه» تا «وعلی الله یتوکلون»، ویژگی‌های یاران و همراهان مرد قمی رهبر انقلاب حق ذکر شده است. گرداو یارانی با پنج ویژگی جمع می‌شوند. قوم و ملتی که همانند پاره‌های آهن محکم‌اند آن چنان ایمانی دارند که

۱- صحیفه نور، ج ۲۱، ص ۱۰۸.

۲- صحیفه نور، ج ۲۱، ص ۱۷۳.

۳- صحیفه نور، ج ۲۱، ص ۶۶ تا ص ۶۹.

۴- آوای توحیدنامه امام خمینی سلام الله علیه به گورباچف و شرح نامه، ص ۲۲.

خدا در دل آنان جای دارد و هیچ کس نمی تواند آنان را از اعتقاد و ایمان به خدا جدا کند. طوفان ها و تندبادها یاران آن مرد قوی را به لرزه نمی اندازد و از پای در نمی آورد. استوار ، پایدار و ثابت قدم اند و صبر و استقامت دارند. ترس در آنها راه ندارد شجاع اند و از هیچ کس جز خداوند نمی ترسند. از نبرد خسته نمی شوند و انقلاب را در میان راه رها نمی کنند و برای رساندن انقلاب به همه ی اهداف پایدارند و کوتاهی نمی کنند. نخستگی ناپذیر ، سخت کوش پرنشاط و توانا هستند. بر خدا توکل دارند و با اعتماد به خدا و خود باوری در راه نفی سلطه ظالمان، بیگانگان ، کافران و استعمارگران گام برمی دارند. دست نیاز به سوی هیچ کس جز خدای متعال دراز نمی کنند و می دانند با توکل بر خدا و یاری حق می توانند به همه ی اهداف بزرگ برسند.

سرنوشت و پایان انقلاب اسلامی

در این حدیث نیز همانند احادیث پیشین، تداوم انقلاب اسلامی ایران تا انقلاب جهانی مهدوی یادآوری گردیده است. کهن سالی و مرگ در این انقلاب راه ندارد. اهداف انقلاب آن قدر بزرگ ، کلان، نامحدود و پایان ناپذیر است که هر چه انقلاب پیش رود باز هم اهداف جلوتر خواهد بود. اسلامی کردن ایران و برقراری حکومت اسلامی ، و اسلامی کردن جهان اسلام و تشکیل حکومت اسلامی در همه کشورهای اسلامی، و جهانی شدن اسلام و گسترش اسلام به سراسر جهان و در نهایت فراهم شدن مقدمات ظهور امام زمان علیه السلام، مقاصد بسیار بزرگ و بی پایان انقلاب اسلامی ایران است. بنابراین با سعی و تلاش در راه حفظ دستاوردهای انقلاب، شکر نعمت الهی انقلاب، رساندن انقلاب به همه اهداف، مبارزه بانفوذ آفات و انحرافات و نبرد با دشمنان انقلاب و فراهم نمودن شرایط و عوامل استمرار و تداوم انقلاب، جوانی و عمر انقلاب اسلامی دراز خواهد شد و هرگز این انقلاب پایان نمی پذیرد.

انقلاب اسلامی ایران، استمرار حرکت انبیاء و امامان علیهم السلام و زمینه ساز ظهور آخرین وصی پیامبر خدا امام زمان علیه السلام است این انقلاب با گذشته و آینده ی جریان حق در تاریخ زندگی بشر ارتباط دارد و با اتصال به گذشته و آینده ی نهضت های اولیاء خدا، بی پایان و جاودان است.

امام موسی بن جعفر علیهما السلام در پایان سخنان خویش درباره ی انقلاب مرد قمی، به آیندۀ انقلاب ایران اشاره کرده اند. جمله «والعاقبه للمتقین» حقیقت عصر ظهور را نشان می دهد. در پایان تاریخ و در آخرین، بهترین و عالی ترین انقلاب الهی در زندگی بشریت، متقین بر سراسر جهان حکومت خواهند کرد. رهبران متقین، امام زمان علیه السلام است که انقلاب متقین ایران به عصر ظهورش متصل می گردد. آمدن جمله «والعاقبه للمتقین» در پایان سخنان امام هفتم علیه السلام برای تبیین عاقبت انقلاب اسلامی ایران است. امامان علیهم السلام آیه ی «والعاقبه للمتقین» را که در قرآن سه بار تکرار شده است^۱ به عصر ظهور تفسیر نموده اند.

ابو صادق گفته است امام باقر علیه السلام فرمودند: *دولتنا آخر الدول لن یبقی اهل بیت لهم دولة الا ملکوا قبلنا لثلا یقولوا اذاروا سیرتنا: اذا ملکنا سرنا مثل سیره هولاء وهو قول الله عزوجل والعاقبه للمتقین*^۲. دولت ما آخرین دولت هاست و هیچ اهل بیتی که دولتی دارند باقی نمی مانند جز این که پیش از دولت ما به قدرت برسند تا زمانی که سیره ی ما را دیدند نتوانند ادعا کنند: هرگاه ما به قدرت می رسیدیم مثل سیره آنان رفتار می کردیم و همین منظور از سخن خدای عزوجل در قرآن است که فرمود: «والعاقبه للمتقین» پایان و عاقبت نیک جهان برای پارسایان است.

مطابق بیان امام باقر علیه السلام، آیه والعاقبه للمتقین نشان دهنده ی وضعیت عصر ظهور امام زمان علیه السلام است. وجود این آیه در پایان سخنان امام کاظم درباره انقلاب اسلامی ایران، در واقع سرنوشت انقلاب ایران را یادآوری می نماید. انقلاب اسلامی ایران ادامه خواهد یافت تا متقین در عصر ظهور امام زمان علیه السلام حکومت اسلامی را در سراسر جهان برقرار کنند.

امام جعفر صادق علیه السلام نیز در قالب یک بیت شعر همین حقیقت را بیان فرموده اند:

لکل اناس دولة یرغبونها ودولتنا فی آخر الدهر یظهر^۳.

۱- هود، آیه ۲۱، احراف، آیه ۱۲۸، قصص، آیه ۸۳

۲- بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار علیهم السلام، ج ۵۲، ص ۳۳۲ و ص ۳۳۹.

۳- علی یزدی حائری، الزام الناصب فی اثبات الحجج الغائب عجل الله فرجه، مؤسسه الاعلمی للمطبوعات، لبنان - بیروت، چاپ چهارم، ۱۳۹۷ هـ ق - ۱۹۷۷ م، ص ۴۸۰.

برای هرملتی دولتی است که انتظار آن رومی کشند و راضب آن اند و دولت مادر آخر روزگار و پایان تاریخ ظهور می کند و آشکار می گردد.

دولت حضرت مهدی علیه السلام دولت جاویدان و پایان تاریخ است. دولت شکست ناپذیری است که پس از آشکار شدن عجز و ناتوانی همه جریان ها و مکاتب بشری، برقرار خواهد شد و تا روز قیامت ادامه خواهد یافت.

پیوند و انقلاب در کلام امام خمینی رضوان الله تعالی علیه

یک امتیاز امام خمینی، رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران و مرجع تقلید شیعیان جهان و راهنمای مسلمانان و مستضعفان و آزادی خواهان جهان، که عامل نفوذ، تاثیر گذاری و محبوبیت فراوان ایشان هم شده است همین واقعیت است که ایشان «نائب ولی عصر، امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف» بود. مردم «امام خمینی» را «نائب حضرت مهدی علیه السلام» می شناختند و از ایشان اطاعت و پیروی کردند. بیدیهی و روشن است که «نائب» باید در راستای تحقق اهداف و مقاصد «منوب عنه» اقدام کند و همینطور هم شد. امام خمینی در گفتار و رفتار در جهت زمینه سازی برای ظهور قائم آل محمد علیهم السلام گام برداشت و خود را سرباز و فدایی امام زمان می دانست. زمستان سال ۱۳۴۱ در آغاز انقلاب اسلامی، زمانی که اهداف کوچک و بزرگ انقلاب را برای یاران ترسیم نمود، بر اساس وظیفه شرعی و تجربیات نهضت های صدساله اخیر ایران و با تدبیر، آگاهی و هوشیاری سیاسی «نابودی رژیم سلطنتی پهلوی» و «نفی رژیم جعلی صهیونیستی اسرائیل» و «نفی نظام سلطه بین المللی و سلطه جهانی آمریکا» را در اهداف مقدماتی انقلاب جای داد و «اسلامی کردن ایران» و «اسلامی شدن جهان اسلام» و «جهانی شدن اسلام» را سه هدف بزرگ، بلند مدت و نهایی انقلاب دانست که زمینه ساز ظهور حضرت مهدی علیه السلام خواهد شد.^۱

امام خمینی در «شعر انتظار» انقلاب اسلامی ایران را از آغاز آن در ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ در راستای انتظار فرج ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف دانسته و چنین می سراینده:

۱ - حبیب الله هسگر اولادی، روزنامه جمهوری اسلامی، سال بیستم، شماره ۵۶۹۶، یکشنبه ۱۱ بهمن ۱۳۷۷، ۱۴ شوال ۱۴۱۹، ص ۱۴.

سالهامی گذرد، حادثه هامی آیند انتظار فرج از نیمه خرداد کشم^۱.

امام خمینی که در حوزه علمیه قم تربیت شد و از این حوزه پیاخاست و انقلاب اسلامی راهبری نمود به انقلابیون یادآوری می نمایند. ببینید تحت مراقبت هستید، نامه اعمال مامی رود پیش امام زمان سلام الله علیه، هفته ای دودفعه بر حسب روایت. نکند که خدای نخواست از من و شما و سایر دوستان امام زمان سلام الله علیه یک وقت چیزی صادر شود که موجب افسردگی امام زمان سلام الله علیه باشد^۲.

ایشان وظیفه مردم انقلابی ایران را انتظار فرج و فراهم ساختن مقدمات ظهور حضرت مهدی علیه السلام می دانند و می فرمایند: ما همه انتظار فرج داریم و باید در این انتظار خدمت کنیم. انتظار فرج، انتظار قدرت اسلام است و ما باید کوشش کنیم تا قدرت اسلام در عالم تحقق پیدا کند و مقدمات ظهور آن شاء الله تهیه بشود^۳.

ایشان درباره وظایف حکومت و مسلمانان در ایران و دنیای اسلام فرموده اند: ان شاء الله اسلام را آن طور که هست در این مملکت پیاده کنیم و مسلمانان جهان نیز از اسلام رادرممالک خودشان پیاده کنند و دنیا، دنیای اسلام باشد و زور و ظلم و جور از دنیا بر طرف بشود و مقدمه باشد برای ظهور ولی عصر ارواحنا له الفداء^۴. در جای دیگر دستاوردهای انقلاب اسلامی ایران را از علائم ظهور امام زمان شمرده و فرموده اند: دست عنایت خدای تبارک و تعالی به سر این ملت کشیده شده است و ایمان آنها را تقویت فرموده است که یکی از علائم ظهور بقیه الله ارواحنا له الفداء است^۵.

در پیامی دیگر ارتباط بنیادین انقلاب اسلامی ایران و انقلاب مهدوی را بسیار زیبا و دلنشین این گونه نوشته اند: انقلاب مردم ایران نقطه شروع انقلاب بزرگ جهان اسلام به

۱- امام خمینی، دیوان امام (مجموعه اشعار امام خمینی سلام الله علیه)، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، تهران، چاپ ششم، ۱۳۷۴ ه. ش، ص ۱۵۴.

۲- امام خمینی، صحیفه امام، ج ۸، ص ۳۹۱.

۳- صحیفه امام، ج ۸، ص ۳۷۴.

۴- صحیفه امام، ج ۱۵، ص ۲۸۲.

۵- صحیفه امام، ج ۱۶، ص ۱۳۰.

پرچمداری حضرت حجت ارواحنا له الفداء است که خداوند بر همه مسلمانان و همه جهانیان منت نهد و ظهور فرجش را در عصر حاضر قرار دهد^۱.

امید و آرزوی امام خمینی ارتباط و اتصال انقلاب ایران به طلوع فجر انقلاب حضرت مهدی علیه السلام بود و هست، او در این باره فرمود: امید است که این انقلاب، جرقه و بارقه ای الهی باشد که انفجاری عظیم در توده های زیرستم ایجاد نماید و به طلوع فجر انقلاب مبارک حضرت بقیه الله ارواحنا المقدمه الفداء منتهی شود^۲.

ایشان «صدور انقلاب» را برای هموار نمودن راه ظهور منجی و مصلح کل جهان حضرت مهدی علیه السلام و وظیفه ی خویش دانسته و در پیامی نوشتند: ما با خواست خدا دست تجاوز و ستم همه ستمگران را در کشورهای اسلامی می شکنیم و با صدور انقلابمان که در حقیقت صدور انقلاب راستین و بیان احکام محمدی صلی الله علیه و آله وسلم است به سیطره و سلطه و ظلم جهانخواران خاتمه می دهیم و به یاری خدا، راه را برای ظهور منجی و مصلح کل و امامت مطلق حق امام زمان ارواحنا فداء هموار می کنیم^۳.

از این رهنمودهای امام خمینی به دست می آید که آرمان و هدف بزرگ انقلاب اسلامی ایران فراهم شدن مقدمات ظهور حضرت مهدی علیه السلام است. بنابراین آنچه

۱- صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۳۲۷.

۲- صحیفه امام، ج ۱۵، ص ۶۲.

۳- صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۳۴۵.

در احادیث امامان علیهم السلام درباره ی اتصال انقلاب اسلامی پیش از ظهور به انقلاب جهانی قائم آل محمد علیهم السلام وجود دارد در کلام رهبرانقلاب اسلامی نیز به صراحت تکرار گردیده است.

نتیجه گیری

باتوجه به تفسیر آیات قرآنی و احادیث پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم که در کتب و منابع حدیثی شیعه و سنی درباره ایران وجود دارد و با دقت در احادیث امامان از اهل بیت پیامبر علیهم السلام در ارتباط با ایران و قم و تحولات ایران، حقایق بسیاری پیرامون جایگاه اسلام و تشیع ایرانیان و انقلاب اسلامی زمینه ساز ظهور حضرت مهدی علیه السلام آشکار گردید. اسلام داوطلبانه، پایدار، بی ارتداد و بی بازگشت ایرانیان، و خدمات مسلمانان ایران به جهان اسلام و نقش قم در گسترش تشیع و معارف پیامبر و اهل بیت به سراسر جهان، و پیدایش انقلاب اسلامی زمینه ساز ظهور، پیروزی نهضت امام خمینی و تشکیل حکومت اسلامی در ایران و پایداری آن تا ظهور حضرت مهدی علیه السلام، مطالب و نکات مهمی است که در این پژوهش از درون احادیث استنباط شد و برآمد. بر اساس پیش بینی احادیث، انقلاب اسلامی ایران تا انقلاب جهانی مهدوی زنده و پایدار خواهد آمد و تا ظهور حضرت مهدی علیه السلام ادامه خواهد یافت.

امیدواری و نشاط منتظران ظهور در ایران و جهان از آثار مطالعات و بررسی احادیث پیرامون ایران و قم و انقلاب اسلامی ایران است. مسلمانان ایران و جهان باید شرایط و عوامل بقاء و تداوم انقلاب اسلامی ایران را که زمینه ساز انقلاب جهانی مهدوی است فراهم نمایند تا با ایفای نقش در زمینه سازی این انقلاب برای ظهور حضرت مهدی علیه السلام، به وظایف و رسالت خویش در انتظار فرج که برترین اعمال امت اسلامی در عصر غیبت است عمل نمایند.

والسلام علی من ینخدم الحق لذات الحق

فهرست منابع

- (۱) آشنایی با ادیان بزرگ، حسین توفیقی، سمت، تهران، چاپ هشتم، ۱۳۸۵ ه. ش.
- (۲) آوای توحید، عبدالله جوادی آملی، نامه امام خمینی سلام الله علیه به گورباچف و شرح نامه، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، تهران، چاپ پنجم، ۱۳۷۳ ه. ش.
- (۳) احسن الحدیث، علی اکبر قرشی، بنیاد بعثت، تهران، چاپ اول، ۱۳۶۶ ه. ش.
- (۴) الاختصاص، شیخ مفید، عبدالله محمد بن النعمان العکبری البغدادی، تصحیح و تعلیق علی اکبر غفاری، انتشارات جامعه مدرسین حوزه علمیه، قم، چاپ اول، بی تا.
- (۵) ادیان الهی و فرق اسلامی، عبدالله ابراهیم زاده و علیرضا علی نوری، اداره آموزش عقیدتی سیاسی نمایندگی ولی فقیه در سپاه، چاپ پنجم، ۱۳۸۵ ه. ش.
- (۶) الارشاد فی معرفه حجج الله علی العباد، شیخ مفید، ترجمه سید هاشم رسولی محلاتی، انتشارات علمیه اسلامی، تهران، چاپ دوم، بی تا.
- (۷) اساس البلاغه، ابوالقاسم محمود بن عمر الزمخشری، تحقیق عبدالرحیم محمود، دفتر تبلیغات اسلامی، قم، چاپ اول، بی تا.
- (۸) اسباب النزول، علی بن احمد الواحیدی، به کوشش ایمن صالح شعبان، دارالحدیث، قاهره، چاپ اول، بی تا.
- (۹) اقرب الموارد فی فصیح العربیه والشوارد، سعید خوری شرتونی لبنانی، مکتبه آیت الله العظمی المرعشی النجفی، قم، چاپ اول، ۱۴۰۳ ه. ق.
- (۱۰) الامالی، شیخ مفید، تحقیق استاد ولی و علی اکبر غفاری، قم، جامعه مدرسین، چاپ اول، ۱۴۰۳ ه. ق.
- (۱۱) اندیشه سیاسی امام خمینی رحمه الله علیه، یحیی فوزی، دفتر نشر معارف نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه ها، قم، چاپ اول، ۱۳۸۴ ه. ش.
- (۱۲) ایران در زمان ساسانیان، آرتور کریستین سن، ترجمه رشید یاسمی، نگاه، تهران، چاپ اول، بی تا.

- (۱۳) ایران و انقلاب اسلامی، حامدالنگار، ترجمه انتشارات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، تهران، چاپ اول، بی تا.
- (۱۴) بایب گری و بهایی گری، محمد مهدی اشتهاوردی، ناصر، قم، چاپ دوم، ۱۳۸۶.
- (۱۵) بامداد اسلام، عبدالحسین زرین کوب، امیر کبیر، تهران، چاپ سیزدهم، ۱۳۸۵ ه. ش.
- (۱۶) بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار علیهم السلام، علامه شیخ محمد باقر مجلسی، موسسه الوفاء، لبنان - بیروت، چاپ سوم، ۱۴۰۳ ه. ق - ۱۹۸۳ م.
- (۱۷) البدایه والنهایه، اسماعیل بن کثیر دمشقی، به کوشش علی محمد معروض و عادل احمد، دارالکتب العلمیه، لبنان - بیروت، چاپ دوم، ۱۴۱۸ ه. ق.
- (۱۸) بررسی و تحلیلی از نهضت امام خمینی، حمید روحانی، دارالعلم و دارالفکر، قم، چاپ چهارم، ۱۳۵۸.
- (۱۹) البرهان فی تفسیر القرآن، سید هاشم بحرانی، موسسه الوفاء، لبنان - بیروت، چاپ سوم، ۱۴۰۳ ه. ق - ۱۹۸۳ م.
- (۲۰) الیان فی اخبار الصحاب الزمان علیه السلام، ابی عبدالله محمد بن یوسف بن محمد القرشی الکنجی الشافعی، موسسه الاعلمی للمطبوعات، لبنان - بیروت، چاپ چهارم، ۱۳۹۷ ه. ق - ۱۹۷۷ م.
- (۲۱) تاریخ ادبیات ایران، ادوارد گرانوئل براون، ترجمه و تحشیه علی پاشا صالح، وزارت فرهنگ، تهران، ۱۳۵۸.
- (۲۲) تاریخ ادبیات در ایران، ذبیح الله صفا، انتشارات فردوس، بی جا، چاپ هشتم، ۱۳۶۷ ه. ش.
- (۲۳) تاریخ ادیان (با ویرایش جدید)، جان بایرناس، ترجمه علی اصغر حکمت، ویراستار پرویز آتابکی، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، تهران، چاپ شانزدهم، ۱۳۸۵.
- (۲۴) تاریخ اسلام، علی اکبر فیاض، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ پنجم، ۱۳۷۲ ه. ش.
- (۲۵) تاریخ الامم والملوک، محمد بن جریر طبری، دارالکتب العلمیه، لبنان - بیروت، چاپ اول، ۱۴۱۷ ه. ق.
- (۲۶) تاریخ ایران از ورود مسلمانان تا پایان طاهریان، حسین مفتخری، سمت، تهران، چاپ اول، ۱۳۸۱ ه. ش.
- (۲۷) تاریخ پیامبر اسلام، محمد ابراهیم آیتی، تحقیق ابوالقاسم گرجی، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ اول، ۱۳۵۹.
- (۲۸) تاریخ تشیع در ایران از آغاز تا قرن دهم هجری، رسول جعفریان، انصاریان، قم، چاپ سوم، ۱۳۸۰ ه. ق - ۱۴۲۲ ه. ق.
- (۲۹) تاریخ قم، حسن بن محمد بن حسن قمی، (تالیف ۳۷۸ ه. ق)، ترجمه حسن بن علی بن حسن بن عبدالملک قمی به فارسی در ۸۰۵ ه. ق، تصحیح و تحشیه جلال الدین طهرانی، مطبعه مجلس، طهران، ۱۳۱۳ ه. ش - ۱۳۵۳ ه. ق.
- (۳۰) تاریخ یعقوبی، ابن واضح یعقوبی، احمد بن ابی یعقوب، ترجمه محمد ابراهیم آیتی، مرکز انتشارات علمی و فرهنگی، وابسته به وزارت فرهنگ و آموزش عالی، تهران، چاپ سوم، ۱۳۶۲.
- (۳۱) التیان فی تفسیر القرآن، شیخ طوسی، به کوشش احمد حبیب العاملی، دار احیاء التراث العربی، لبنان - بیروت، چاپ اول، بی تا.

- (۳۲) ترتیب مقایسه اللغه، ابی الحسن احمد بن فارس بن زکریا، تحقیق عبدالسلام محمد هارون و تنقیح علی عسکری وحیدر مسجدی، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، قم، چاپ اول، ۱۳۸۷.
- (۳۳) تفسیر الصافی، مولی محسن فیض کاشانی، موسسه الاعلمی للمطبوعات، لبنان - بیروت، چاپ دوم، ۱۴۰۲ هـ ق - ۱۹۸۲ م.
- (۳۴) التفسیر الکبیر، محمد عمر فخر رازی، دفتر تبلیغات اسلامی، قم، چاپ چهارم، ۱۴۱۳ هـ ق.
- (۳۵) تفسیر المنار، محمد رشید رضا، دار المنار، قاهره، چاپ چهارم، ۱۳۷۳ هـ ق.
- (۳۶) التفسیر المنیر، وهبه الزحیلی، دار الفکر المعاصر، لبنان - بیروت، چاپ اول، ۱۴۱۱ هـ ق.
- (۳۷) تفسیر جوامع الجامع، امین الدین ابوعلی الفضل بن الحسن الطبرسی، تصحیح و تعلیق ابوالقاسم گرجی، دانشگاه تهران و مرکز مدیریت حوزه علمیه قم، چاپ دوم، ۱۴۰۹ هـ ق - ۱۳۶۷ هـ ش.
- (۳۸) تفسیر نمونه، ناصر مکارم شیرازی و همکاران، دارالکتب الاسلامیه، تهران، چاپ دوازدهم، ۱۳۷۵ هـ ش.
- (۳۹) تفسیر نور، محسن قرآنی، مرکز فرهنگی درسهای از قرآن، تهران، چاپ پنجم، بهار ۱۳۸۳.
- (۴۰) تفسیر نور الثقلین، شیخ عبدعلی بن جمعه العروسی الحویزی، تصحیح و تعلیق هاشم رسولی محلاتی، چاپ بانفقه ابوالقاسم سالک، المطبعه العلمیه، قم، چاپ دوم، ۱۳۸۳ هـ ق.
- (۴۱) جامع البیان عن تأویل آی القرآن، محمد بن جریر طبری، به کوشش صدقی جمیل العطار، دارالفکر، لبنان - بیروت، چاپ اول، ۱۴۱۵ هـ ق.
- (۴۲) الجامع لاحکام القرآن (تفسیر قرطبی)، ابو عبدالله محمد بن احمد الانصاری القرطبی، تحقیق عبدالرزاق المهدی، دارالکتاب العربی، لبنان - بیروت، چاپ اول، ۱۴۱۸ هـ ق - ۱۹۹۷ م.
- (۴۳) جامعه و تاریخ، مرتضی مطهری، انتشارات صدرا، تهران، چاپ اول، بی تا.
- (۴۴) جواهر الکلام فی شرح شرائع الاسلام، محمد حسن نجفی، تحقیق و تعلیق عباس قوچانی، دار احیاء التراث العربی، لبنان - بیروت، چاپ هفتم، ۱۹۸۱ م.
- (۴۵) حدیث بیداری، حمید انصاری، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، چاپ سوم، ۱۳۷۴.
- (۴۶) خدمات متقابل اسلام و ایران، مرتضی مطهری، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، چاپ جدید، ۱۳۶۲.
- (۴۷) دارالایمان قم در سیاحت نامه ها، نورالدین موسوی خلخالی، زیر نظر محمود مرعشی، کتابخانه آیت الله العظمی مرعشی نجفی، قم، چاپ اول، ۱۴۲۸ هـ ق - ۱۳۸۶ هـ ش - ۲۰۰۷ م.
- (۴۸) الدر المنثور فی التفسیر بالمأثور، جلال الدین سیوطی، تصحیح شیخ نجف نجیب، دار احیاء التراث العربی، لبنان - بیروت، چاپ اول، ۱۴۲۱ هـ ق.
- (۴۹) در سایه آفتاب (یادها و یادداشت هایی از زندگی امام خمینی)، محمد حسن رحیمیان، موسسه پاسدار اسلام، قم، چاپ سوم، مرداد ۱۳۷۱.
- (۵۰) دو سال آخر فرم... تا انقلاب، ه. موحد، رخدادهای دی ۵۵ تا بهمن ۵۷، امیر کبیر، تهران، چاپ اول، ۱۳۶۱.

- (۵۱) دیباچه ای بر رهبری، ناصرالدین صاحب الزمانی، انتشارات عطایی، تهران، ۱۳۳۵.
- (۵۲) دین بهی فلسفه دین زرتشت، مهرداد مهرین، موسسه انتشاراتی فرهنگی فروهر، تهران، چاپ دوم، ۱۳۸۰ هـ ش.
- (۵۳) دین شناسی تطبیقی، کداریات تیواری، ترجمه مرضیه شنکایی، سمت، تهران، چاپ اول، ۱۳۸۱ هـ ش.
- (۵۴) دین های ایران، گنویدن گرن، ترجمه منوچهر فرهنگ، آگاهان دیده، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۷ هـ ش.
- (۵۵) دیوان امام (مجموعه اشعار امام خمینی سلام الله علیه)، امام خمینی، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، تهران، چاپ ششم، ۱۳۷۴ هـ ش.
- (۵۶) ربیع الابرار و نصوص الاخبار، محمود بن عمر زرخشری، تحقیق سلیم النعیمی، مطبعه العانی، بغداد، چاپ اول، ۱۹۷۶ م.
- (۵۷) روح المعانی فی تفسیر القرآن العظیم والسبع المثانی، شهاب الدین محمود آلوسی بغدادی، دارالفکر، لبنان - بیروت، چاپ اول، ۱۳۹۸ هـ ق - ۱۹۷۸ م.
- (۵۸) روض الجنان و روح الجنان، ابوالفتح رازی، به کوشش یحیی و ناصح، آستان قدس رضوی، مشهد، چاپ اول، ۱۳۷۵ هـ ش.
- (۵۹) الروضه البهیة فی شرح اللمعه الدمشقیة، زین الدین الجیمی العاملی (شهید ثانی)، تصحیح و تعلق محمد کلاتر، دارالعالم الاسلامی، لبنان - بیروت، چاپ اول، بی تا.
- (۶۰) روضه المتقین فی شرح من لایحضره الفقیه، مولی محمد تقی مجلسی، بنیاد فرهنگ حاج محمد کوشان پور، قم، چاپ دوم، ۱۴۱۰ هـ ق.
- (۶۱) الزام الناصب فی اثبات الحججه الغائب عجل الله فرجه، علی یزدی حائری، موسسه الاعلمی للمطبوعات، لبنان - بیروت، چاپ چهارم، ۱۳۹۷ هـ ق - ۱۹۷۷ م.
- (۶۲) زندگینامه سیاسی امام خمینی از آغاز تا تبعید، محمد حسن رجبی، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، چاپ اول، ۱۳۷۱.
- (۶۳) سبل الهدی والرشاد، محمد بن یوسف الصالحی، به کوشش عبدالموجود و معوض، دارالکتب العلمیه، لبنان - بیروت، چاپ اول، ۱۴۱۴ هـ ق.
- (۶۴) سفینه البحار و مدینه الحکم والآثار، حاج شیخ عباس قمی، دارالمرتضی، لبنان - بیروت، چاپ اول، بی تا.
- (۶۵) سنن ابن ماجه، حافظ ابی عبدالله محمد بن یزید قزوینی، تحقیق محمد فواد عبدالباقی، دارالفکر، لبنان - بیروت، چاپ اول، بی تا.
- (۶۶) سیره المصطفی نظره جدیده، هاشم معروف الحسنی، منشورات الشریف الرضی، قم، چاپ دوم، ۱۳۶۴ هـ ش.
- (۶۷) السیره النبویه، ابن هشام، به کوشش مصطفی السقاء و دیگران، المكتبه العلمیه، لبنان - بیروت، چاپ اول، بی تا.

- (۶۸) شرائع الاسلام فی مسائل الحلال والحرام، محقق حلی ابوالقاسم نجم الدین جعفر بن الحسن، دارالاضواء، لبنان - بیروت، چاپ اول، ۱۴۰۳ هـ ق - ۱۹۸۳ م.
- (۶۹) شرح نهج البلاغه، ابن ابی الحدید معتزلی، تحقیق محمد ابوالفضل ابراهیم، اسماعیلیان، قم، چاپ اول، بی تا.
- (۷۰) صحیح بخاری، ابو عبدالله محمد بن اسماعیل بن ابراهیم ابن المغیره بن بردزبه البخاری الجعفی، دارالفکر، لبنان - بیروت، چاپ اول، ۱۴۰۱ هـ ق - ۱۹۸۱ م.
- (۷۱) صحیح مسلم، ابوالحسین مسلم بن الحجاج القشیری النیسابوری، تحقیق وتصحیح محمد فواد عبدالباقی، داراحیاء التراث العربی، لبنان - بیروت، چاپ دوم، ۱۹۷۲ م، باب فضل فارس.
- (۷۲) صحیفه نور، (امام خمینی، مجموعه رهنمودهای امام خمینی)، مرکز مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی وزارت ارشاد اسلامی و سازمان انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی، تهران، چاپ اول، ۱۳۶۱.
- (۷۳) صدور انقلاب از دیدگاه امام خمینی (تبیان دفتر ششم)، معاونت پژوهشی موسسه تنظیم و نشر امام خمینی، تهران، چاپ سوم، ۱۳۷۸ هـ ش.
- (۷۴) الطبقات الکبری، ابن سعد، دار بیروت للطباعة والنشر، لبنان - بیروت، چاپ اول، ۱۴۰۵ هـ ق.
- (۷۵) عیون اخبار الرضا علیه السلام، شیخ صدوق، ترجمه علی اکبر غفاری و حمیدرضا مستفید، دارالکتب الاسلامیه، تهران، چاپ اول، ۱۳۸۰ هـ ش.
- (۷۶) فرهنگ فارسی عمید، حسن عمید، امیر کبیر، تهران، چاپ اول، ۱۳۶۳.
- (۷۷) فرهنگ فارسی، محمد معین، امیر کبیر، تهران، چاپ پنجم، ۱۳۶۲.
- (۷۸) فی انتظار الامام، عبدالهادی فضلی، دارالزهراء للطباعة والنشر والتوزیع، لبنان - بیروت، چاپ دوم، ۱۳۹۲ هـ ق - ۱۹۷۲ م.
- (۷۹) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، انتشارات آستان قدس رضوی شرکت به نشر، مشهد، چاپ سوم، ۱۳۸۰.
- (۸۰) قم رایشناسید جغرافیای شهرستان قم، حسن کریمیان، اداره فرهنگ شهرستان قم، چاپ اول، ۱۳۲۸ هـ ش.
- (۸۱) کارنامه اسلام، عبدالحسین زرین کوب، امیر کبیر، تهران، چاپ سیزدهم، ۱۳۸۷ هـ ش.
- (۸۲) الکامل فی التاریخ، ابن اثیر جزیری، به کوشش عبدالله قاضی، دارالکتب العلمیه، لبنان - بیروت، چاپ اول، ۱۴۰۷ هـ ق.
- (۸۳) کتاب الغیبه، محمد بن ابراهیم بن جعفر نعمانی معروف به ابن ابی زینب، موسسه الاعلمی للمطبوعات، لبنان - بیروت، چاپ اول، ۱۴۰۳ هـ ق - ۱۹۸۳ م.
- (۸۴) الکشاف عن حقائق غوامض التنزیل و عیون الاقاویل فی وجوه التاویل، جارالله محمود بن عمر زمخشری، دارالکتب العربی، لبنان - بیروت، چاپ اول، بی تا.

- ۸۵) کشف الاسرار و عده الابرار ابوالفضل رشیدالدین میبدی، به کوشش علی اصغر حکمت امیر کبیر، تهران، چاپ چهارم، ۱۳۶۱ ه. ش.
- ۸۶) کشف الغمه فی معرفه الائمه علیهم السلام، ابوالحسن علی بن عیسی بن ابی الفتح اربلی، دارالکتب الاسلامی، لبنان - بیروت، چاپ اول، ۱۴۰۱ ه. ق - ۱۹۸۱ م.
- ۸۷) کلیات سعدی، شیخ سعدی، به اهتمام محمدعلی فروغی، امیر کبیر، تهران، چاپ چهارم، ۱۳۶۳.
- ۸۸) کنز العمال فی سنن الاقوال و الافعال، علاء الدین علی المتقی بن حسام الدین الهندی، تحقیق محمود عمرالدیاطی، دارالکتب العلمیه، لبنان - بیروت، چاپ اول، ۱۴۱۹ - ۱۹۹۸ م.
- ۸۹) گفتاری درباره دینکرد، محمدجواد مشکور، چاپخانه پاکت چی، تهران، ۱۳۲۵ ه. ش - ۲۵۵۸ مادی.
- ۹۰) لسان العرب، ابن منظور، نشر ادب الحوزه، قم، چاپ اول ۱۴۰۵ ه. ق - ۱۳۶۳ ه. ش.
- ۹۱) لغت نامه، علی اکبر دهخدا، زیر نظر محمد معین و جعفر شهیدی، دانشگاه تهران، چاپ دوم از دوره جدید، ۱۳۷۷.
- ۹۲) المبسوط فی فقه الامامیه، شیخ طوسی، تصحیح و تعلیق محمدتقی کشفی، المکتبه المرتضویه لاحیاء آثار الجعفریه، چاپ اول، بی تا.
- ۹۳) مجمع البحرين و مطلع النیرین، فخرالدین طریحی، تحقیق سیداحمد حسینی، المکتبه المرتضویه، بی جا، بی تا.
- ۹۴) مجمع الیان فی تفسیر القرآن، شیخ طبرسی، منشورات کتابخانه آیت الله العظمی مرعشی نجفی، قم، چاپ اول، ۱۴۰۳ ه. ق.
- ۹۵) المحبر، محمد بن حبیب الهاشمی البغدادی، به کوشش ایلزه لیختن شتیر، دارالآفاق الجدیده،
- ۹۶) المحجه فیما نزل فی القائم الحجه علیه السلام، سیدهاشم بحرانی، تحقیق محمد منیر میلانی، موسسه الوفاء، لبنان - بیروت، چاپ اول، ۱۴۰۳ ه. ق - ۱۹۸۳ م.
- ۹۷) المختار من صحاح اللغه، محمد محی الدین عبدالحمید و محمد عبداللطیف السبکی، ناصر خسرو، تهران، چاپ اول، ۱۳۶۳.
- ۹۸) مروج الذهب و معادن الجواهر، ابی الحسن علی بن الحسین بن علی المسعودی، دارالهجره، قم، چاپ دوم، ۱۴۰۴ ه. ق - ۱۳۶۳ ه. ش - ۱۹۸۴ م.
- ۹۹) المساجد الاثریه فی المدینه النبویه، محمد الیاس عبدالغنی، مطابع الرشید، المدینه المنوره، چاپ چهارم، ۱۴۲۴ ه. ق - ۲۰۰۳ م.
- ۱۰۰) المستدرک علی الصحیحین، ابو عبدالله محمد بن عبدالله الحاکم النیسابوری، دارالمعرفه، بیروت، چاپ اول، بی تا.
- ۱۰۱) مسند ابی یعلی الموصلی، احمد بن علی بن المثنی التمیمی، به کوشش حسین سلیم اسد، دارالمأمون للتراث، لبنان - بیروت، چاپ اول، بی تا.

- (۱۰۲) معانی الاخبار، شیخ صدوق، تصحیح علی اکبر غفاری، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، چاپ دوم، ۱۳۶۱.
- (۱۰۳) المعجم البسيط فرهنگ روان عربی به فارسی، ناصرعلی عبدالله، دانشگاه علوم اسلامی رضوی، مشهد، چاپ سوم، ۱۳۸۰.
- (۱۰۴) المعجم العربی الحدیث (فرهنگ لاروس)، خلیل جبر، ترجمه حمیدطیبیان، امیرکبیر، تهران، چاپ پنجم، ۱۳۷۳ ه. ش.
- (۱۰۵) مغازی (تاریخ جنگ های پیامبر)، محمدبن عمرو اقدی، ترجمه محمود مهدوی دامغانی، مرکز نشر دانشگاهی، تهران، چاپ اول، ۱۳۶۲ ه. ش.
- (۱۰۶) مفاتیح الجنان، حاج شیخ عباس قمی، تصحیح پنج تن از روحانیون حوزه علمیه مشهد، انتشارات هاتف، مشهد، چاپ اول، اعمال عید نوروز.
- (۱۰۷) المفردات فی غریب القرآن، راجب اصفهانی، دفتر نشر کتاب، تهران، چاپ دوم، ۱۴۰۴ ه. ق.
- (۱۰۸) الملاحم والفتن فی ظهور الغائب المنتظر عجل الله فرجه، سیدبن طاووس، منشورات الرضی، قم، چاپ پنجم، ۱۳۹۸ ه. ق - ۱۸۹۷۸ م.
- (۱۰۹) منجد الطلاب، فؤاد افراهم البستانی، ترجمه محمد بندرریگی، انتشارات اسلامی، تهران، چاپ چهارم، ۱۳۶۲.
- (۱۱۰) المنجد فی اللغة والاعلام، لوئیس معلوف، دارالمشرق، لبنان - بیروت، چاپ بیست و یکم، ۱۹۷۳ م.
- (۱۱۱) میزان الحکمه، محمد محمدی ری شهری، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، چاپ اول، ۱۴۰۳ ه. ق - ۱۳۶۲ ه. ش.
- (۱۱۲) المیزان فی تفسیر القرآن، علامه محمدحسین طباطبایی، موسسه مطبوعاتی اسماعیلیان، چاپ دوم، ۱۳۹۳ ه. ق - ۱۹۷۳ م.
- (۱۱۳) هفت هزار روز تاریخ ایران و انقلاب اسلامی، غلامرضا کرباسچی و بخش خاطرات بنیاد تاریخ انقلاب اسلامی ایران، از ۱۳۳۹ تا ۱۳۵۷، بنیاد تاریخ انقلاب اسلامی ایران، قم، چاپ اول، ۱۳۷۱.
- (۱۱۴) وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعه، شیخ حر عاملی، تحقیق شیخ عبدالرحیم ربانی شیرازی، دار احیاء التراث العربی، لبنان - بیروت، چاپ اول، بی تا.
- (۱۱۵) ینابیع الموده لذوی القربی، شیخ سلیمان بن ابراهیم قندوزی حنفی، تحقیق سیدعلی جمال اشرف حسینی، دارالاسوه للطباعه والنشر، تهران، چاپ اول، ۱۴۱۶ ه. ق.